

1990eko maiatzak 20 — 1.292. zenbakia — 175 pezeta (BEZ barne) / 10 libera

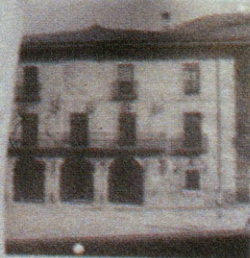
ARGIA

EUSKALDUNON Egunkaria

LIDALETXE EUSKAL
EGUNKARIA ALDEKO

Gaur goizen
nagusi ar
50.000
keir
eg
rer
guztiak
nortzera
datuz

iriko tztar

**Legebiltzarraz
elkar hizketa
Letratu Nagusiarekin**

**Antonio Campos:
«konfluentziaren
arazoak
luze joko duela
uste dugu»**

EGUNKARIAREN ALDEKO KANPAINA MARTXAN

HERRIZ HERRI ORRIZ ORRI

EKO ALTZA
Larratxo ibilbidea, 96 zbk.
ALTZA

**AUTO SERVICIO
DURANGO**
Retentxu kalea 30
DURANGO

**MERKEK
IGLESIAS**
TRINTXERPE

EKO AIETE
Grupo Etxadi. Telf.: 21 14 88
AIETE. DONOSTIA

**S.JUAN BAUTISTA
Kooperatiba**
Villas auzoa. Telf.: 55 01 99
HERNANI

SUPER AMARA
Isabel II.a, 16 zbk. Telf.: 46 11 77
DONOSTIA

BETI MERKEK
Loiola kalea 12.
DONOSTIA

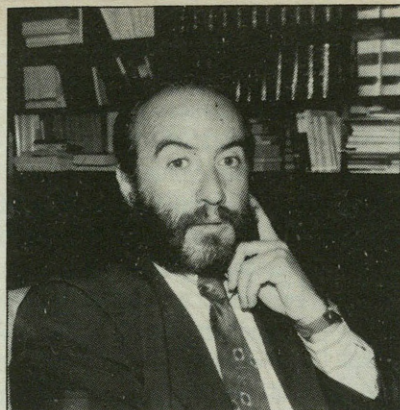
EKO ASTEASU
Keelavite poligonoa z/g.
Telf.: 69 25 26. ASTEASU

**AUTOSERVICIO
VILLALBA**
Urkizu, 13. Tel.: 12 05 73—71 61 60
San Juan, 9. Tel.: 70 26 38
EIBAR

EKO TOLOSA
TOLOSA

Vivodist

ALBERTO FIGEROA: 1977an HASI alderdiko idazkari nagusi izendatua izan eta bi urte beranduago, postuarekin batera politika utzi zuen. 1981ean letratu bezala sartu zen lanera Eusko Legebiltzarrean, egun betetzen duen postuan aho batez onartua izan arte.

8

EGUNKARIA:

Euskaldunon Egunkaria udazkenean kaleratuko dela iragarri du Egunkaria Sortzen elkarteak. Dagoeneko abjatu da kanpaina, urratsak deneon artean eman ditzagun bideratzea dator hain zuzen ere. Herriz herri ibiliko da kanpaina. Orriz orri 18 egingo dugu Egunkaria.

18

IRUDIAK: Eki Europako aldakuntza politikoek sortutako irudi jariora nabaria izanik ere, Hego Euskal Herrian ez da zaila oraindik

39 frankismoaren aztarnarik kaleetan aurkitzea.

39

1.292. zenbakia

POLITIKA

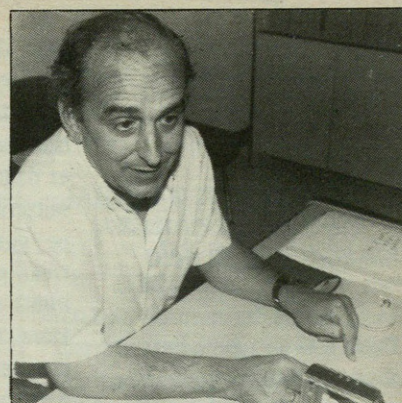
- 5. Laburrak.
- 6. Kronika politikoa. N. ARRAS-TOA.
- 8. Alberto Figeroa: «Eusko Legebiltzarrak ez du biztanleen kezkekin bat egiten». B. ARTOLA.
- 12. Munoa baserria, sinbolo bat. ISABEL ETXEBERRIA.
- 16. NAZIOARTEKOA: Narko-gera: EEBBen arazoek Andeak odolatzatu. LUIS FERNANDEZ.

ERREPORTAIK

- 18. Herriz herri, orriz orri. I. ISASTI.
- 22. Euskal Selektzioa oztopoak gauditut nahian. M. ARRIETA.
- 24. Barrika Marbella bihurtuko ote? A. GUTIERREZ eta I. FERNANDEZ.
- 27. Antonio Campos: «Konfluentziaren arazoak luze joko duela uste dugu». TXUMAI ITURRIA.
- 39. Iraganaren ikurrak. LUIS FERNANDEZ.
- 42. Zoriontasuna makinaren esku-tik etorriko ote. I. GOIKOETXEA.

KULTURA

- 45. Kultur ataria.
- 46. Euskal Kulturaren Erakundeak kultur erronkari eusteko prest. I. ETXEBERRIA.
- 48. Andoni Tolosa: «Itsua izatea gustatzen zaigu eta aldi berean argia ikusi nahi dugu». L. AGIRRE.
- 49. Iragan astean hil da Martzelino Garde apez euskaltzalea. IÑAKI CAMINO.
- 50. Ane Fernandez, Madrilen jaiotako euskal bideogintzaren ondarra. JOXAN OIZ.
- 53. Musikaren Museoa sortzeko egoitza bila. J.M. HERITZ.
- 54. Aste giroa.
- 64. Kultur kronika.
- 66. AZKENA.

ANTONIO CAMPOS: Duela hogeitabost urte martxan jarri zen ikastolen mugimenduan buru belarri sartua hasera haseratik, egun eskola publikoaren auzia eta horretan inplikaturiko beste sektoreekin konfluentziarako bideak urratzeko saioak zertan diren azaldu digu.

27

IPARRALDEA:

Apirilaren 7an Iparraldeko hautetsiak eta «Pizkunde»ko partaideak Prefetaren presentziarekin bildu ziren Euskal Kultur Erakundearen estatutoak aztertu eta bozkatzeko.

46

LITERATURA: Hernanin, zuhaitz itzal bat topatu eta Andoni Tolosarekin elkar hizketari heldu genion. Literaturaz eta gizarteaz, satorrez azken finean, mintzatu ginen.

48

Euskadi gaztea dela eta

Duela aste batzutatik Euskadi Gaztearen entzule naiz. Lehen, beste zereginik ezean, «40 principales» entzuten nuen bezala, orain Euskadi Gaztea entzuten dut. Bien artean aukeratzekotan «Euskadi»-rekin gelditzen naiz, 40-ekin gonbaratuz bi abantaila haundi ikusten bait dizkiot: euskaraz dela bata, eta publizitate-rik ez dutela apenas, ohizko autobonbo kuñak eta ETB-ren iragarki absurdoak izan ezik.

Baina, horretaz gain, ezer gutxi esan dezaket kate berriaren alde. Irrati formularen formula ez da inongo asmakizuna eta aitortzen dut funtzionatu, funtzionatzen duela, ni ere irratia egiteko modu honen adiktua naizenez, baina zer-bait gehiago eskatu geniokeela uste dut Euskadi Gazteari, bereziki medio publikoa delako, teorian kreatibitateko leku handiagoa utzi beharko lukeena.

Lehenik eta behin, gustatzen ez zaidana zera da: kanta guztiak politikak direla errepikatze gogo gorrotogarri hori.

Dena da ona, dena da kristona, dena gustatuko zaizue, orain bai kanta polita, indartsua, sekulako martxa... Hori ez dago sinisterrik eta ez dago saltzerik. Komentatzaileek koipe guzti hori gastatu beharrean noizbehinka kritika edo ironia sartuko balute, edo, sikiera musika benetan iruditzen zaiena esango balute, izugarri irabaziko luke Euskadi Gazteak.

Eta bigarrena: monotonia apurtzeko flashen batzu sartzea ez legoke txarto. Ordubetero, hiru ordu laudenero edo noizean behin, informazio flashak sartu zitezkeen, baina ez informatiboetakoak baizik eta musika arlokoak, denborapasa edo ekologiaren ingurukoak, adibidez.

Baina kontuz: nire ideiak kontutan hartzen badituzue, egile eskubideak eskatuko ditut.

PATXI ITURRIARTE

Koos Voos, lizun hori

Lotsagarrikeria iruditzen zait, eta nik ez dakit bestela hitzegiten, TXT komikiarekin egiten ari zaretena. Gazteei zuzenduta dauden orrialde horiek ez al dute beste txukuntasun bat merezi? Ez naiz ausartzen txukuntasun moral edo etikoaz hitzegitera, eta ez da

hori gutun honen zeregina, baina ohartxo bat sikiera ez datorkizuela —eta ez datorkigula— gaizki iruditzen zait. As-te batean edo sartzea, beno! Barietatea, estilo diferenteak eta halako kontsiderazioak kontutan hartuta ulertuko nuke. Baina astero! Eta horren krudel! Ze ez didazue ukatuko zahar hori obsesio nazkagarri bat ez denik? Badakit komikia baino ez dela, baina komikia ere bada zerbaiten islada, eta kasu honetan gure gizarteak jasaten duen gaitz endemiko baten islada baino ez da Koos Voos, gizonezkoaren sexualitate zapaltzailearena, betire jasangaitza egiten dena.

Eskertuko nizueke beraz kenduko bazenute.

Besterik gabe,

MIRARI SAGASTIBELTZA

Trajebainua etxean

Lehengoan joan ginen laguna eta biok Ondarretako plaia-
ra, jende asko zegoen nahiz maiatzak bat, edo bi, zen oraindik, eta, kasualitatez nola joan ginen, trajebainu edo bikini-rik ez generaman, total, hura kulerotan, kaltzontzilotan neroni, halaxe bainatu ginen. Paseanteak, hankapeak hondarrarekin gozaten dituztenak, begira gelditzen zitzaizkigun, baina tira, ohituta gau-

de. Gero berriz, jatzeko ordua eta, ez genituen ba prenda intimoen gainean galtzak jantzi-
ko, toailaz lehörtzeko erantzi genituen... orduan destapatu zen atsoaren kalaka! Umeak bazirela aurrean eta jatzeko mesedez, esan ez zigun, ba, euskalduna bera! Nik ez dut entenditzen. Lehen titiak behar omen ziren estali, pekatu bait zen bestela. Jazki hura erori zen, garaian!, eta, ze diferentezia bada ba, galdetzen dut nik, hortik beherakoan? Arroketa ez gara bada joango, izkutatu?, mesedez!, hori oso klaro daukagu: plaia denona da, baita naturalago bizi nahi dugunona ere.

IMANOL BASTERRETXE

Jabea: Zeruko ARGIA S.A.L.

ARGIA egiten dugu:

Donostian: Mikel Antza, Gorka Arrese, Mikel Arrieta, Luis Fernandez, Josu Landa, Xabier Lekuona, Imanol Murua, Joxan Oiz, Juan Jose Petrikorena, Pablo Sastre, Iñaki Uribe, Pello Zubiria.

Bilbon: Lorea Agirre, Jose Luis Aizpuru, Joseba Azpeitia, Joxe Mari Egaña, Xabier Letona, Sabino Madariaga, Iñigo Makazaga, Xabier Makazaga eta Joan Olaizola.

Gasteizen: Bagare taldekoak.

Iparraldean: Isabel Etxeberria, Tala.

Iruñean: Iñaki Camino, Marta Diez, Joxe Martin Gogortza, Imanol Haranburu, Itziar Mendibe.

Kolaboratzaileak: Xabier Agirre, Natxo Allende, Enrike Amonarriz, Jon Mikel Arano, Ladix Arrosagarai, Antton Azkargorta, Joxe Azurmendi, Joxe

Felix Azurmendi, Nerea Azurmendi, Balere Bakalkoa, M.J. Barandiaran, Bota Punntuba, Amaia Elosegi, Enbido, Xarlot Etxezaharreta, Martin Garitano, Andres Gostin, Mielanjel Harana, Iñaki Irazabalbeitia, Mikel Iribarren, Gure Irratikoak, Irulegi Irratikoak, Xiberoko Boza Irratikoak, Koldo Izagurre, Kanko Izpizua, Edorta Jimenez, Karmelo Landa, Amaia Lasa, Emilio Lopez Adan 'Beltza', Ermine Madariaga, Fermin Muguruza, Rosa Martin Sabaris, Edu Mintegi, Laura Mintegi, Bego Montorio, Morau eta Mattin, Joxe Mari Ostolaza, Martxelo Otamendi, Jon Sarasua, Allande Sokarros, Joan Mari Torrealdai, J.L. Alvarez 'Txillardegia', Asisko Urmeneta, Mikel Zabaleta, Jesus Mari Zalakain, Patxi Zarautz eta Joxemi Zumalabe.

Diseinu eta montajea: Eneko Abrego, Leire Albisu, Jon Barandiaran, Patxi Puertas eta Garbiñe Ubeda.

Fotomekanika: Agus Barandiaran.

Azala: Garbiñe Ubeda.

Publizitatea: Lema 7 (Tlfnoa: 426996).

Promozioa: Josu Esnal.

Administrazioa: Txumai Iturria.

Ardura teknikoa: Simeon Barroso, J. Jose De Marcos, Xabier Agirre.

D.L.: 80—1963.

Helbideak: ARGIA, Mundaiz bidea z/g. 20012 Donostia / Ibañez de Bilbao 3, 7.a. 48009 Bilbo.

Telefonoak: (943)283399, (94)4248543.

Telefaxes: (943)293613.

Inprimategia: ANTZA inprimategia.

1989. urterako harpidetza sariak: (BEZ barne)

Hego Euskal Herria	7.000 pezeta.
Ipar Euskal Herria	465 libera.
Estatu Espainola	7.000 pezeta.
Beste atzerriak	9.300 pezeta.
Airez	14.000 pezeta.

Hitzez hitz

«Democracia Socialista (DS) euskal hauteskondeetara aurkeztea ez da alaitzeko kontua, (...) ezer onik eskuratzen ez badute ere, guri ken diezagukete, baina guztia ikusteko dago oraindik».

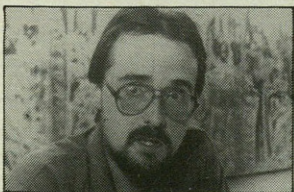
J.L. Marcos Merino
(Deia, 90-V-9)

«Ez da elkar hizketa arazoa, beren irtenbidearen inposaketarena baizik. Ez dakit inuzenteren bat ekologia, ingurugiro edo elkar hizketa arazoa denik pentsatzen ari ote den, baina guzti hori gezurra da. Hori inozoak lotzeko lokarria da(...)».

J.A. Ardanza
(Deia, 90-V-10)

«Ez dugu inolako transferentziarik galdutzat jotzen. Bestelako kontua da horretarako borondate politiko nahiz betarik dagoen».

J.R. Guevara
(Egin, 90-V-12)

«Biharko epaiketa (Parisen aste honetan burutzen ari dena) ez da hamahiru pertsonen eginiko epaiketa, askatasun egarriari eta xede horren aldeko borrokari baizik».

J.M. Olarra
(Egin, 90-V-14)

Gordetzekoak

LARRINAGAREN ORDEZ ARANTXA MENDIZABAL MADRILA?

UNIBERTSITATEKO iturri batzuk aditzera eman digutenez, UPV/EHuko errektoretzarako Barandiaranen zerrendan bigarren postuan agertzen den Arantxa Mendizabalek, hau da, errektore-ordezko aurkeztu dena, aukera handiak ditu Euskadiko Ezkerrako Madrilgo Gorteetan parlamentari den Jon Larrinagaren postua Madrilen betetze, antza denez, Larrinaga parlamentaria Bizkaiara itzultzekoa omen da eta.

FRANTSESEN HARRIDURA EZA

PARISEKO «Asanblada Nazionalean» jazotzen dena harridura sortuko luke Gasteizko Parlamentuan. Lege, arau edo proposamenen bati ezezkoa edo onespina emateko orduan, parlamentari bakoitzak botu bakarra eman badezake, urteetan sortutako ohituraz, agertzen ez diren parlamentarien botua gal ez dadin euren alderdikideek botua bere ordeze ematen dute, honek ez duela inongo zalapartarik sortzen. Ez da harritzeko hamar parlamentari dauden «Asanblada nazionalean», Parlamentua azken finean, berrehun botu agertzea beraz.

Eta gure artean alderdien finantz iturrien iluntasunak sortzen duen kezka ez du lekuri politikari frantsesen artean, ezagauna bait da edozein alkatek udaletxeak ematen dion diru alkate gastuetarako udal txanponak erabiltzen dituela kanpaina elektoralak ordaintzen edota bere alderdiak dituen edozein beharretan.

Ezpalak

JARRAI-K IV. BATZARREA ARABAN OSPATUKO

● JARRAI gazte erakunde aberzaleak datorren asteburuan Zuaza herriska arabarrean «Sortuz ta sortuz gure aukera... Geroa gaztea da» lelo pean IV. Batzarrea burutuko du, bertan lau txosten eztabaidatuko direla. Beste hiruetan ez bezala, kongresu honetara kazetariak, alderdiak zein gazte erakundeak gonbidatzeko asmoa azaldu du Jarrai-k.

GUIMON MAGISTRATU IZENDATUKO DUTE

● GASTEIZKO Parlamentuko kide den Julen Guimón (PP) berriki magistratu izendatuko du Botere Judizialeko Agintaritzan Nagusiak. Politikari bizkaitarrak politika eta judikatura munduen artean egin beharko du hautu, orain duen ardura elkartezina bait da magistratu izatearenarekin. Ezer erabaki baino lehen Botere Judizialeko Agintaritzako arduradunekin hitz egin beharko duela adierazi du Julen Guimónnek.

KALAPITA BERPIZTU PP ETA UPN ARTEAN

● NAFARROAKO eskuinaren inguruan zalaparta handiak sortu dituzte Iruñeko Parlamentuko presidente den Gurrearen hitzek, zeinetan adierazten den mesede handia egingo liokela Partido Popular-ak UPNri Nafarroako hauteskondeetara aurkeztuko ez baliatuz. UPN nahiz PPN aurkako ahotsak entzun dira, navarrista eskuindarren arteko kalapita berpizteko parada baten aurrean egon gaitzezkeelarik.

Sinadurarik gabeko ak

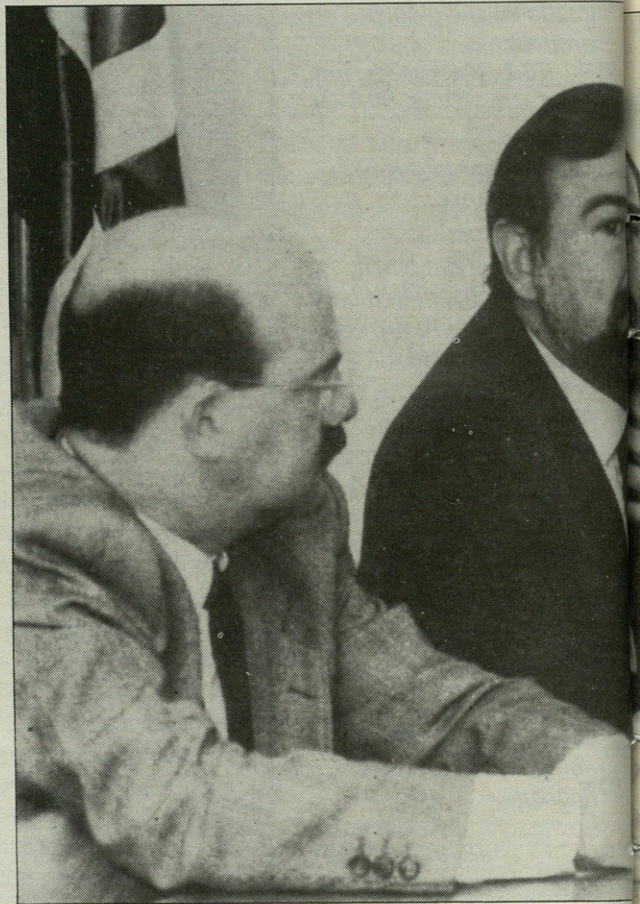
ZERGATIK ez dute sinatu PNV eta PSOEk ongi loturik zuten Ertzantzaren hedapen eta polizia espainolaren errepliege —'egokipen'— akordioa? Ez sinatzearenak harri eta zur utzi du bat baino gehiago, baina harrigarriena erantzun argirik gabeko galdera dela da. Ez sinatzea zilegiztat har daiteke, baina onartezina dena seriotasun pitinik gabeko arrazoinak irentsi nahi izatea da. Lakuako nahiz Madrilgo agintariek ezer gutxi argitu nahi izan dute eta komunikabideek ez dute lan horretan ekimen berezirik egin; adibide gisa, ostira-lean sinatu behar zen akordioaren porrotaren ostean, larunbateko goizeko ETBko informazio zerbitzuek gai honekin irekiko zutela espero zitekeenean ez zuten notizia aipatu ere egin. Isiltasun horrek zer gorde nahi izan du?

Batak besteari gaineratzen dio ardura baina argitasunik ez da ageri inondik ere. Lakua aldetik eman zaigun arrazoina Barne Sailak Segurtasun Batzordeari sinadura atzeratzeko zuen asmoa garaiz iragarri ziola, honek azken unean testuari aldaketak eragin bait zizkion, Madrilke ordea, harridura ageriz, azken unean eta berriro ere, jeltzaleek modu txarrean utzi dutela salatu du.

Prentsa idatziak titular handiz idatzi dituen «azken uneko hika-mika» horiek zertan diren eta hori idazteko oinarriez ez dute informatu.

ITXURA txarreko ez konponketa honen Madril-en arrazonamendua jeltzaleek «negozia ezin daitekeena negoziatzan ari direla itxura saldu nahi dutela» minduta adierazi zuen Komunitate autonomoan Madrilgo ordezkari den Juan Manuel Eguigaray-k ondorengo prentsaurrean. Horrela balitz, edota Madrilke —Gasteizek ziurtatzen duen bezala— azken unean testua aldatu badu, bi parteen heldutasun eta seriotasuna lekutan gelditzen dira, biok ederki bait zekiten lehendik ere, zer sinatzen zen eta honen ondorioak.

Ertzantzaren egitura, mandoen hautaketak, Polizia Nazional espainolarekin batera ikastaroak burutzea (Avila-ko akademiak)... aski ezagunak ziren, eta ezagunagoa, polizia espainiarren errepliegea ez dela Ertzantzaren hedapenarekin batera egingo, gaur egun Ertzantza hedaturik ez dagoen hainbat koartel espainol itxi bait da, eta Ertzantza berriki etorri den herri batzuetako Goardia Zibilak ohizko koartelelan ohizko eginkizunak betetzen jarraitzen du, laster itxiko diren koarte-

len zerrendetan ageri ez direlarik; Gipuzkoako Andoaingo koartela kasu, Ertzantzak duen komisaldegia handienetakoa izanik, Goardia Zibilak ere koartel dezentea du bertan.

Hala ere, Ertzantza gaiaren inguruan hainbatetan sortu diren kalapitak berehala bere onera etorri dira, tartean egon daitekeen azpi-jokua —hartu-emanak alegia— hiritargoak ezezagun duelarik.

Akordioa ez sinatzearen gaia —oraingoz— baztertzeke, ezker abertzalearengandik irten diren adierazpenek balio izan dute, hauekiko egin den irakurketa «mehatxuka ari dela, (...) ertzainak beldurtu eta hauen kontrako ETaren erasoak prestatzen ari direla eta ETak Ertzantzaren kontrako borroka honez gero galdua duela» izan bait da. Ezker abertzalea 'Ertzantza norantz daramate?' galdera eta Ertzantza polizia espainiarra

rdioa

bihurtzen ari ez ote diren galdetu du asteotan zehar, erantzuna aipatutakoa izan delarik.

POLIZIA gaiekin zerikusirik duen beste albiste garrantzitsu bat ere jakin izan dugu. Intxaurrendoko Goardia Zibilaren koarteleko buru den Enrique Rodríguez Galindo teniente-koronele espainolari Madrilgo Barne Ministeritzak pentsatu duen 'antiterrorismo borrokaren' ardura gorenena emango omen zaio. Manuel Ballesteros eta Jesús Martínez Torres —biok gerra zikinarekin aski zipriztinduak— dira botere borroka honetan galtzaile, hotz, Polizia Nazional espainola. Hi-

ru pertsonaiok zakur zahar dira esparru honetan eta, antza denez, Barne Ministeritzak, Justizia Ministeritzarekin bat eginez, ETAko komando nahiz presoek aurkako jarrera zorroztea pentsaturik du, presoek legez jaso ditzaketen zigor murrizketak —ikasketak eta abar... direla bide—, guztiak baztertuz, zigor osoa bete dezaten. Bi eraso gune hauetatik Intxaurrendoko goardia zibilari dagokio lehena, bere azken ekintza arrakastatsua Manu Urionabarrenetxea eta Juan Oartzabal «Txilibita» Irungo peajeen zerraldo utzi zituen izan zen; bestalde, komandoak deusezteko «moeta honetako» ekintzetan espertu den Rodríguez Galindo, Txomin Iturbe garaian kontaktoetako bat ere izan zen, Hotel Costa Vasca-n eginiko kontaktoak aski ezagunak egin bait ziren garaia batean bederen.

Hau honela, Goardia Zibil gorputz militarra ezker abertzalearen aurkako borrokan hartzen ari zen indarra berbaieztu egin da, udan haizatu ziren eta geroago ere burutu diren Luis Roldán Goardia Zibilaren zuzendari orokorraren bisitaldien harriek zer pentsa ematen dutelarik. Honekin batera, garrantzi berezia izango du Madrilke aspaldidanik osatu nahi informazio sail zentralizatuak, Goardia Zibila eta Polizia Nazional espainolen arteko lehia polita izango dela, Rafael Vera tartean ere da goenean.

FORU pagareek berriro eskuratu dute aste honetako lehen orrialdeak. Alfonso Basagoiti Finantz kontseilariak gogor jokatu zuen Borrell ministrari espainolaren aurka eta azkenean, akordioa lortu da. Baina lorpena izan arren, burutu diren negoziaketa bilera frangoren ostean berearekin nor atera den isldu baino apalki adierazi da. Deia egunkariak «Las diputaciones vascas reducirán el volumen de pagarés forales y los adecuarán a los estatales» titular pean iragartzen zuen aurreko osteguneko egunkarian. Eta halaxe da, Basagoitik bilioi pezeta mugitzen zituzten foru pagareak defendatzen zituen, %7ko interesez ordainduak zirenak gainera. Madrilke, ordea, interesa jeistea (%5aren ingurura) eta bilioi pezetatik larehun mila milioietara ere jeitsi nahi zuen kopurua. Negoziake-tak egin ostean, kopuruei begiratzuz gero, Madril berearekin atera dela begibistakoa da, baina Basagoitik Komunitate autonomoak —Kontzertu ekonomikoak dioten bezala— foru pagareak merkatuan salgai jartzeko ofizialtasuna lortu du, estatu espainol mailako hurrengo erreforma fiskalean esku hartuko duelarik ere.

Kopuruetan galdu baina Madrilan aurrean berrindartu den Basagoitiren Finantz Sailak Madrilke «pagarés del Tesoro» dire-lakoak salgai jartzeko gai bada, Gasteizek —eta Diputazioek gehien bat— foru pagareak jartzeko legitimitatea lortu du, hau da, kontzertu ekonomikoen nolabaiteko berronarpena. Hala ere, alderdi guztiek ustelkeria salatzen dutenean eta askok leporaino daudenean, pagare hauen bitartez ezkututzen den di-ru beltzaren kontra ez dute ezertxo ere egin, diru beltza da-goela onartzea besterik ez bada.

N. ARRASTOA

Alberto Figeroa, Eusko Legebiltzarreko Letratu Nagusia

«Eusko Legebiltzarrak ez du biztanleen kezkekin bat egiten»

Alberto Figeroa Eusko Legebiltzarreko Letratu Nagusia da, idazkari orokor antzekoa. Lemoiztar hau zuzenbide politikoko irakasle izan zen Sarriko eta Bergarako UNED unibertsitateetan. 1977an HASI alderdiko idazkari nagusi izendatua izan eta bi urte geroago, postuarekin batera politika utzi zuen. 1981ean letratu bezala sartu zen lanera Eusko Legebiltzarrean, egun betetzen duen postuan aho batez onartua izan arte.

ARGIA.— 1979 arte bizitza politiko handia izan duzu...

Alberto Figeroa.—Gaztaroan EGIko kide izan nintzen eta gerora HASIko militante bihurtu nintzen. Euskal Herriko mugida guztietan parte hartu nuen frankismoaren garaian eta kale mailako politikan parte hartze zuzena eduki nuen. 1977an HASIko idazkari nagusi izendatu ninduten eta bi urte beranduago idazkaritza, alderdia eta politika aktiboa utzi nituen. Bi estratejia erabat ezberdin planteatzen ziren orduan HASIn.

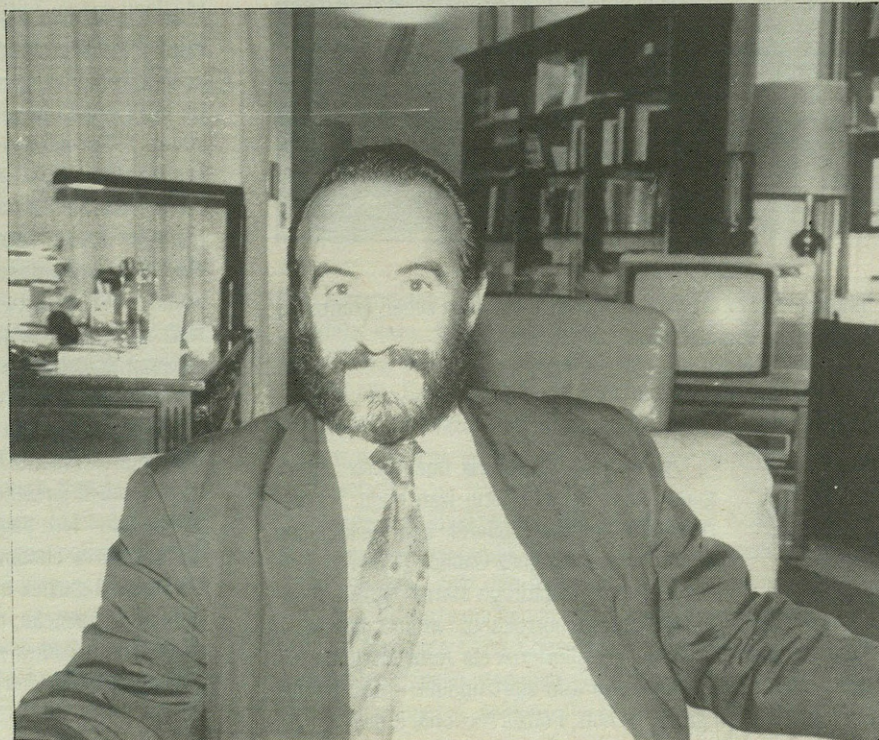
A.— Zein ezberdintasun aurkitzen dituzu 1979ko HASIn eta egungoaren artean?

A.F.— Egun alderdi honek dienez prentsak kaleraturikoa bakarrik dakit. Gure helburua garai hartan ezker abrtzaleko alderdi bat egitea zen. Inguruko alderdiekin bat egin nahi genuen, baina gure artean bi estratejia erabat ezberdin zeuden. Guk genekusanez, ez zen abanguardiako alderdiarik sortu behar, masazkoa baizik. Eta sozialdemokratak deitzen gintuzten. Egun badirudi jende guztiak sozialdemokrata izan nahi duela. Altsasuko mahaiaren ondoren HB sortu zen eta sorreraren pun-

tuak nire bulegoan idatzi ziren. Guk pentsatzen genuen gure irteerarekin HASI eta HB bertan behera eroriko zirela eta bapatean izugarrizko indarra lortu zuten.

A.— Zer suposatzen du zuretzat egun Legebiltzarreko Letratu Nagusi izateak?

A.F.— Batzuek uste dute Letratu Nagusia Legebiltzarreko lege aholkularia izatea dela eta horrez gain gehiago ere bada. Ni Legebiltzarreko idazkari nagusia ere bainaiz, eraketa eta barne arloko zuzendaria naiz. Nire betebeharra, Legebiltzarraren betekizunak direnak zuzentzea da, hoiengana betetzea. Hots, legeak egin behar badira, administrazioa egitura horretarako balia-

Alberto Figeroa, Eusko Legebiltzarreko Letratu Nagusia

tzea, Euskadi, Estatua, Europa edota munduko legeak kontutan hartzea adibidez. Organu ezberdinen arteko lotura zaintzea da nire lana. Legebiltzarra legeak egiteko fabrika bat da batez ere eta beste enpresa batean injeniari bat zuzendari-jerente den bezala, hemen legegizon bat da postu hori betetzen duena. Lege arlokoa da Parlamentuaren betekizuna batipat eta beraz, lege aholkulari lana da nirea.

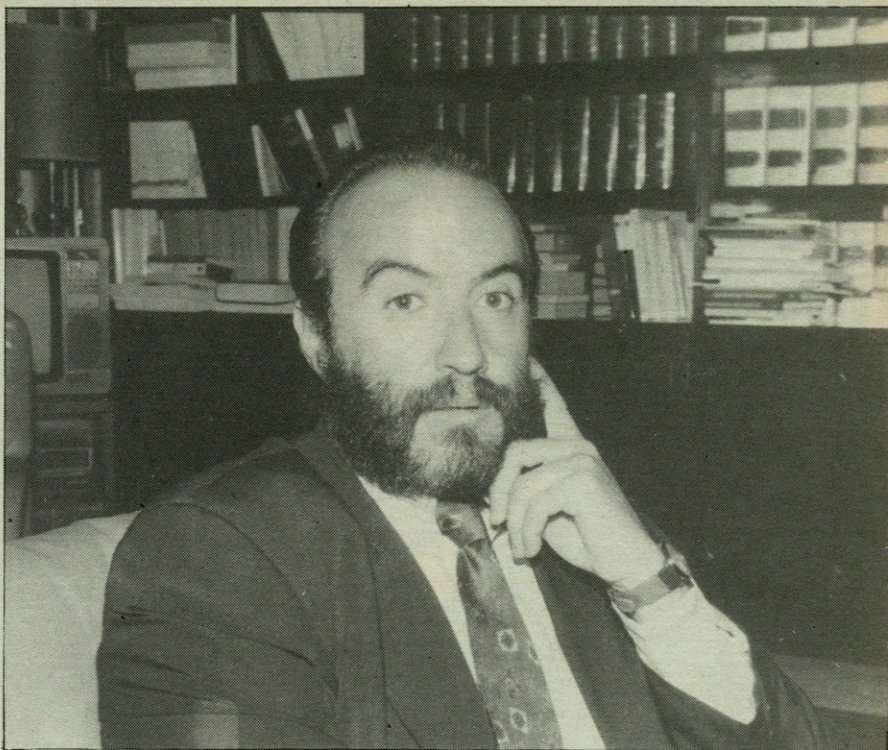
A.— Nola izan zinen aukeratua postu horretarako?

A.F.— Ni proposatua izan eta Legebiltzarreko mahaiak aho batez onartu ninduen. Mahaian bost alderdi parlamentari daude, PSE, PNV, EA, CDS eta EE. Herri Batasuna ez da joaten eta PP aldiz talde mixtoan denez CDSrekin batera, azken hauek daude mahaietan.

A.— Aurten, autonomia, Estatutua, Eusko Gobernuaren hamargarren urteurrena da, zer iruditzen zaizu?

A.F.— Euskadiko bizitza politikoa oso sakona izan da, baina arlo guztietan ez arlo instituzionalean bakarrik. Gertatzen dena da, arlo instituzionalean orokorrean gerturikoaren islada jaso dela. Nire ustez instituzio parlamenatrioa hiru handikapez jaio zen, lehen aldiz jartzen zela martxan lehena. Instituzioa lehen aldiz zegoen, ez zen Catalunyaren kasuan bezala gertatzen, Catalunyan Errepublikak garaian martxan jarri bait zen. Hasieratik hasi ginen gu lanean eta gainera ez genekien ziurki, aukeratu nahi genuen eraketa edo antolaketa sistema zein zen. Bigarregoz Estatutua egin zenean batzuk konfederazio sistema bat zuten buruan, lurralde historikoetan jarritik indarra. Ez genekien Eusko Gobernua koordinatzaile bat izango zen edota lerro nagusien deiseinatzailea, baina Diputazioek izanik indarra eta boterea.

Hirugarren handikap bezala, lehen legegaldian bigarren indarra zen talde politikoa, hau da HB, ez zela Legebiltzarrera joaten zen eta orain hirugarren indarra delarik ere ez da Parlamentuan agertzen. Hau da, ahultasun instituzionaleko une batean ez genekien instituzio honen etorkizuna zein zen. Politikoki indar handia eta sozialki garrantzizko alderdi bat era honetan egotea, Legebiltzarraren lejitimitate eza salatuz, handikap handia izan da. Dena den nire ustez azken hamar urte hauetan hasierako zenbait duda argitu dira. Diputazioetan edo instituzio amankomunetan jarriko

1979an, HASI uztean bizitza politikoa utzi zuen

INIGO

ote zen indarra, azkenean argitu da. Gainera argitasun hau, hasieran Legebiltzarra ahulduko omen zuen legearen eskutik etorri zaigu, LTH edo 'Ley de Territorio Históricos' deritzaionaren eskutik. Honek dioenez, Eusko Legebiltzarra lehentasuna duen instituzio da, beste instituzioen gainetik. Legebiltzarra, eusko biztanlegoaren nahia jasotzen duen gorengo organua dela esaten du irakurketa honek.

A.— Zein da Eusko Legebiltzarraren lorpena?

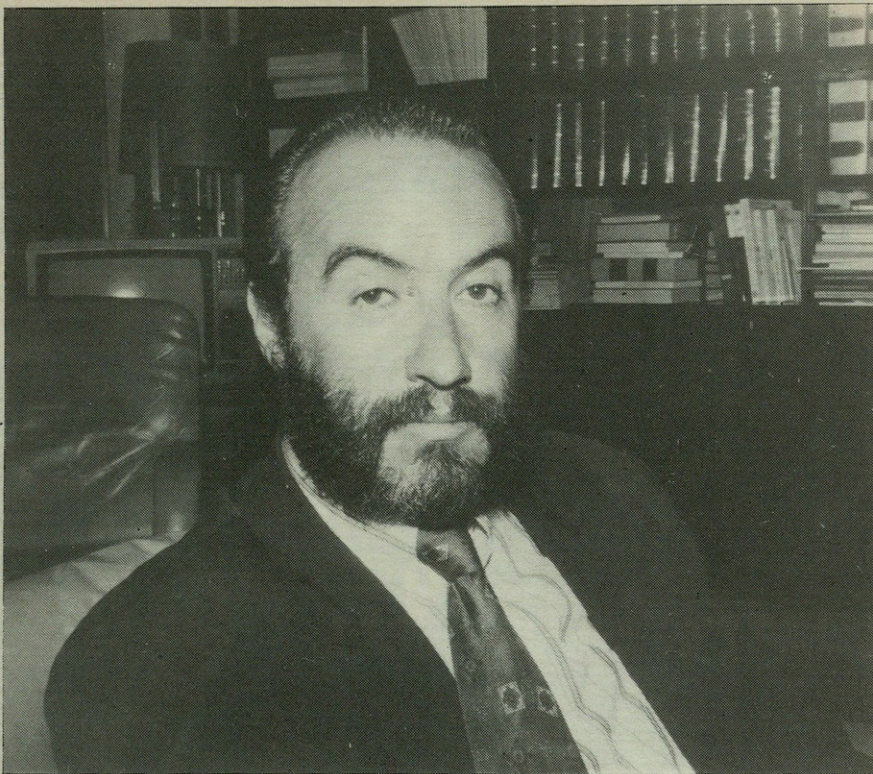
Nik uste, Euskal Komunitate Autonomo mailan dugun instituzio amankomun baka-

rra dela Legebiltzarra eta bere abantaila, herritarrek dituzten ikuspegi ezberdinak jasotzen dituela. Hauteskundearen arabera herritarrek dituzten iritzi ezberdin hauek bereak egiten ditu, Gobernuak guzti hauen gehiengoa jasotzen duenean soilik. Legebiltzarra instituzio politiko nagusia, berezkoa dela argitu da, bertan gutxienez hiru lurralde historiko daude ordezkatuak eta hauetan diren ikuspegi politiko ezberdinak daudenez, hemen garatzen da eztabaida politikoa nagusiki. Hasieran bere paper politikoa nahiko zalantzan zegoen eta egun, duda-mudetan zebiltzan alderdiak ere, oinarritzko instituzioa dela esaten dute.

Bestalde, erantzun politikoaren aldetik, honen aurrean beste inolako bide politiko alternatiborik agertu ez denez, legebiltzarrak indartua suertatu da. Aukera posible bakarra da, datekeen bakarra. Instituzio honen aurreko herri erantzuna gero eta gehiagokoa izan balitz. Legebiltzarrean antzemango zen eta hauteskundeetan ere bai. Baina ez da hala gertatu. Instituzioaren aurrean bide alternatiboak aldarrikatzen dituztenak ez dute aurreraka doazetik demostratzen. Nolabait geldirik daude, eta honek Legebiltzarra indartzen du. Baina HB ez egotea ahultasun politikoa dela onartu beharra dago.

A.— Orain hamar urte Legebiltzarra,

“Herri Batasuna Eusko Legebiltzarrera ez joateak, instituzio honen ahultasun politikoa agertzen du”

Alberto Figeroa, pertsonalki, oso hurbiletik jarraitzen du politika

INIGO

denek amesten zuten Euskal Herriaren batasunera iristeko bidea zela aipatzen zen, baina hala izan da edo batasun ezaren alde egin du?

A.F.— Beno, une hauetan aurrerakada instituzionalik eman ez dela esan behar da, Nafarroaren kasuaz ari bazara. Iparraldeaz, euskara arloko adierazpen bat egin zuten Legebiltzarrak, baina Estatuak ahalmena duen bakarra eta berari aurkeztu genion gure adierazpena. Jakin behar da sentibiltasunez ezberdinak daudela, abertzaleek eta ez abertzaleek esan nahi dut. Hau, Eusko Komunitate Autonomoan lerro batean ikusten bada, Nafarroan beste batean ikusi da. Nafarroan probintzi bakoitzeko autonomia garatu nahi dutenen indarra sakondu dela dirudi eta hori gertaera objektibo bat da, hauteskundeetan botoak ateratzen dituzte.

A.— Baina Eusko Legebiltzarrean bertan ere mota honetako indarrak agertzen hasi direla dirudi, U.Aren kasuan adibidez. Orain hamar urte iritzi politiko edo ideologia ezberdinak alderdien instituzioa zela pentsatzen bazen ere, gaur egun dirudi, probintzialkeriak azaldu direla.

A.F.— Baina honek ziur asko ez du Legebiltzarrarekin zerikusirik, alderdien edo bizitza politiko orokorrekin izango du

zerikusia. Baina ez Euskadin bakarrik, beste komunitate autonomoetan ere eman da. Niretzat, EKA inoiz baino bateratuagoa da. Komunitate honen partaide izatearen sentimendua inoiz baino garatuagoa dagoela uste dut, orain hamar urte baino gehiago. Beste gauza bat alderdi abertzaleek amesten duten Nafarroarekin emateko batasuna da.

A.— Zein erlazio duzu zeuk, Nafarroako Letratu Nagusiarekin eta Iparraldearekin?

A.F.— Beno, Nafarroarekin adiskidetasun erlazio handia daukat, baina Errazkin Lizarragarekin ofizialki eduki dezakidan erlazioa beste komunitate autonomoetako Letratu Nagusiekin dudana bera da. Baina pertsonal mailan oso erlazioa hestua

“Euskal Herriaren batasunaren bidean instituzionalki aurrerapenik eman ez dela onartu behar da”

dugu, baina ez dauka zerikusirik arlo politikoarekin.

A.— Zer gertatu da eta zergaitik lurralde bakoitzaren 25 botoen istiluarekin?

A.F.— Kontu hori duela hamar urte, Estatutoak zeukan arriskueteriko bat bezala ikusi zen, baina orain gai politikoa bilakatu da eta ez naiz iritzia ematera ausartzen. Dena den nire ustez modelo konfederal bat da lortu behar dena, lurralde bakoitzak pareko ordezkartza izanik eta indarra lurraldeetan egonik, ez instituzioetan. Egun egiten ari den komunitate autonomo modeloa, federala da konfederala baino gehiago. Modelo federalak ez ditu ziurrenik mota honetako ordezkartzarik eta horregatik nik 1983az geroztik arazoak izango zirela aipatzen nuen. Baina ez nuke hala ere, ordezkartza politikoa aldatuko Legebiltzarrean, lurralde ordezkartza aldatzeko mesedetan. Esan nahi dut Arabak biztanlego gutxiago duelako ordezkartza gutxiago izateak, ez lukeela ordezkartza politiko orokorra aldatuko garrantzitsuki. Oso gutxiakoa litzateke, eserleku bat gorabehera. Gertatzen dena da, ez daudela adibidez 25 parlamentari, arabarrak izateagatik Arabaren alde bozkatzeko dute, alderdika bozkatzeko da, edozein herrialdetakoa izanik. Aukera politikoak dira lehian.

A.— Eusko Legebiltzarrak Estatuarekin dituen auziak zuzentzen dituzu ezta?

A.F.— Nire lana aholkularitzarekin batera, Legebiltzar honetan eginko legeak defendatzea da, Estatuaren aurrean. Konstituzionalitate ezaren errekursoak aurkeztu ditugu. Nik adibidez lege antiterroristaren aurkako bi errekurso aurkeztu ditut eta bigarrenengo gauza pare bat onartu zizkidaten.

A.— Hemen barrutik nola dakusazu Legebiltzarraren papera?

A.F.— Nik, Legebiltzarraren ikuspegi kritikoa daukat, mugak dituelako bere baitan. Muga batzuk bere lege antolamendutik datozkio, gainera komunitate autonomo bateko Legebiltzarra da eta ez Estatuakoa. Batzar Orokorreratik ere mugak ezartzen zaizkio... Baina nire ustez eta batipat, barruko egituretatik indargabetua dago Legebiltzarra. Oinarrian araudian dago arazoa. Nik datuak baditut, galdera bat egiten denetik erantzuna jaso arte, gutxienez

hilabete pasatzen dela argitzen dutena. Araudiak ezartzen dituen epeak izugarri luzeak dira. Erabateko gelditasuna dago. Hori dela eta nire iritziz, Legebiltzarrak ez du biztanleen kezkekin bat egiten. Nik ezin dut instituzio honen lana goratu, hala pentsatzen ez badut. Hemen eztabaidatzen diren kontuak beste galaxia batekoak direla pentsatzen du jendeak, pasatakoak. Berriz planteatu behar dira gauza guzti hauek eta parlamentari beraiek egin behar dute lan hau.

A.— Zer iruditu zitzaizun Autodeterminazioaren eztabaida?

A.F.— Niretzat oso aberatsa izan zen, serioa eta parte hartu zuten denen aldetik oso ongi egituratua. Baina kontuan hartu behar da sentsibiltate ezberdinak daudel: esaten dudanean, zenbait alderdiri eztabaida hau ez zitzaiola piperrik inporta esan nahi dudala.

A.— Zer zen benetan eztabaidatu zena?

A.F.— Eskubidearen onarpena, onespeina egin zen baina ez zen ezer konkretatu. Gauza bat eskubidea teorikoki onartzea da

“Autodeterminaziorako eskubidea ez zegoen eta oraindik ere ez dago legez onartua”

eta bestea bere gauzatzerako bideak jar-tzea. Eskubidea ez orain eta ez lehen ez dago onartua legez. Eskubide hau ez da testu legeletan agertu ere egiten, adierazpen politiko bat izan zen. Eusko Legebiltzarrak Konstituzioaren erreforma bat eska dezake baina azken erabakia Estatuko Gortek daukate.

A.— Prentsan azaldu denez, Euskadik Autodeterminazioa eskubidea mar-txan jarri nahiko balu, biharamonean Estatuko tankeak kalean genituela esan zuen Iñaki Anasagastik. Zer derit-zozu?

A.F.— Hori ez dakit. Ez ditut adierazpen hoiek ezagutzen eta ezin dut ezer esan. Esan dezakedan bakarra, Autodeterminazio Eskubidea legez edo konstituzionalki gauzatu gabea dagoela da. Ez dago eskubidearen gauzatzerik. Estatutoarekin Euskal Herria autodeterminatu dela esaten da, berno, ba hori politika mailan iritzi bat izan daiteke baina beno. Ezin daitekeena da Eusko Legebiltzarrak bere aldetik bakarrik eskubidearen gauzatzea hasterik, nahi edo ez nahi. Bere aldetik bakarrik ezin ditu Estatutoa eta Konstituzioa aldatuko dituen erabakirik hartu.

A.— Zer esan nahi du egun, independentzia hitzak?

A.F.— Nik ez dakit, egia esan nire ustez edozein aukerak bere lekua izan behar duela demokrazian. Baina arazoa oso konplexua da Europa mailan, Estatua Europan sartu da eta atzera bota ezinezko erabakia da. Euskal Herriak Europan bere papera zein den ikusi behar du eta nire iritzia bada ere, aurkako pentsatzea, historiaren aurka egitea dela uste dut. Europan, nola-bait deitze arren, errejionalizaio prozesoa bat hasia da eta Estatuak gizartea politikoki eratze forma bakarra ez direla argi ikusi da. Agian urteen poderioz Estatuak desager daitezke eta hala ez izan arren eraturiko kolektibitatek orohar paper erabakiorra izango dute.

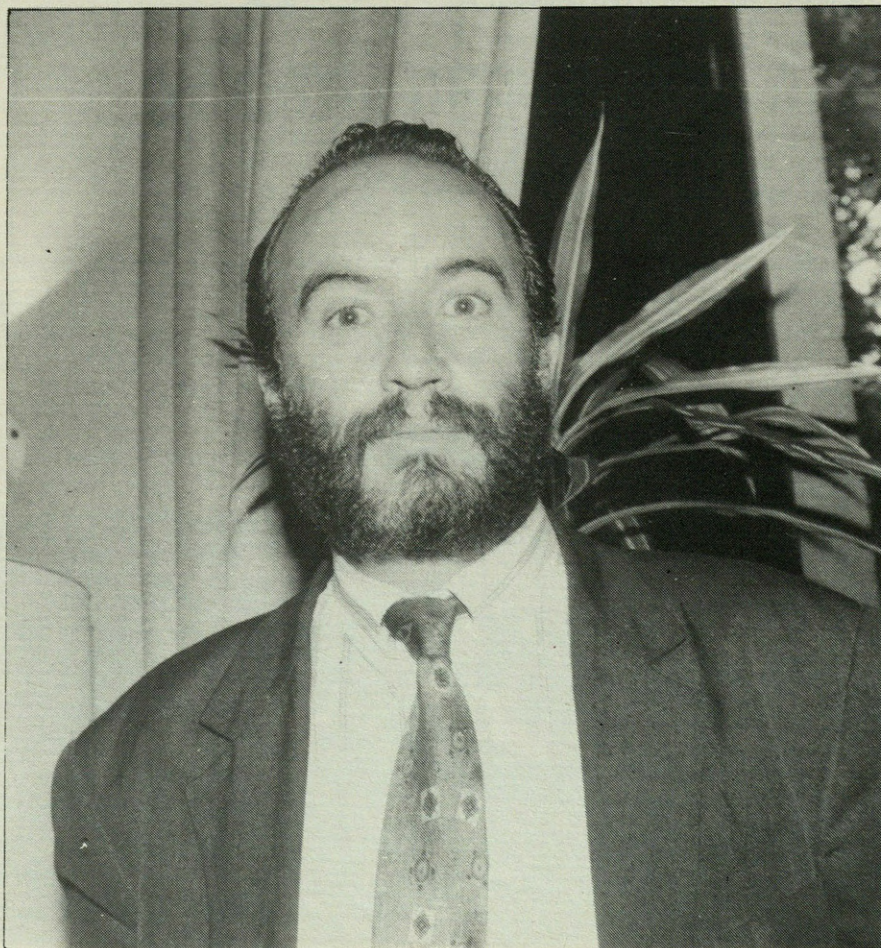
A.— Egun espainolak izaten eroso senti al gaitzke?

A.F.— Beno, hori bakoitzak ikusi behar, batzuk bai eta besteak ez. Baina Lituaniaren kasuan gauza bat garbi ikusi da, independentia izan zen Estatu bati eta orain 50 urte SESBen barneratu zutenari, oso zaila egin zaiola independentzia aldarrikatu duenean bere aldetik bakarrik, onartua izatea. Mundu guztiko Estatu bakar batek ere ez dio onartu independentzia eta kasu hauetan nazioarteko laguntzak erabakiorrak dira. Halako egoera baikorretan ezinezkoa gertatu bada, zer gertatuko litzateke gure kasuan? Gauza oso latza dago nire ustez.

A.— Zein gai ari dira orain eztabaidatzen Legebiltzarrean?

A.F.— Lurraldearen antolamendu legea, hauteskunde legea, tasa eta prezio publikoena... Hauteskunde legea onartuz gero, etxera bidaltzeko boto paperak ordaindu egingo zaizkie alderdiei eta 150 milioi pezetatan mugatuko da kanpainako dirua.

B. ARTOLA

Bere lana idazkari nagusi eta lege aholkulari artean kokatzen du

INIGO

Munoa baserria, sinbolo bat

Panpi Sainte-Marie, euskal preso politikoaren etxaldea, Munoa, saldua izan da apirilaren 23an inkanteetan Baionako auzitegian Landaburu jaunaren joko zikinagatik.

Panpi, Munoa, etxalde bat, abertzale bat. Istorio erromantiko bat izan zitekeena 1984ean hasi zen, Landibarreko herrian. Ondoren gertakariak tragediaren usaina duen egoera bat ekarriko zuten.

Herrian bizitzeko gogoa

Hain zuzen Panpik 84ean Munoa etxaldea Landibarren erosi zuen bere herrian bizitzeko asmotan eta horretarako proiektu bat prestatua zuen. Barnealdean lana atxamatea arazo larria da ere baina herriak husten direlarik Panpiren helburua herrian bizitzea zen. Beraz Munoa erosi ondotik ahate eta oilasko hazkuntzan ari zeko batimendu berri bat eraiki zuen.

Jadanik zorretan nahiko sartua, barneal-

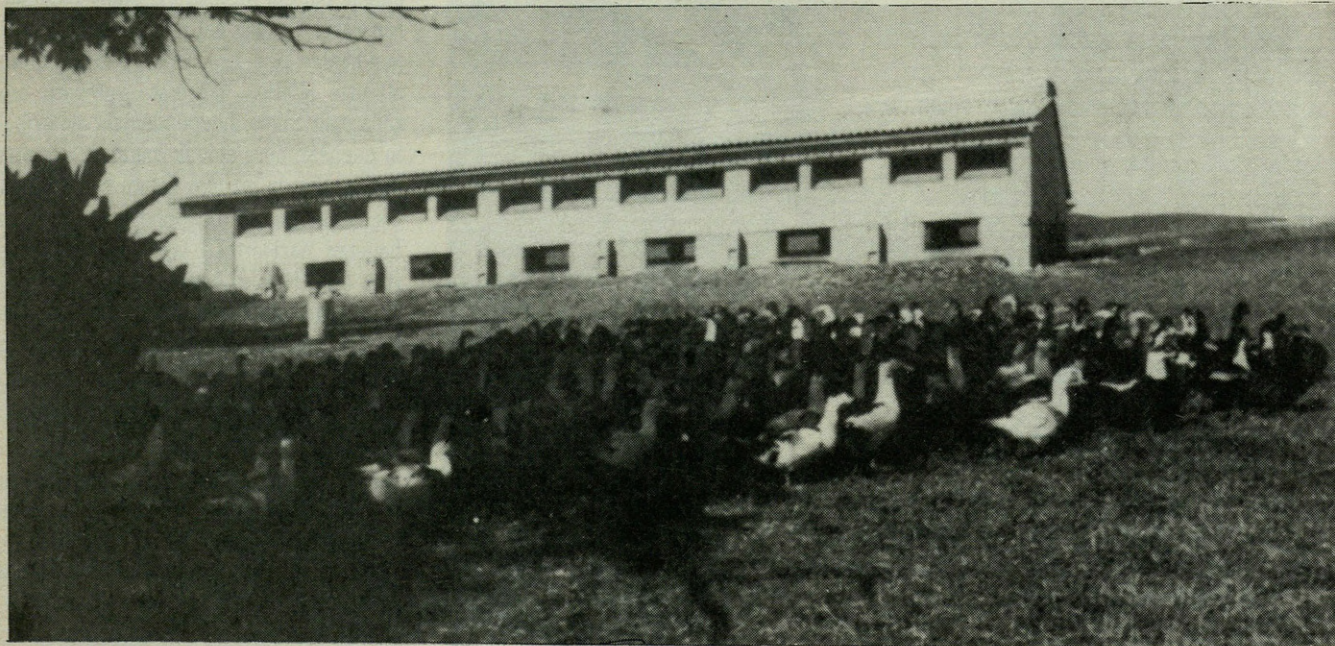
deko nekazarien egoera ezaguna, laster errepresioaren ezpatak ere hunkituko zuen. Hain zuzen ere 1985eko urtarrilaren 11n frantses polizia Panpi atxilotu zuen IKko partaidea izateagatik eta Lekunberriko gendarmeriaren kontrako ekintzan parte hartzea leporatuz. Geroztik Panpi 9 urtetako presondegi zigorra jasaten ari da Lannemezan-eko espetxean. Baina sortuko zuen Panpiren ekipo arazoa epaitegiak eskatu zuen dirutza, 350 mila libera gendarmeriaren jabearentzat izan zen. Gendarmeria lokala pribatu batzutan kokatua bait zen eta horren jabea Landaburu jauna zen. Horrela, diru hori berreskuratzeko Landaburuk orain dela bi urte Munoa saltzeko lehen epaiketa bultzatu zuen Panpiren kontra.

Horrek berehala «Munoa komitea»ren sortzea ekarri zuen eta Komite horrek «Munoa ez da salgai, Panpirena da» lemapean kanpainia bat bultzatu zuen. Presioarengatik Landaburu jaunak atzera egin zuen.

Bi urteren buruan enkanteak

Pentsatuz dudarik gabe Munoarekiko sentsibiltatea eroria zela bi urteren buruan Landaburuk justiziaren makinak berri martxan jarri zuen eta Munoa salduko zen inkanteetan apirilaren 23an Baionako

“Preso baten kontra egiten ari den jokoak beste preso batzuk ere hunki ditzakeela beste afera batzutan”

Munoako batimendu berria.

auzitegian. Berria jakin orduko erreakzio ugari azaldu zen. Lehenbizi, Munoa Komiteak adierazten zuen Panpiren familia akordio baten bururatzen saiatu zela Landabururekin eta horrek proposamen guztiak ukatu zituela. Beraz Munoa Komiteak inkanteetan ez zuela parte hartuko iragaritzen zuen jokamolde hori salatuz.

Bestalde, ELBk (Euskal Laborarien Bilzarrea) ere prozesu hori ere salatzeko agiri bat azaldu zuen bere kezka erakutsiz eta Panpiren etxaldearen defentsaren alde agertuz, baina Landabururi poliziaren babesa ekarri diona IKren agiria izan da seguraz ere, non IKk salatzen duen gizon horren jokamoldea oroitaraziz babes hori ez dela betikoa izanen.

Apirilaren 23an jende multzo bat hurbildu zen Baionako auzitegira Panpiri sostengua ekarri, baina inkantea hasi orduko Landabururen emaztearen abokatuak Munoa erosteko inkantea bultzatu zuen eta beste proposamenik ez izanik Landaburu familiak Munoa erosi zuen 60.000 liberratan. Haserre nabari zen hor zegoen jendearen artean.

Hau da kanpainaren afixa.

PARISTIK DEITU DUTE, PANPI

Frantses justiziak espetxera zigortu du Panpi eta gainera zigor ekonomikoa erantsi dio, baina hori baino gehiago ere bai. IKko militante izatea leporatzen zaion gazte honek dirurik ez duela eta, bere eskuz eraikitako baserria eman beharko diola esan du justiziak. Baina erabaki arriskutsua da.

Jende gutxi da Iparraldean IKko militante gazte bat gartzela zigorrera behartzen dutenean kalera ateratzen dena protestara. Baina oraingoan Iparraldeko jende askoren oihua entzun ahal izan da. Nekazariak, politikoak, kulturako jendea eta beste hainbat biztanle frantses justiziak hartu duen erabakiaren aurka agertu dira. Eta honek bi gauza adierazten ditu. Lehenik hiru herrialdeetan gauzak aldatzen hasiak direla. Jendea hunkitua izan da. Oso gogorri aritu da frantses justizia eta bere horretan jendea haserre egin da.

Ez du batere zuhur jokatu frantses justiziak. Iparraldean abertzaletasuna eta euskaltzaleasuna garatzen ari diren unean, sentimendu hauen inguruko gazte bat gogor egurtu du. Iparraldeko jende asko, jende ezberdin asko, bat etorri da injustiziaren zalatzean. Intxauspe jaunak, Iparraldeko bankari gizon ospetsu eta ekonomi arloan errespetu handiko gizonak, Paristik deitu zuen Baionara. Erabakiaren aurka egin eta Panpiren aldeko diru kanpaina bat egin behar omen zela adierazi zuen. Ezin esan 'betikoak' bakarrik mugitu direla oraingoan. Parisen sentimendu bat ikutu du, gero eta hedatuagoa den sentimendua. Aljerian eta beste zenbait lekutan zerbait ikasi ba du Parisek, ez du halako hankasartze gehiagorik egingo. Ez dadin sentimendua gehiago garatu.

B. ARTOLA

Arazoa ez da horretan geldituko

Ez da dudarik justiziaren makinak ez duela bere lana bururatu inkante horrekin Landaburuk ez bait du deus irabazi, nahiko zaila gertatzen bait zaio Munora hurbiltzea. Beraz ondoko hilabeteetan beste auziak iraganen dira. Baina Munoa Komitearentzat egoera aldatu da, hain zuzen Andde, Panpiren anaiak adierazten zигun negoziozioaren bidea agortu dela Komitearentzat eta beste fase batera pasatzea erabaki dutela, mobilizapen fase bat.

Horrela iragartzen zигun ondoko asteetan zenbait biltzar publiko antolatuko dutela, mobilizapen ekintza batzuk eta baita ere bi kantaldi. Anddek azpimarratzen zигun Landaburu baino oraindik izenik ez duen zerbait gehiago badela afera horretan eta preso baten kontra egiten ari den jokoak beste preso batzuk ere hunki ditzaiekeela beste afera batzutan.

Jokamolde hori moztu behar da absolutoki Munoarekin hasiz eta horretarako abertzale guztien mobilizapena beharrezkoa da.

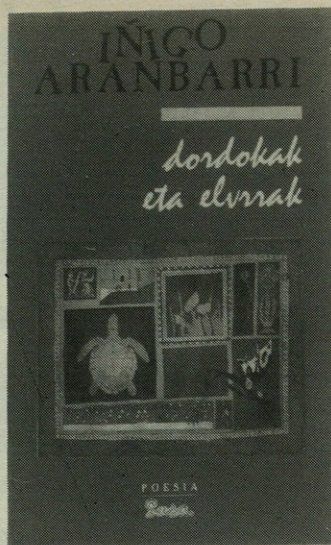
Bukatzeko Munoa Komitearekin batera erran dezagun: Munoa ez hunki, Panpirena da!

ISABEL ETXEBERRIA

«Espaloian dago munduaren xilkoa». Joakin Balentzia. Poesia.

«Dordokak eta elurrak». Inigo Aranbarri. Poesia.

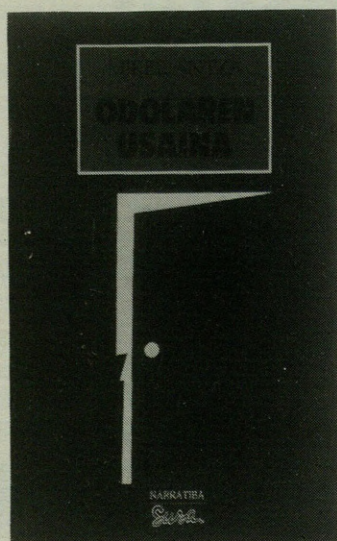

«Balizko Erroten Erresuma». Koldo Izagirre. Poesia.

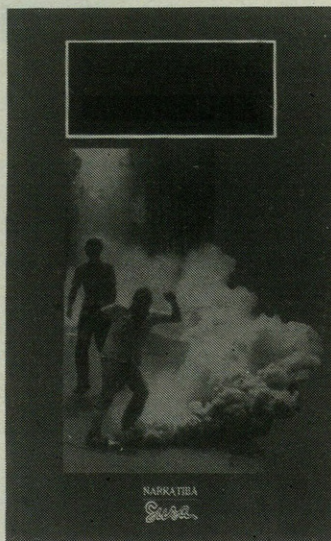

Susa n bestelako literatura idazten da

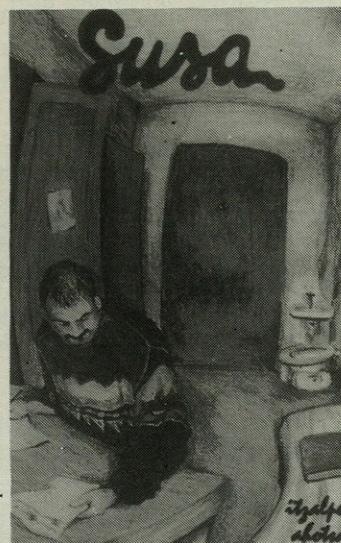
«Odolaren usaina». Mikel Antza. Narratiba.

«Mendekuak». Koldo Izagirre. Narratiba.

«Itzalpeko ahotsak». Aldizkaria, 23-24. zenbakia.

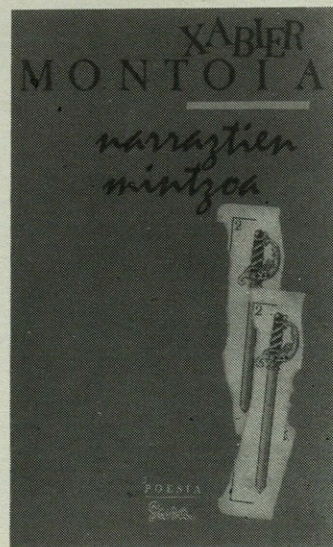
«Gaua zulatzen duten ahausietan». Omar Nabarro. Poesia.

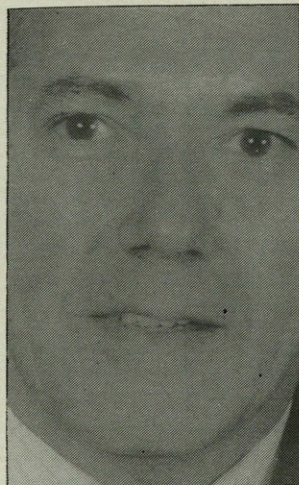
«Zainetan murrailak». Jose Luis Otamendi. Poesia.

«Narraztien mintzoa». Xabier Montoia. Poesia.

Ele-mele

«Guk badakigu zein politikak funtzionatzen duen eta zeinek ez [...] Guk [Ekialdekoei] aholku eman behar diegu orain; eta lehenbiziko aholkua da, ez dezatela sinistu planifikatze zentralizatu eta merkatu ekonomiaren artean tarteko biderik izan daitekeenik».

Michel Camdessus
(FMIko zuzendari orokorra)

«Bi-hiru urtetan zailtasunak izango ditugu baina, uste dut Argentinakoa barik Japongo eredia segitu ahalko dugula».

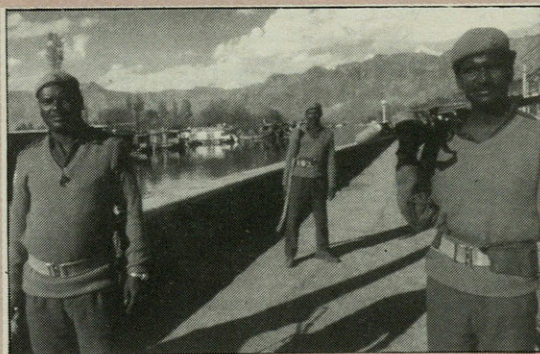
Byon Jae Hwan
(Hego Koreako Hyundai Institutukoa)

«Galdera da: okerrena Bush-Gorbatxov [maiatzaren 30eko] tontorra baino lehen gertatuko da, ala tontorra eta gero? Zeren Gorbatxovek eskuak libre dituela bait daki, eta tontor horretan berretsiko da, apika, jarrera horrexetan. Dena da posible oraindik, bai militarren interbentzioa ere».

Vytautas Landsbergis
(Lituaniko presidentea)

ALEMANIAKO BATASUNERANTZ EKONOMIAREN URRATSAK

BERLINGO harresia deuseztu eta sei hilabete-tetara, eguneroko notizia izaten segitzen du alemaniar batasunak. Orain hamar egun munduko bigarren gerrako garaileak «bi» Alemanietako ordezkariekin batasun horretaz iharduteko mahaira eseri baziren, orain ekonomiaren gaia nagusitu da negoziaketa guneetan. Mendebaldeko inbertsoreek ekialdeko beren eragiketak direla eta «merkatu ekonomia libre» batean ari izateari buruzko segurtasuna esijitzen dute.

TENTSIOA EZ DA LEUNTZEN JAMMU ETA KAXMIR-EN

GERRA eragoztearren Indiako eta Pakistan-go gobernu ordezkariak etengabeko solasean ari direlarik ere, jakitunek ez dute larriagoko gatazka bazterkatzen inondik ere. Jammu eta Kaxmir-eko India-peko estatua dago erronkaren erdian; estatu hau, 1971ko gerraz geroztik erdi-lo zegoena, atzera piztu egin da azken hilabeteetan, bertako populazioak, musulmana gehienbat, Indiatik apartatu nahi bait du. Mundua ere bada-go beldurrak, bi potentzia horiek arma nuklearraren jabe bait dira.

SEI MILA FLANDRIAR INDEPENDENTZIAREN ALDE

HOGEITAMAR urte baziren flandiarrek horrelako manifestaldirik egiten ez zutena, eta maiatzaren 6an bospasei mila lagun biltzea erreusitu dute Bruxellesko kaleetan: bandera hori-beltzen azpian, independentzia eskatzen zuten manifestalariak, eta konkretuki Parlamentu eta diplomazia propioak. «Belgikaren alde, deus ez, Flandriaren alde, dena!», oihukatzen zuten. Belgiar frankofonoek berriz «probokazio»tzat jo dute manifestazioa.

Lerroan

JUDUEN INGURUKO ZIRKULOĀ

“Zirkulo biziotsu bat osatzen da horrela: zenbat eta gehiago ageri antisemitak, orduan eta gehiago altxatzen dute ahotsa liberelek, eta orduan eta gehiago barnesartzen zaie juduei pogrom handi baten susmoa —eta joatea, ihes egitea, salbatzea eskatzen dute soilik.

Galia Ackerman
(Libération, 90-V-10)

FLN-ETIK FIS-ERA UTOPIA

“Ez dago egitazko hausturarik FLN [Front de Libération National] eta FIS [Front Islamique de Libération]-en artean, jarraitasuna baizik [...] 1988ko urrira bitarte, FLN ez zen Partidu politiko bat, idea, utopia antzeko xede zen. Bete gabe utopia, edo erdizka bete delarik, utopia ez da hiltzen, beste norabait joan da.

Lahouari Addi (Oran-go Unibertsitatekoa)
(El mundo, 90-V-9)

EUROPAKO APARTHEIDA

“Estatutu bereziekin eta inmigrantearen prekarizazioaz, politika estatalak berdintzen dira Europan. Juridiko eta ekonomikoki arautze diskriminatioek diraute. Alde horretatik, europar estatuek eurek uste baino apartheidaren Hegoafrikaren antzekoagoak dira.

Toni Negri (El mundo, 90-V-8)

Colombiako gobernuak drogaren «cartel»-ei leporatzen die arazo guztien errua

Narko-gerra: EEBBen arazoek Andeak odoleztatu

Colombia hauteskunde atetan dago, gerra zikin giroan murgilduta. Agintarien eritziz, narkoak dira guztiaren errudun. Drogaren «gaitz» maltzuraren aurka ekiteko, dena dela, EEBB-en diru laguntza bikaina izango dute Colombia, Peru eta Boliviak: guztira, hiru estatu hauen kanpo zorraren %0,7aren parekoa.

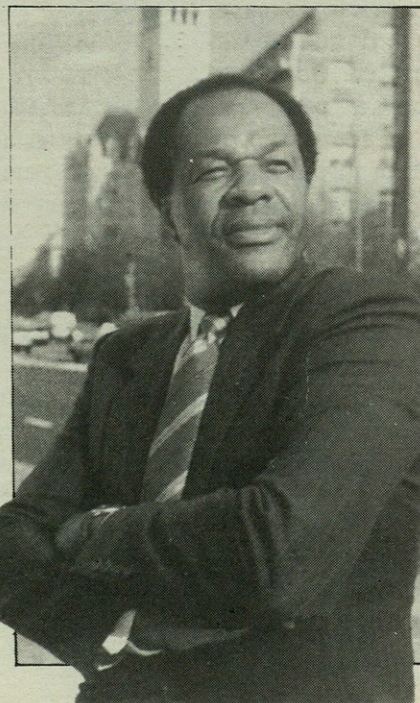
Hilaren 27an lehendakartzarako hauteskundeak dira Colombian. Hasierako zerrendetatik hiru buru bidean «erori» dira azken hileotan. 89ko abuztuan Luis Carlos Galán, boterean dagoen alderdi liberaleko aurre-kandidatoa hil zuten ehundaka pertsonen aurrean mitin batetan. Huraxe izan zen ordutik Colombian bizi den narkoen aurkako gerraren sua piztu zuen txinparta.

Geroztik, aurtengo martxoan, «Unión Patriótica» ezker koalizioko kandidatua, Bernardo Jaramillo, hil zuten atentatuan. Apirilean, ezkerren beste zerrenda bate-tako burua tirokatu zuten abioi batetan, aste batzu lehenago armak utzi zituen M-19 taldeko Carlos Pizarro. Colombiako gobernuak azken bi hilketak narkotrafikanteei leporatu dizkie, baina zentzu gutxioko akusazioa da, ezkerrek drogaren baroiekin negoziatu aldekoa bait da, narkoak EEBBera estraditatu aurkakoa.

Jaramillo eta Pizarro garbitu zituztenen aztarnak urteetan Colombia terrorearen pean mantendu eta mantentzen duten eskuadroi paramilitarrendandik hurbilago daude seguruaski, narkoengandik baino. Azken hauek aitzaki egokia bilakatu dira gaitz guztiak esplikatzeke eta gizarte colombiarraren miseria justifikatzeko. Narkoen izua gutxi ez balitz, ETA ere Colombiako egoeraren errudun bilakatu dute bertako agintariek.

Euskal taldearen inplikazioa NBC telebista kate iparramerikarrak «salatu» zuen

pasa den urteko azaroan, narkoek bonba-kotxe bidezko atentatuak burutu ondoren. Gobernu colombiarrak inplikazio hau frogatutzat eman du, eta azken asteetan, ezkerreko liderrak hil dituzten garaian hain zuzen, antza Eugenio Etxebeste Colombian detektatu ondoren, berau atxilotzeko operazioak eragin omen ditu. Jaramillo eta Pizarro-ren hiltzaileak aurkitzeko

Marion Barry.

zein operazio bultzatu behar dituzten ez da ordea kaleratu, nahiz eta Virgilio Barco presidentek ikerketak azken ondorioetarako eramango dituztela ziurtatu duen.

Egoera nahasi honetan, zaila da aurreikustea hauteskunderen emaitza, baina ez dirudi botere estruktura asko aldatuko denik Colombian. Analista batzuk diotenez, dena dela, Carlos Pizarro-ren heriotzak M-19aren alde eragin dezake nahiz eta taldeko lider berriak, Antonio Navarro Wolf-ek, ez duen Pizarro-ren xarma. Tartean, M-19-k ez bezala, beste bi gerrila taldek, FARC eta ELN, armetan diraute Colombian.

Bush-en apurrak

Colombiako narkoen gerra hau eragin duten faktoreak EEBBetan daude, Andetan beharrean; zaila da ulertzea bestela gobernu hauek bertako negozio aberatsena porrokatzen ipini duten afana. Washington-en drogen aurkako kruzadari George Bush presidentek bultzada berria eman dio, eta barneko fronteaz gain, Colombia, Peru eta Boliviara zabaltu du «borroka». Hiru estatuetako presidenteekin bildu zen Bush otsailean Colombian.

Lurralde hauetarako laguntza plangintza akordatu zuten bilkura hartan, 265 milioi dolar, estatu hauek bertako nekazarien koka produkzioa ordezkatu ahal dezaten, beste produktu batzu ereinez eta ekonomia garatuz. Asko dirudien arren, zifra erridikulua da; drogaren aurkako EEBB-tako administrazioaren aurtengo aurrekontu osoa 9.483 milioi dolarretakoa da. Harrigarriagoa oraindik: Colombiaren kanpo zorra 15.900 milioi dolarrekoa da, Perukoa 16.200 milioi eta Boliviakoa 3.930 mi-

Kontsumatzaile nagusia errepresioaren bidetik

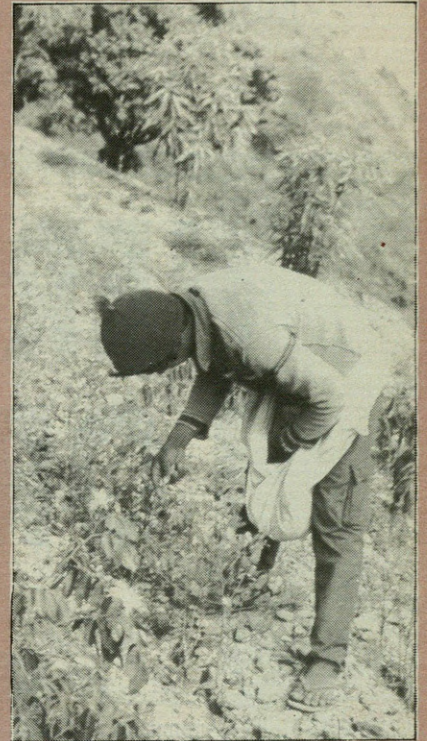
Narkotrafikoaren oinarria ez dago Colombian, EEBBetan baizik, bertan kontsumitzen bait da Andeetako kokainaren %80a inguru. Urteetan zehar egindako mila kanpainen gainetik kontsumoa ez da geldiarazten. Egia esan, orain bost urte baino errazago lortzen da droga kale amerikarretan, crack delakoa agertu zenetik. Lehen, kokaina produktu elitista zen, klase ertain edo garaiko profesionalentzako, baina crack-ak hiru edo bost dolar balio du New York-eko kaleetan, zineak zazpi balio duen artean.

EEBBetako gizartearen crack-ak duen eragina izugarria da. Washington hiriburu-ko alkate bera ere atxilotu zuten duela aste batzu crack-a erretzen. FBI-ak segada ederra egin zion Marion Barry-ri, haren amorante bat erabiliz alkatea droga

erretzera gonbidatzeko. Drogaren inguruan EEBBtan bizi den hipokresia ere agerian uzten du kasuak, Barry-en esloganetako bat «Gora itxaropena, Behera droga» bait zen («Up with hope, Down with dope»).

Drogak biztanlegoaren artean lortu duen zabalkundea ikaragarria izan arren, drogen aurkako DEA erakundearen aurrekontuetako %20 besterik ez doa drogazaleen tratamendurako. Gehiena errepresiorako da, eta diru «zuriketa» ikertzeko ia ezer ez. Hurrengo urteetarako joera hori bera izango dela dirudi, izan ere, DEA-ko buruzagia, William Bennet, narkoei heriotz zigorra ezartzearen partaide da.

L.F.

Boliviako koka solo bat.

Jaime Paz Zamora, Virgilio Barco, George Bush eta Alán García Colombian egin zuten bilkuran.

lioi. Hau da, EEBBen laguntzak hiru estatu hauen kanpo zorraren %0,7a besterik ez du betetzen.

Colombiako «cartel» direlakoei suposatzen zaizkien irabaziekin gonbaratuz ere (2 edo 3 mila milioi dolar urtean), Bush-en apurkak apenas dira aintzakotzat hartze-koak. Diru laguntzen eskasiak jartzen du agerian Washingtonen jokaldia ez datzala

ekonomian, arlo militarrean baizik. EEBBetako armadako kontseilariak badira lanean honezkero hiru estatuetan, eta Perun base militarrek ere eraiki dituzte ohianean.

Nekazarien sostengua

EEBBek eragin nahi duten politikaren barne, koka soloak herbizidekin eta zomo-

rro hostojaleekin igurtzea da aholkuetari-ko bat. Momentuz, andeetako agintariak ez dira horren alde azaldu, bistakoa denez bertako nekazalgoaren deusestatzea bait litzateke hori, kontutan izanda gaur eguean koka dela bertako produkturik probetxugarriena.

Perun adibidez, munduko kokaren %60a sortzen da, Huallaga aranean batez ere, eta milioi bat inguru familia bizi dira hari esker. Boliviatik %30a dator eta Colombianatik %10 bakarrik, baina inguru guztia- ren komertzializazio gunea izanik bertako bi «cartel» nagusiak, Cali-koa eta Medellin-koa. Miseria gorrian bizi diren milaka nekazarirentzat, apur bat erosoago bizitzeko aukera bakarra da koka, kafea, kotoia edo beste produktu batzuk hark baino askoz probetxu eskasagoa ematen bait dute.

Landatze gune nagusiak, bestalde, batez ere Perun, bertako mugimendu gerrilarien gotorleku dira, eta bertan EEBBek beren indar militarra inplikatzeko badute. interbentzioa ez litzateke seguruenik kokaren aurka bakarrik izango, baizik eta talde armatu hauen aurkako ere bai. Colombia eta Peruko sistemak aparteko laguntza luke- te horrela ezin gainditu ditzaketan indar horiek baretzeko.

LUIS FERNANDEZ

Euskal Herri osora hedatuko da Egunkariaren aldeko kanpaina

HERRIZ HERRI, ORRIZ ORRI

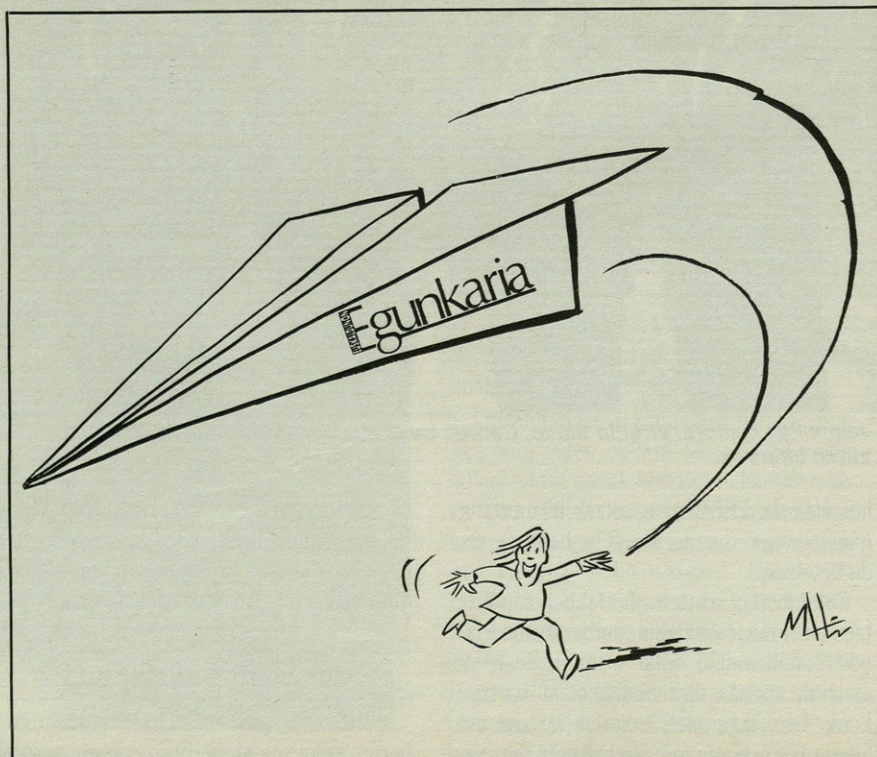
Egunkaria argitaratuko duen Elkartea Anonimoak 150 milioi pezeta behar ditu hasierako inbertsio eta gastuei aurre egiteko. Diru horren heren bat euskal kulturaren inguruko elkarte, erakunde eta enpresek jarriko dute; beste heren bat banakako akzionisten artean osatuko da; eta beste herena, 50 milioi alegia, Egunkaria Sortzen talde eragileak bilduko ditu. Hauxe da, hain zuzen ere, Maiatzaren bukaera, Ekain osoa eta Uztailaren hasieran zehar Euskal Herriko bazter guztietara hedatuko den kanpainaren helburuetako bat.

Funtsezko helburu hori ez ezik, jende guztia egunkariaren sortzean parte sentieraztea ere bada iniziatiba honen beste xedea. «Euskaldunok egunkaria behar dugu, baina egunkariak euskaldun guztion bul-tzada behar du», dio J.J. Iñigo, kanpainaren idazkariak. «Herriz herri ospatuko diren jaiekin, gainera, udazkenean Egunkaria datorrela jakin gabe ez da inor geratuko».

Egunkariaren festak

Kanpainaren pisua eramango dutenak, finean, jadanik eratuta dauden herrietako batzordeak izango dira. «Kanpainaren hari guztiak herriz herri ospatuko diren Egunkariaren Festen inguruan mugituko dira», adierazten digu Txumai Iturria, festa hauen koordinatzaileak. Bi metroko altura duten sei egunkari ibiliko dira herriz herri eta auzoz auzo, eta leku bakoitzean berta-

Euskaldunon Egunkaria udazkenean kaleratuko dela iragarri du Egunkaria Sortzen elkarteak. Proiektua burutua dago, baina berau errealitate bihurtzeko, urrats garrantzitsuak daude emateko. Dagoeneko abiatu den kanpaina, urrats horiek denon artean eman ditzagun bideratzera dator hain zuzen ere. Herriz herri ibiliko da kanpaina. Orriz orri egingo dugu Egunkaria.

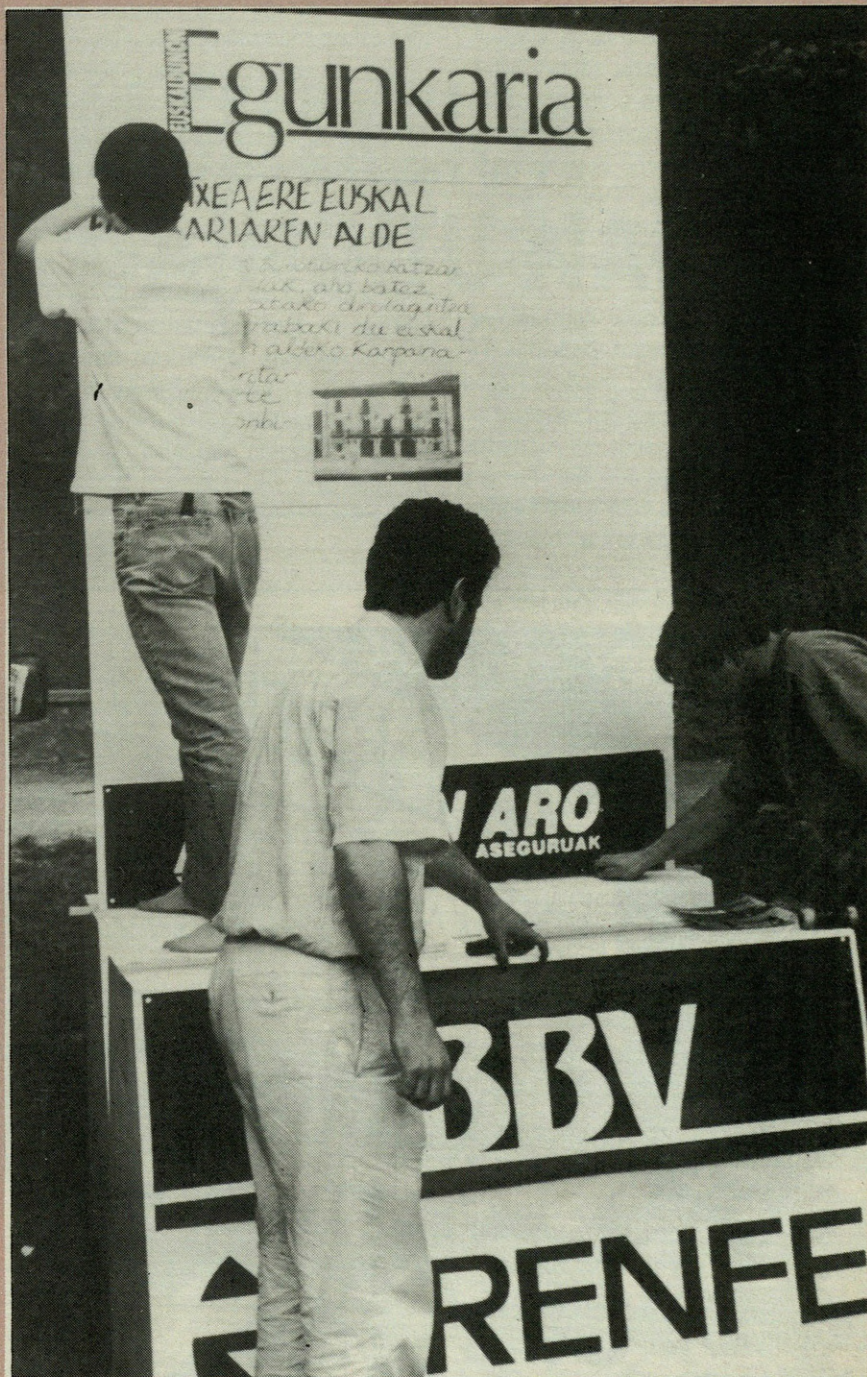
Egunkaria Sortzen batzordeak martxan

Herriz herri egingo diren Egunkaria-ren Festen inguruan eratu den kanpainaren aurretik, eskualdez eskualde ibili dira Egunkaria Sortzen talde eragileko kideak euskarazko egunkarirako proiektuaren aurkezpenak egin eta datozen egunotako kanpainaren berri ematen. Gipuzkoako aurkezpenak koordinatzen aritu den Josu Esnal-ek aipatu digunez, «hitzaldi hauetan zera ikusi da, Egunkaria Sortzen-en proiektua ez dela lau zororen kontua, talde eragile zabal batek bultzaturiko iniziatiba dela baizik, aurkezpenez aurkezpen ibili direnak hogeita hamarretik gora bait dira».

Egunkaria argitaratuko duen Elkarte Anonimoak 150 milioi pezeta behar du hasierako inbertsio eta gastuei aurre egiteko

Izan ere, herrialde bakoitzean Egunkaria Sortzen-eko bertako kideak ibili dira proiektua eta kanpainaren berri ematen. Nafarroan, esate batera, Aingeru Epaltza, Eugenio Arraiza, Sagrario Aleman eta Patxi Larrion aritu dira. Bizkaian, Gotzon Garate, Iñaki Zabaleta, Elene Lizarralde, Jesus Mari Zalakain, Alfontso Irigoien, Jose Antonio Arana Martija eta Josu Muñozguren ibili dira beste batzuren artean. Araban, berriz, Eusebio Osa, Urtsa Errasti eta Jon Otegi, eta Iparraldean, Luzien Etxezabarreta eta Txema Egiguren. Gipuzkoan, azkenik, Joxerra Gartzia, Iñaki Irazabalbeitia, Joan Mari Torrealdai, Joxe Azurmendi, Nerea Azurmendi, Pello Zubiria, Txema Auzmendi, Joxemi Zumalabe, Paulo Agirrebaltzategi eta abar.

Gipuzkoako arduradunak aipatu digu-

Horrelakoak izango diren herriz herri ibiliko diren Egunkariak.

nez, «aurkezpenetan egunkariarekiko interes handia dagoela ikusi da, leku guztietan galdera erantzun luze eta mamitsuak gertatu bait dira». Emaitzak ere espero zirenak izan dira, eta aurkezpenen ondoren

herrietako batzordeak bideratu dira, kanpaina prestatzen joateko. Irteerarako seinalaren zain daude.

I.I.

Jaurlaritzaren erantzuna, Uztailerako

Egunkariaren talde bultzagileak hasieratik esan zuen egunkariak instituzioen dirulaguntza behar zuela. CIESen azterketaren emaitzek euskal irakurlegoaren gehiengoak egunkari subentzionatua nahi duela argitu zuten. Bide honetan, Egunkaria Sortzen-ek, Euskal Herriko instituzio desberdinekin harremanak bideratu ditu proiektua burutu zuenetik.

Nafar Gobernuak Estebe Petrizani aurkeztu zitzaion, lehenengoz, proiektua. Dirulaguntzak bideratzeko modurik egon daitekeela erantzun zuen Nafarroako Hizkuntz Politikarako zuzendariak. Gasteizen atal bereko arduradun den Mari Karmen Garmendiarekin egon zen, gero, Egunkaria Sortzen-eko ordezkaritza bat. Lana

arretaz aztertu eta lehendakariari bideratuko ziola agindu zuen Garmendiak.

Joseba Arregirekin egin den bilera izan da, oraingoz, azkena. Maiatzaren 11ean egindako bileran, Carlos Santamariak, Joan Mari Torrealdaiak eta Joxemiel Zumalabek proiektuaren berri eman ziotenean, Kultur Sailburuak erantzuna Uztailerako emango zutela agindu zuen, ordurako bere erizpideak emanak izango bait dizkio Jaur-laritzari Jose Ramon Belokiren taldeak.

Aurrerantz, Iparraldeko instituzioei eta Hegoaldeko besteei —Diputazio, Udaletxe...— bideratuko zaie proiektua, batzuekin zein besteekin harreman estua eduki nahi bait da.

I.I.

ere saldu egingo da, «horrela, udaletxeak egunkariari laguntza eskaini nahi badio, bide bat orrialde horretan bere berri ematea da, notizi gisara, baina dirulaguntza luzatuz».

Idea berri hau gauzatzeko, egurrezko oholez egindako dozena bat tramankulu prest dituzte Egunkaria Sortzen-ekoek. Egunkariaren Festen egutegia egina dago jada, eta herri bakoitzak badaki noiz ailegatu zaien Euskaldunon Egunkariaren ale berezi hau. Herrialde bakoitzean Egunkari bana ibiliko da bueltak: egun berean, orduan, bost Egunkariaren Festa ospatuko dira aldi berean, herrialde bakoitzean bat —Iparralde osoan bat ibiliko da, eta Hegoaldeko herrialde bakoitzean beste bat—.

Kanpainaren azken egunean jai handi bat egingo da Donostian. Hura izango da euskal herri eta auzoetan betetako egunkari orri guztiak bakar batean bildu dituen eguna. «Udazkenean kaleratuko dugun egunkariaren sinboloa izango da, hura hau bezala, denon artean egingo bait dugu». Kanpainan dihardutenen hitzetan, «ale berezi eta historikoa izango da herriz herri eta orriz orri osatuko dugun hau; museo pieza azken finean».

Partizipazioak eta promozioa

Egunkari erraldoia kanpainaren osagai nagusia izango bada ere, ez da noski horretara mugatuko. Egunkariaren enpresaren kapitalean parte hartuko duten akzionisten bila ibiliko den sarea ere martxan dago: hauen helburua, bostehun mila pezetako akzioak eskuratzeko interesa izan dezaketen banako edo taldeengana heltzea da. Alabaina, partizipazio apalagoak ere banatuko ditu Egunkaria Sortzen-ek: bost mila pezetakoak izango dira txikienak. Bestalde, mila pezetako bonoak ere salduko dira.

Proiektuaren promozioari dagokionez, kanpainaren fase desberdinetarako prestatu diren bi telebista spotak dira aipagarrienak. Lehenengoak egunkariaren aurkezpen modukoa egiten du, «esateko asko daukagula» azpimarratuz. Bigarrenak, egunkaria egiteko denon partaidetza beharrezkoa dela adierazi nahi du, «proiektua egina bait dago, baina egunkaria egiteko elkarlana derrigorrezkoa da».

I.I.SASTI

Herrietako berri eta argazkiz beteko dira orrialdeak.

ko notizi, argazki eta publizitatez beteko dira orri zuriak.

«Euskaldunon Egunkaria deitu dugun egunkari berezi hau herri batera ailegatu aurretik», dio Iturriak, «bertako Egunkaria Sortzen batzordeak orria edo orriak beteko dituen publizitatea lortua izango dute, eta baita bestelako elementu informatiboak ere: argazkiak, herriko notiziak, egunkaria laguntzen dutenen zerrenda...». Publizitatea ez ezik, orrialdearen espazioa

Euskaldunok egunkaria behar dugu, baina egunkariak euskaldun guztion bultzada behar du

Maiatzaren 25ean ez da Georgiaren aurkako neurketarik izango

EUSKAL SELEKZIOA OZTOPOAK GAINDITU NAHIAN

Huts egin du Euskal Herriko futbol selekzioak Maiatzaren 25ean jokatzeko eginiko saioak, kasu honetan, FIFAk jarritako oztopoak direla medio. Honekin batera, gainontzeko kiroletan selekzioak sortzeko dauden oztopoak aztertzea da hurrengo orrien helburua.

Ez da hau Euskal Selekzioak jasanez duen lehen porrota. Aurretik, 1989ko abenduan Hungariaren aurka jokatzekoa zen partidua huts egin zuen. Arrazoiak ordea bestelakoak izan ziren: Euskal Elkarteko federakundeek jarritako baldintzak hain zuzen ere. Garai batean Bategin kanpainaren inguruan lehiaketa antolatu zutenek prestatu asmo zuten partidu hau, Nafarroa Oinez 89 egunean izandako euriteek sortutako zuloa estali nahian. Arestian aipaturiko oztopoen aurrean, takilan batutakoaren erdia federakundearentzako, entrenatzaileak euskal ekipoekin loturirik ez... bertan behera utzi zioten asmoari.

Jokalariak prest

Hungariaren aurka jokatu beharreko partiduen porrotaren ostean izan da Euskal Selekzioa zelaian, martxoaren 21ean San Mamesen. Honako honetan, Errumaniako taldeak bizi duen egoera ekonomiko larria apur bat zuzentzeko. Oztopo berriak honako honetan ere. Jokalari euskaldunak dituzten talde guztiek baietza eman bai, baina atzera bota ziren batzuek azken orduan, Bartzelon kasu; hutsune hauek betetzeko euskal taldeek erakutsitako trabek, kasik

osotasunean Bilboko jokalariez osatutako taldea aurkeztea bultzatu zuten Aranguren entrenatzailea.

Oraingoan, data egokia iritzi diote Maiatzaren 25ari ekipo guztiek, baina arazoak, nola ez, kanpotik etorri dira. Arerioa, Georgia genuen honako honetan, baina Errusiak presionatuta FIFAk (Nazioarteko Futbol Federakundeak alegia) ezarritakoa-

ren arabera, debekatua dago Georgia eta Lituaniako selekzioen aurka partiduak jokatzeko.

FIFArek barne aurkitzen diren nazio guztiek bete beharreko agindu hau, ez dago zuzenki Euskal Selekzioari, ez baita erakunde internazional honen partaide. Bai ordea taldekide izan daitezkeen jokalariei eta hauek taldeei, bost urtetako izuna jaso bai dezakete.

Ulertezintzat jo dute Europako zenbait kirol arduradunek Errusiako Federakundeak bultzatuta FIFAk hartutako erabaki hau. Errusiak Espainian duen Kotsuladoko prentsa arduradunaren hitzetan jakin ahal izan dugunez, «FIFAko legeen arabera politikak ez du inolaz ere kirola oztopatu

Ezinezkoa da Espainiako eta Euskal Herriko taldeak ofizialki elkarren aurka aritzea.

JAVIER ZURRIARAIN

«Gizarteak irekitzen dituen mugak kirolak ixten ditu»

Eusko Jaurlaritzako kirol kontseilariordea dugu Javier Zurriarain. Euskal Selekzioen arduradun, berak zehazten du Jaurlaritzaren kirol ildoak. Euskal kirolaren gora beherataz mintzatu gara berarekin.

ARGIA.— Georgiaren aurka hilaren 25ean jokatu asmo zegoen partidua debekatu du FIFAk. Zer iritzi duzu horretaz?

JAVIER ZURRIARAIN.— Gehiegizkoa izan da. Kasu honek argi eta garbi uzten du Nazioarteko Futbol Federakundearen legeak guztiz zaharkiturik daudela. Gizartea etengabe garatzen ari denez, ego-kitu egin behar dira.

A.— Honelako lege baten aurrean neurriak hartu behar direla aipatu duzu egun hauetan.

J.Z.— Bai hala da. Espainiako Federakundeari artikulua hori lehen bait lehen ezaba dezan eskatuko diot. Era berean, Katalunia, Euskadi, Korsika... bezalako nazioek neurri gogorrak hartu behar dituzte. Ceausescuren garaian gertatzen ez zirenak, munduan mugak zabaltzen ari diren momentu honetan gertatzen ari dira. Gizarteak irekitzen dituen mugak kirolak ixten ditu.

A.— Noiz ikusi ahal izango dugu Euskadiko Selekzioa nazioarteko txapelketa ofizialetan?

J.Z.— Nahiko zaila da, nazioarteko kirol erakundeen erabakia bait da hori. Dena den, duela urtebete ez zuen inorrek pentsatzen aurtengoan Berlingo harresia eroriko zela... Hamarkada honetan, kirol aurrerapen ugari ikusi ahal izango ditugu, nazioarteko erakundeetan batipat.

A.— Zer motatako aldakuntzak?

J.Z.— Oso pertsona zaharrak daude era-

kunde horietan. Edozein aldaketa burutzeko orduan, nahiz eta kirolaren mesedetan izan, oztupoak jartzen dituzte garbitasunaren izenean. Buru horiek aldatzeko ordua da.

A.— Udara baino lehen onartuko den Espainiako Kirolaren Legeak ez al du Euskal Selekzioen egitasmoa oztopatu?

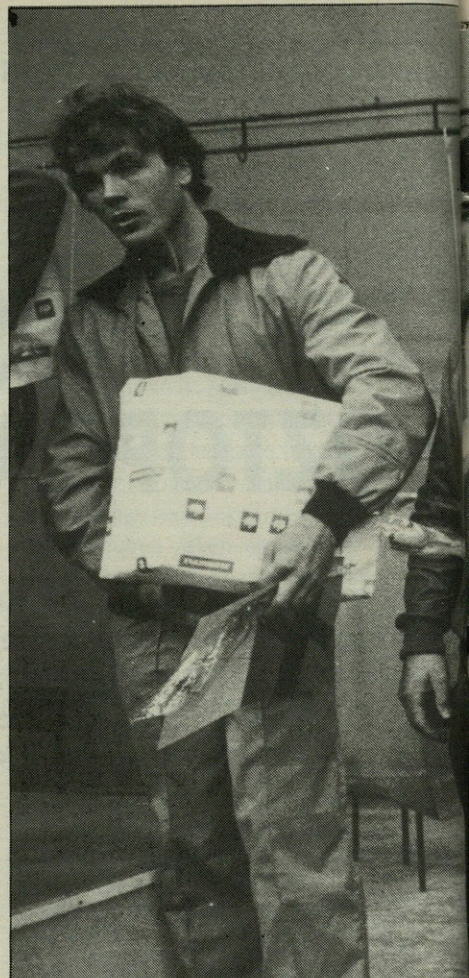
J.Z.— Ez dugu nahi bezalako legea lortuko, baina Kataluniarrek eta Euskaldunek era bateratu batean aurkeztu ditugun enmendakinen ondoren nahiko lege polita izango da. Fitxen kasuan adibidez, orain ez bezala, Euskal Federakundeek zabaldukoak baliagarriak izango dira aurrerantzean estatu osoan.

A.— Nola ikusten dituzu Joku Olinpikoan antolakuntza lanetan berriki gertatu diren arazoak, ikur autonomikoei dagokienera?

J.Z.— Lituaniar eta Georgiarrek gabe Errusiarrek galtzen duten indarra kontutan izanik, Nazioarteko Batzorde Olinpikoaren lehendakaria erabaki hau hartzea bultzatu dute.

Espainiarren erantzuna segituan entzun ahal izan dugu. Tontakeri bat iruditzen zait, eskutitz olinpikoak ondo azaltzen du olinpiadetan ez direla nazioak aritzen, kirolariak baizik. Utz diezaiegun abizena nonbaiten eramaten.

M.A

Sanbokoa da, oztupoak oztupo, nazioarteko talde bakarra.

Espainiako Kirolaren Legea da Euskadiko Selekzioek duten oztupo nagusia

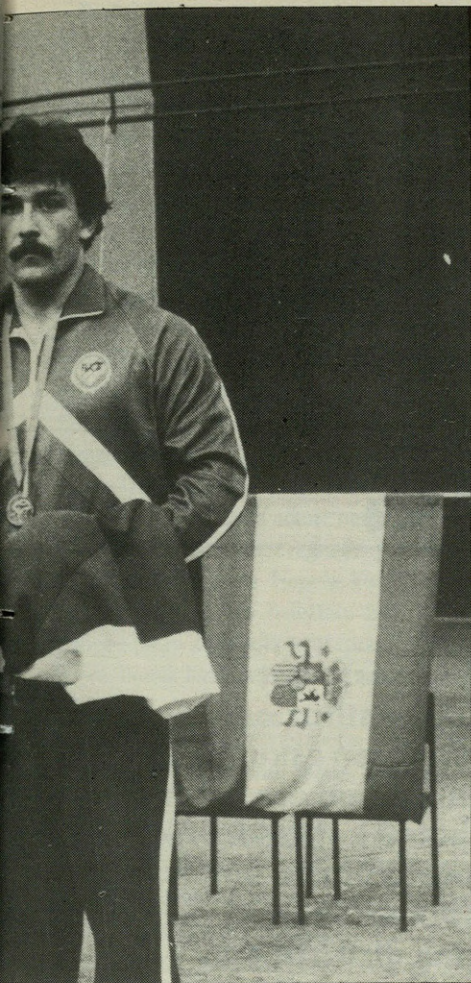
lioia ez dira nahikoak izango selekzioak bultzatzeko, arazoa politikoa da.

Espainiako parlamentuan udara baino lehen onartuko den «Kirolaren legea» da ireki nahi den bide honetan oztupo nagusia. Lege honek, eztabaida biziak sortu ditu Madrideko parlamentuan aritzen diren euskal alderdien artean. Eusko Alderdi Jeltzalea da ikuspegi baikorrena azaltzen

behar. Separatismo kasu hauek ez dute kirolaren garapena ziurtatzen».

Dakusagunez, oztupo frango aurkitu ditu Euskadiko Futbol Selekzioak berpizte

aro honeta. Gainontzeko kirolean ere, trabak dira nagusi. Eusko Jaurlaritzak kirol aurrekontuetan Euskal Federakunde ezberdinentzat azalduko 293.943.000 mi-

txapelketa ofizialetan aritzen den

duena; alderdi honek egiten duen legearen irekurketaren arabera, Euskal Selektzioak nazioarte mailan aritzea bidezkoa izango da, beti ere Espainiakoa aurkeztzen ez denean.

Euskadiko Ezkerra eta Eusko Alkartasunak egiten duten irakurketa bestelakoa da. Koro Garmendiaren hitzetan agerienez, Euskal Selektzioak egiteko bideak ixten ditu lege berri honek, «*Britania Handiko eredu bertan behera geratzen da lege honekin. Salbatu den gauza bakarra, Euskal Federakundeak sortzeko ahalmena izan da, eta hauen selektzioek Espainiako ez dagoenean nazioarte mailan aritzeko aukera*».

Legea, puntuz puntu onartuta egon arren, azken bozketaren zai aurkitzen da momentu honetan, PSOE, PNV eta CIUren botoekin ziurtasun osoz aurrera aterako dena. Erabaki honen aurrean, legearen aurkako errekurtso inkonstituzionala aurkezteko asmoa azaldu du Joseba Azkarra Eusko Alkartasunako kideak.

«Sanbo»a, hamar urtez Euskal Herria ordezkatzeko

«Sanbo»koa da nazioarteko txapelketa ofizialetan Euskadiko selektzio bezala aritzen den bakarra. Gainontzekoek, Espainiako selektzioa agertzen ez denean parte hartzearekin konformatu beharra dute. Hala ere, oztopo ugari izaten dira nazio gisa aritzeko orduan.

10 urte baino gehiago badira «sanbo» borrokako Euskal Federakundea eta selektzioa sortu zirela. Federakunde Internazionalak ez ezik, Bulgaria eta Sobiet Batasuna bezalako potentziek ere Euskal Federakundearen aldeko jarrera agertu dute. «*Nazioarte mailak selektzio bezala onartua gaude -dio entrenatzaile bezala aritzen den Txema Yañezek-. Espainiako selektzioa sortuko balitz, gure maila berean konpetitu beharko luke*».

Munduko talde indartsuenetarikoa bat izanik ere, ez dituzte Madriden euskaldunak begi onez ikusten. «*Arazoak beti bezala darrai, era guztietako oztopoak ezartzen dizkigute*». Dena den, hau ez da oztopo izango urte bukaeran Moskun izango den Munduko Txapelketan Euskadiko Selektzioa ikusteko, «*behar izanez gero, ikurriña eskuan dugula*».

Gainontzeko kiroletan egoera bestelakoa da. Batzuren ahalegin eza eta bestearen eragozpenek ez dute Euskal Selektzioa gauzatzea posible egin. Arraunaren munduak ezagutu zituen 1987ko udaran iskanbila nabariena. Egun Espainiako Federakundeko buru den Josetxo Fernandez Vaquerizaren gidaritzapean Euskal Federakundea martxan zegoelarik, fitxa haiekin egin beharra eskatu zitzaizen euskal arraunlariei. Ukapena kasik ahobetekoa izanik, gogora dezagaun oriotarrek bakarrik egin zutela fitxa Espainiako Federakundearekin, kasik urte betez egon behar izan zuten arraunean aritu gabe.

Gainontzekoek, ezer gutxi egin ahal izan dute Euskal Selektzioa sortzeko saioetan, kirol arazoa baino arazo politikoa bait da selektzioarena. Datozen urteetan aurrera egin behar lortuko direla diote politikariak, baina Madridetik ezartzen den presioarekin nekez lor daitezke euskaldun kirolari orok dituen ametsak.

M.A

Joku Olinpikoak

Bartzelona 92 Joku Olinpikoen prestakuntza prozesuan sortu da borroka honen kapitulu berri bat. Nazioarteko Komite

FIFAren arabera, debekatua dago Georgia eta Lituaniako selektzioen aurka jokatzeko.

Olinpikoaren lehendakaria den Juan Antonio Samaranchek eginiko adierazpenak izan dira eztabaidaren iturburu. Honen hitzetan azaltzen denez, 92ko jokuetan posible izango da Espainiako kirolari bakoitzak bere Komunitate Autonomoaren ikurra eramatea.

Espainiako Komite Olinpikoaren iritzia bestelakoa da. Carlos Ferret Salaten eskuatik adierazi duenez, nazio antolatzailearen ikurra besterik ezin dute eraman bertako kirolariak.

Honenbestez, Britania Handia osatzen duten nazioek selektzio bezala aritzeko duten gaitasun hori nekez bete ahal izango dute gainontzeko herrialdeek. Lituania, Georgia, Euskadi, Kataluniak... noiz izango dira nazioarteko txapelketa ofizialetan?

MIKEL ARRIETA

Kirol portua eta golf zelaia eraikitzeke projektua martxan

BARRIKA MARBELLA BIHURTUKO OTE?

Barrika Bizkaiko herria dugu, Plentziaren ondoan eta Bilbotik 24 kilometrotara kokaturik. Bere zabalera 7,4 kilometro karratukoa da eta biztanlego kopurua ez da 800 pertsonara ailegatzen. Kostaldean egon arren, ez da herri arrantzalea, nekazaritza delarik bertako lanbide nagusia. Azken urteotan inguruko beste leku anitzetan gertatu den lez hiritar frango hurbildu da bertara bigarren etxebizitza ezartzerara. Aldi berean biztanlego finkoa gutxituz joan da, bere oinarrizko bizibaldintzen eskasiagaitik.

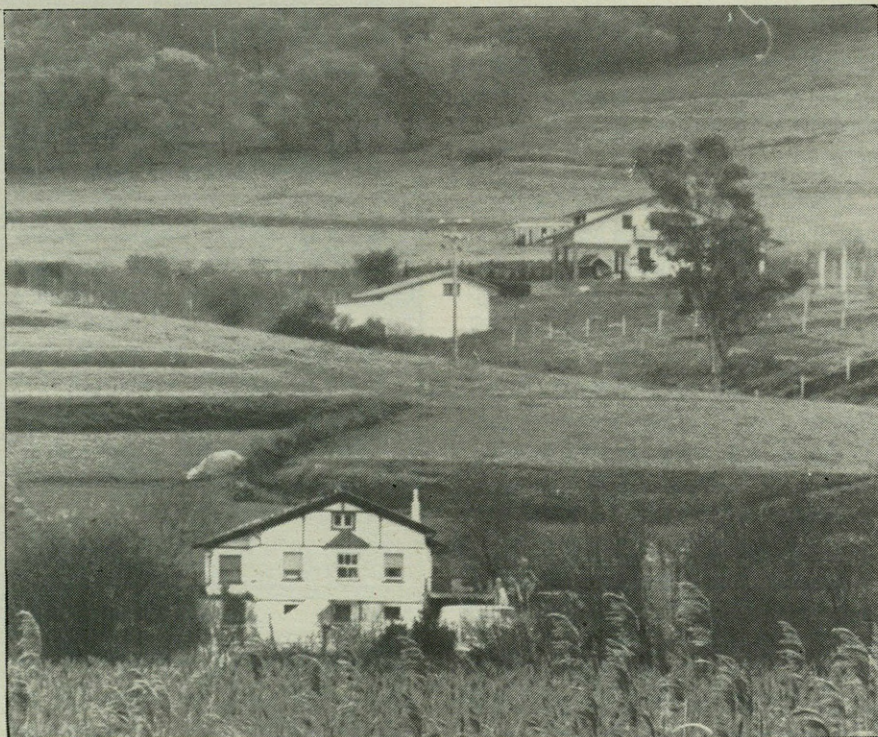
Ziur aski Barrikak oso herri lasai eta askorentzat ezezaguna izaten jarraituko luke urte askoz, baina Bizkaiko Foru Aldundia, Udala eta inizatiba pribatuari esker, oso udalerrir ezaguna egingo zaigu, bertan kirol portua eta golf zelai bat egiteko projektua bait dago, plangintza berezi batetan sarturik.

Kirol portua

Kirol portu hau Txipio Ibarrean kokatuko da, Plentzia eta Barrika artean dagoen padura natural batetan eta, projektua bukatu ez bada ere, esan daiteke 277.000 metro karratuko zabalera beteko duela, inguruko instalakuntzak kontutan izanik.

Kaiak 800 itsas-ontzientzako kapazitatea izango du eta hauei zerbitzua eskaintzeko tailerrak, hangareak eta abar ere kokatuko dira bertan. Horretaz aparte 700 etxe eraikiko dira.

Nekazal herri lasai batetan kirol portu bat eraikitzeke projektua azaldu da, instituzioen bultzadaz eta enpresa pribatuaren eskutik. Ez bakarrik kirol portua, baita golf zelaia eta luxuzko etxebizitxak. Bilbotik hurbil, baina kutsadurarik gabe, Barrika gure Marbella partikularra bihurtzeko bidean sartu da, bertako udaletxearen laguntzarekin. Lan postu berriak dira oraingo honetan argudio indartsua herri lasai baten pakea apurtzeko.

Golf zelaia Barrikabaso ingurunean eraikitzeke erabakia hartu dute.

Portu honen proiektuaz aspaldidanik hitz egin bada ere, iazko azken hileetara arte ez zen ofizialki ezer aipatu. Azaroan, Barrikako alkateak ezer ez zekiela esan zuen arren, enpresa pribatu batek Txipio Ibarreko lurraldeak erosteko tramiteak hasia zela baieztatu zuen.

Hilabete eta erdi beranduago, Plentzia eta Barrikako biztanle batzuk «Txipios S.A.» izeneko enpresa bat padura honen ondoko lurak erosteko asmoz bertako auzokideekin harremanetan jarri zela eza-gutzero eman zuten. Enpresa honen helburua, lurralde hauek etorkizunean izango duten prezio altua kontutan izanik, espekulatzeari litzateke ziurrenik.

Ez zen aste bat pasa alkate barrikatarrek adierazpen hauei aurre egiteko prentsaurreko bat eman zuela. Honela, kirol portua Txipion egingo dela baieztatu zen, baita honen atzean aipaturiko enpresa zegoela ere, honek lurraldeen 60 %a zuela zihuratuz.

Informazio batzuren arabera, kirol portua egiteko proiektua duela urte asko aurreikusita zegoen, baina 1983.eko uholdeak zirela eta, Bizkaiko Foru Aldundia, beste lanen lehentasunaren aitzakiaz, iniziatiba pribatuak proiektua aurrera eramatearen alde agertu omen zen.

Golf zelaia

Kirol portua ez da Bizkaiko kostaldeko herri txiki honetan egingo den proiektu bakarra. Igaro den Martxoan, plenoak, PNV-ren aldeko botuekin, Barrikabaso izeneko sektoreari buruzko komenio bat onartu zuen, non golf zelai baten ezarketa sartuta bait zegoen.

Bizkaiko Foru Aldundia, Udala eta Lezama Leguizamonen arteko komenio honen arabera, golf zelaiaz gain 350 etxebizitza, ikastetxe bat, parke bat eta kirol ekipamenduak kokatuko dira bertan.

Lezama-Leguizamonek parke publikoa egiteko 7.000 metro karratu eta 50 milioi pezeta emateko konprometua hartzen du. Beste aldetik, Udalarik 40.000 metro karratu eskeintzen dizkio ikastetxe eta kiroldegi bat egin ditzan, baita bertan eraikiko diren etxeetako 10 %aren aprobetxamendua ere.

Honen truke, enpresa pribatu batek golf zelaia egin eta kudeatuko du, 25 urte barru erabilera publikora pasatuko omen delarik. Aipatu behar onartu zela plenoan

Txipiako ibarrean egin asmo dute kirol portua.

barrikatarrek erabiltzeko orduan kanpotarek baino diru gutxiago ordaintzea.

Proiektua geldirik

Bizkaiko Foru Aldundiko Hirigintza eta Ingurugiro Sailetik Argiara informatu zenez, une honetan geldituta dago kirol portuaren proiektua, Barrikako Arau Subsidiarioak onartu gabe daude eta. Hauek apirilean onartzea espero bazuten ere, arazo batzu eta zuzenketak egiteko beharra direla eta, oraindik ez dute Foru Aldundiak eman behar duen onespena lortu, plenoan begi onez hartu eta onetsi ondoren. Barri-

kako alkateak adierazi digunez, atzerapen honek ez du zer ikusirik kirol portuaren proiektuarekin.

Dudarik gabe, proiektu bi hauek eragin handia izango dute Barrikako bizitzan. Alkateak onurak azaltzen dituen bitartean, herriko beste sektore batzu ez dira hain optimistak. Barrikako alkatearen ustez, proiektu hauek dirua eta lanpostuak ekarriko ditu, eta eraikiko diren etxeetariko batzu barrikatarrei zuzendu ahal izango zaizkie horretarako prezio merkeagoak ezarri. Bere ustez, honek herriaren bizi maila igoko luke.

Honen aurka, beste batzuk herriaren igoera azkarregiaren arriskua aipatu eta Barrika «beste Marbella bat ez bihurtzeko» eskatzen dute, kirol portua eta golf zelaia dirudun jendeak soilik erabil ahaliko duela esanez. Hauek ez dute uste bertako biztanleek emaitza onik atera dezaketarik, ezta ere «lujuzko» instalakuntza heuen beharra dagoenik». Hauen aburuz, proiektu hauetatik sortuko diren ondorioak espekulazioa eta multinazional zein inbiliarien aberastea izango da.

Bizkaiko Foru Aldundia iniziatiba pribatuak proiektua aurrera eramatearen alde atera zen

ARANTZA GUTIERREZ
ITXASO FERNANDEZ

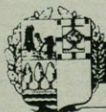
EUSKAL

**EUSKARAREN I.
ERAKUSKETA
OROKORRA**

LEIOA

**MAIATZAREN 18tik 27ra
SAKONETA UDAL KULTUR BILTOKIA**

EUSKO JAURLARITZA

HIZKUNTZ POLITIKARAKO IDAZKARITZA NAGUSIA

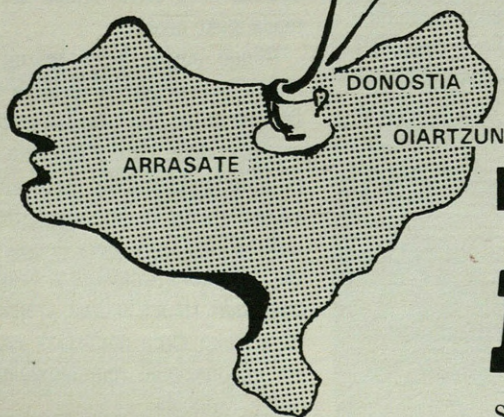
ZINKUNEGI
O P T I K A

HERNANI, 4 - 20004 DONOSTIA - Telf. 42 06 24

**Zure etxeko kafea.
Zaporea, lurrina,... bereziena...
kolombiarra ehunetik ehun.
Kolombiako kafearen agiria duen
Euskal Herriko etxe bakarra.**

Café de Colombia

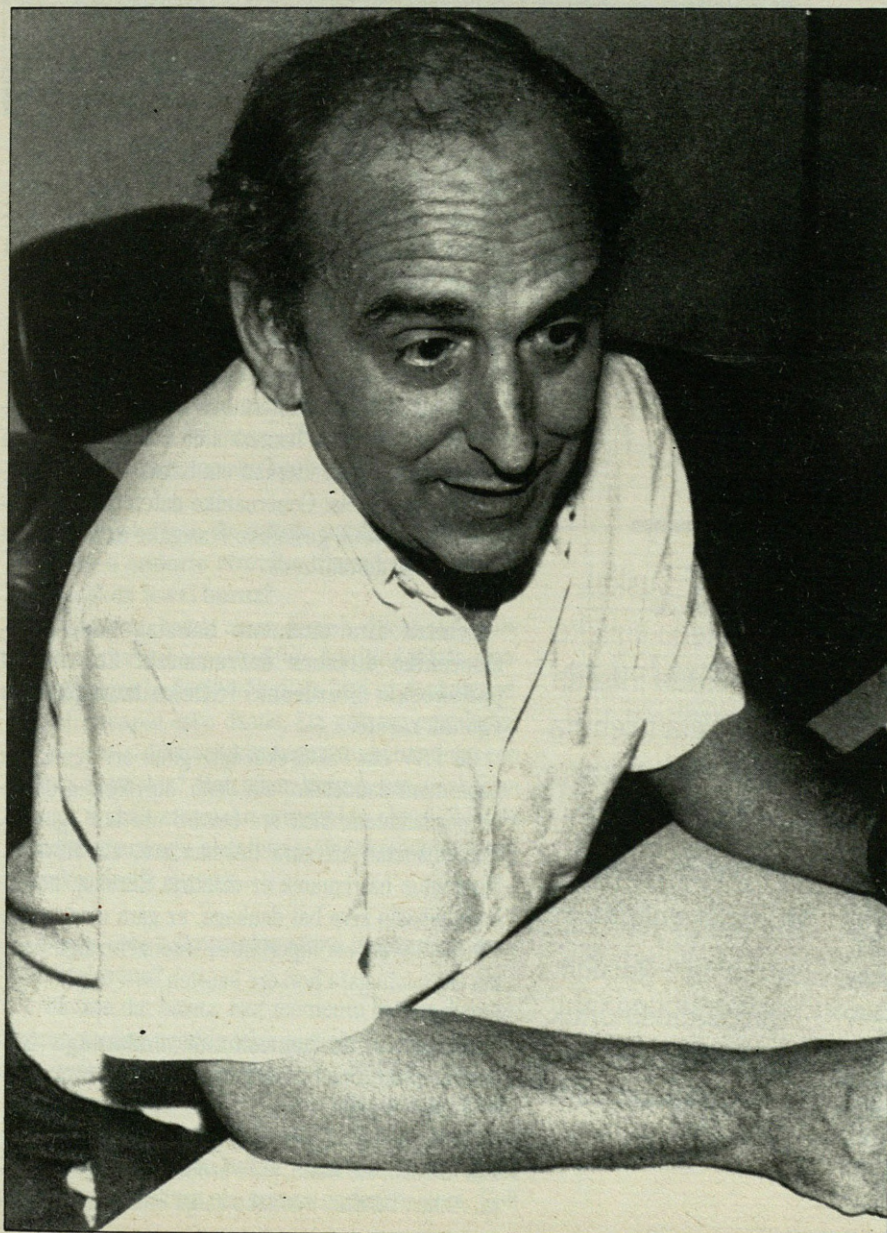

LA CASA DEL CAFE

San Martzial, 19. DONOSTIA Tel: 42 45 12—35 49 14

ANTONIO CAMPOS

«Konfluentziaren arazoak luze joko duela uste dugu»

Antonio Campos, Euskal Herriko Ikastolen Konfederakundeko lehendakaria, duela 25 urte martxan jarri zen ikastolen mugimenduan buru belarri sartua hasera haseratik, egun eskola publikoaren auzia eta horretan inplikaturiko beste sektoreekin konfluentziarako bideak urratzeko saioak zertan diren, ikastolen proiektu nazional bat gauatzeko orduan zatiketa administratiboak ekartzen dituen ondorio latzez, eta bestez, mintzatu zaigu argiro segidan.

Has gaitezen zuen azken asanbladaz hitzegiten. Ikastolen Konfederaziotik zer balorazio egiten da bertan hartutako erabakiez?

Esan behar da balorazioa positiboa izan dela, bai partizipazio aldetik eta bestetik kapaz izan garelako gure baitan dauden zailtasunak gaindituta —ze azken batean era guztietako pentsamenduak bait daude— proiektu baterakoi baten inguruan adostasun zabal batera iristeko. Honelako proiektua 80 %arekin atera dugun moduan ateratzea ikaragarria da.

Zer gertatzen da? Askotan produktua bera baino gehiago produktu horren atzetik mugitzen diren pertsonak baloratzen dira gehiago, eta segituan hasten dira susmo txarrak sortzen. Logikoa da beldur hori egotea, eta bazen halakorik asanbladan, baina hale-re inportantea proiektuaren inguruan lortu dugun adostasun zabalak dauka, hots, irakaskuntzaz ikastolen mugimendua prest dagoela erronka horri heltzeko eta aurrera egiteko onartzeak. Proiektu berri bat da, proiektu berezi bat, eta gauza batzutan oso oso berezia, eta beharbada orokorki, errealitate politikoan kokatzen bagara, utopia hutsa.

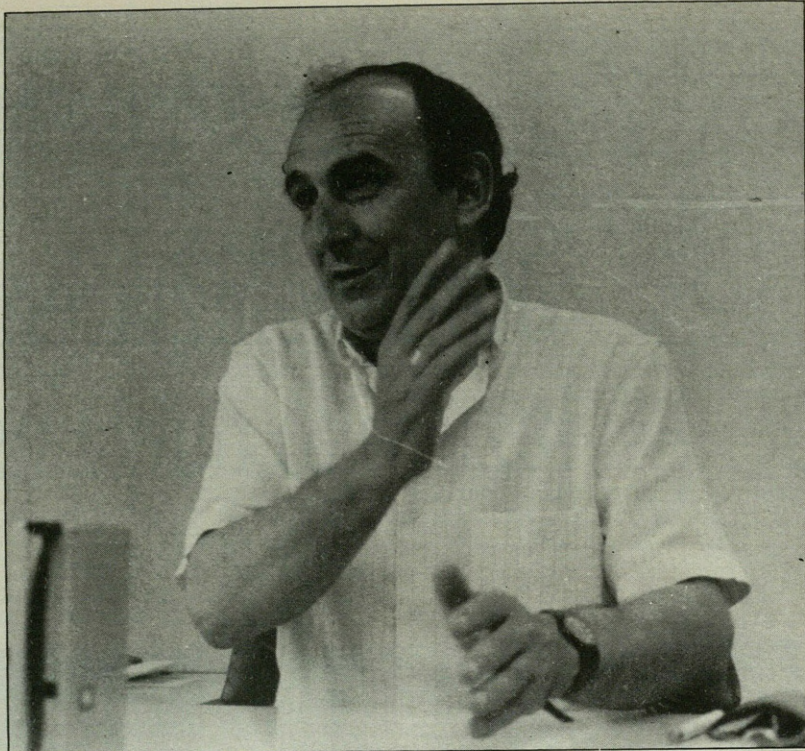
Aurrera begira duzuen proiektua gauzatzeko zer asmo atera dituzue garbian?

Hasteko ondo aztertu behar dugu non gauden, eta hortik abiatuta urratsak klarifikatu. Hau dela-ta, proiektua onartzearekin batera estrategia dokumentu bat ere onartu dugu.

Guri ez digu beldurrik ematen utopiak gauzatzea. Orain proiektu hau daukagu. Barrura begira gure asmoak ahalik eta azkarren plan bat zehaztea litzateke eman beharreko pausoak zeintzu izan behar duten argituz. Kanpora begira, gizarte osoa eskola publiko bakarraren eske ari den neurrian, ikusi beharko ditugu beste eskolekin daukagun diferentziak eta horretarako harremanetan jarri beharra daukagu. Maila honetan gauzak ez daude batere argi ze proiekturik ez bait dute, eta ikusi beharko da asmorik baduten proiektu berri baterantz abiatzeko edo gustora dauden orain bezala. Gogorik baldin badago elkarrekin, plataforma bat osatuz edo, bide bateratu horretan jartzeko.

Gero ezin ahaztu eskola pribatuak ikaragarritzko eragina dutela gure herrian, eta nahi badugu irakaskuntza Euskadin euskalduna izan dadila orohar eskola pribatuak ere kontutan izan beharko ditugu, eta laguntza osoa eskaini beharko diegu, euskararen alde jartzeko duten jarreraren arabera subentzioen bidez eta gure bidera ekartzeko.

Bestalde, Konfederazioaren barruan egoera oso desberdinean aurkitzen gara Komunitateko ikastolak, Nafarroakoak eta Iparraldekoak. Guk familia bat osatzen dugunez ikusi beharko da zein den Nafarroako eta Iparraldeko ikastolen errealitatea, eta ze posibilitate daukagun horiei laguntza bat eskaintzeko. Alde horretatik hasiak gara momentu honetan azterketa sakon bat egiten, Nafarroako ikastolena berezi-

«Euskal egunkaria egiteko momentua iritsi da. Irratia eta telebista euskaraz daukagun bezala egunkaria ere behar dugu. Honetan egiten diren ahalegin guztiak guretzat oso onak dira»

ki, ze momentu honetan ikusten bait dugu Iparraldeko ikastolak baino askoz ere egoera larriagoan daudela, eta ahal den neurrian biabilitate plangintza bat burutu nahi dugu.

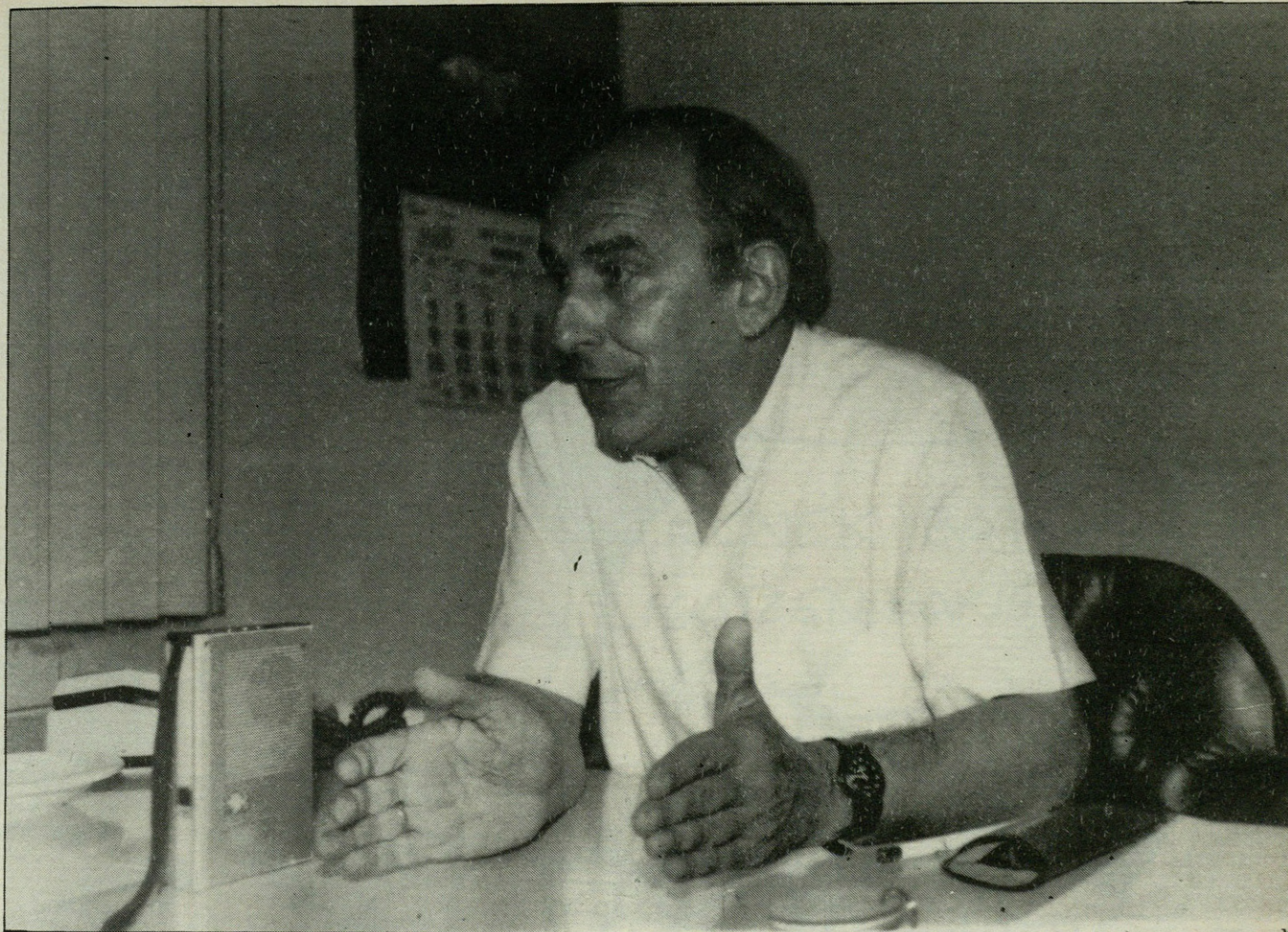
Egoera politikoarena litzateke hurrengo puntua. Guk argi daukagu herri bat osatzen dugula eta horretara jo behar dugula. Hori alde batera utzita, Komunitate Autonomoan hauteskundeak izango ditugu berehala, eta badirudi hauteskunde horietarik ez dela partidu bat garaile aterako eta berriz ere pakto batzuk egingo direla. Gobernatuko duten bi edo hiruekin, direnak izan, gustatuko litzaiguke ez dadila gerta lehenago gertatu zena.

Zeintzu dira momentu honetan administrazioarekiko dituzuen harremanak? Eta alderdi politikoekin dituzuenak? PSOEko Jaureguirekin egonak zarete...

Gu PNV eta PSOErekin hitzegiten ari gara, biak gobernuan daudelako, eta beno, aurrikusten direlako posibilitateak biak ere berriz ere hor egoteko. Harremanetan ari gara EArekin ere, eta HBrekin. Momentuz harremanik ez daukagu EErekin, hor inkomunikazio zera bat daukagu, ez gara ulertzen azken denboran eta inportantea iruditzen zaigu haustea eta saiatu gara hori ere hausten.

Hitzegiten da hauteskunde ondorengo hezkuntza pakturen bat antolatzen ari zaretela. Hori zertan dago?

Ez daukagu hainbesteko indarrak horrelako zer-bait lotzeko, ez? Beno, gure produktua saltzen ari gara. Azken batean, iruditzen zaigu etorkizuneko pro-

jektua daukagula eta posible zaigula errazago PNV bati saltzea, ideologia aldetik askoz ere hurbilago daudelako, PSOE bati baino. PSOErekin, zenbait gaurzatan, ez daukagu inolako konponbiderik oraingoz.

Beti aipatu izan da eskola publikoa konfluentzia baten ondorio etorriko litzatekeela. Saiorik egiten al da horri buruz?

Saioak bai, baina arazo larriak dauzkagu. Gure ikastolek badaukate estruktura bat, titularitate oinarri bat, baina besteek titularitate hori ez daukate, administrazioaren esku daude. Eta guk zer egin behar dugu, administrazioarekin negoziatu behar dugu edo eskola berarekin? Hor elkar hizketa oso onak izan ditugu zenbait etapatako gurasoekin eta posibilitate handiak dauzkagu plataforma amankomunal batera iristeko. Hortik aurrera...

Beraz urte askotarako aferra ikusten da konfluentziarena?

Nik uste dut baietz. Hor momentu batean ikaragarriko presioa egin da leku guztietatik azkar egiteko eta segituan gauzak konpontzeko. Nik uste dut halako gauza bat ez dela lau gizon bildu eta projektua parlamentuan aprobatuta egiterik. Debate bat etorri behar du gizartearen baitan. Gizarteak berak onartu behar du projektua eta horren ondorioz atera. Guk

pausoak emango ditugu. Besteek berdin. Denbora ez du izan behar sekulan helburu bat, produktuak behar du izan. Azkar egiten bada hobeto ze betire bidean era guztietako zailtasunak sortzen bait dira. Azken batean hor borroka bat etorriko da.

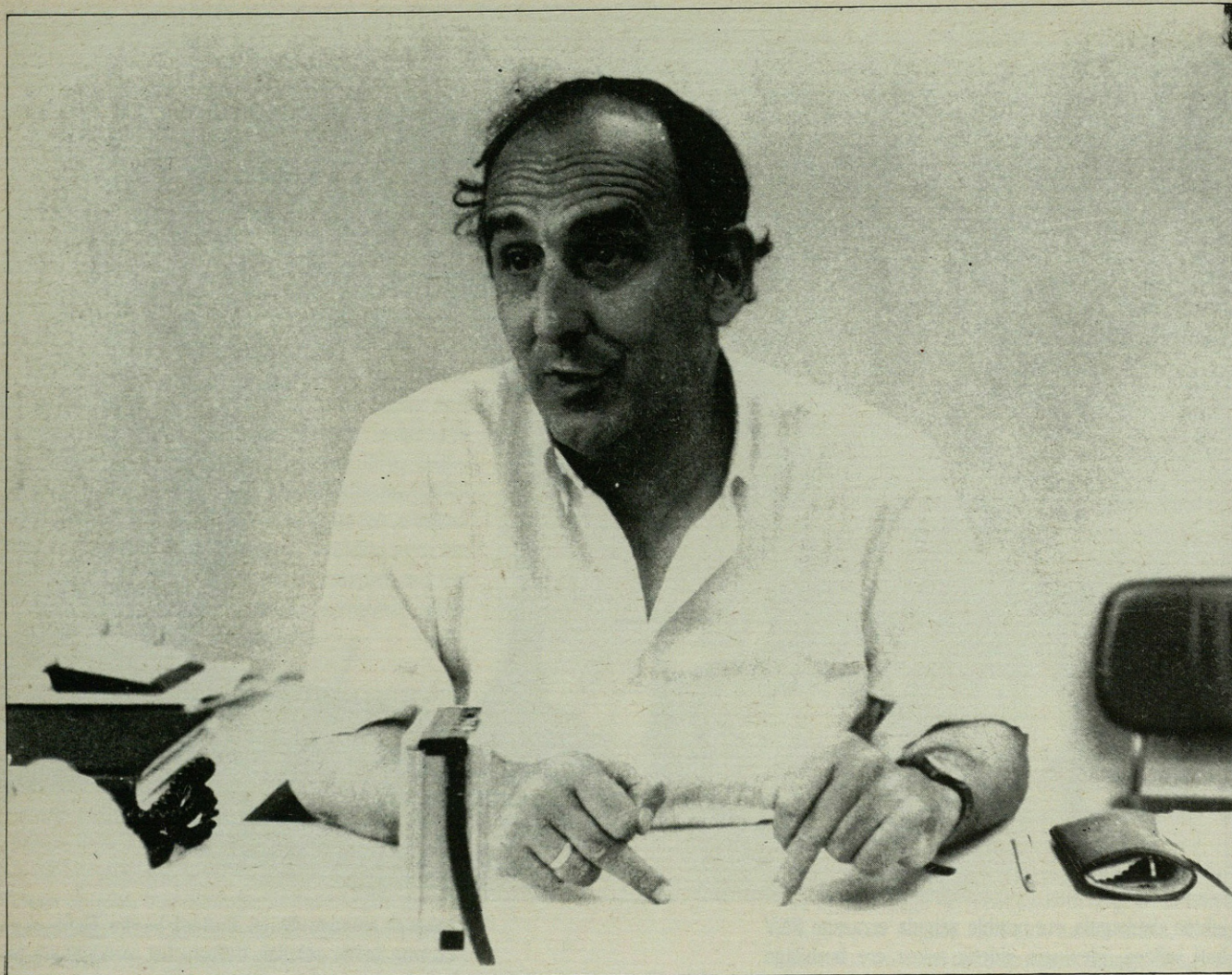
PSOEek, UGTren eraginez, irakasleentzako perfil batzuk ezarri ditu hizkuntzarekiko. Nola ikusten da Ikastolen Konfederaziotik hori? Badirudi PNV prest egongo litzakeela «zero perfila» deitzen dena kenduz gero akordio batera iristeko.

Herri honetan irakasle guztiak euskaldunak izanda ere zailtasun haundiak izango ditugu herri hau euskaduntzeko. Hasten bagara alde honetatik amore ematen badugu ba beno... Hemen denak jakin behar dute euskara. Beste gauza bat da zer asmatu behar den ez dakitenek ikas dezaten eta hori ez dadin oztopo bat izan etab, etab, baina alde horretatik denek dute jakin beharra.

Nafarroako administrazioaren aldetik ez da ikusten inolako borondaterik ikastolen mundua garatzeko eta oztopoak baino ez direla jartzen. Badirudi bestalde Konfederazioa isil samar da-goela guzti honen aurrean...

Hori gure estrategiaren barruan sartzen da. Guk

**«Hauteskunde
ondoren
gobernatuak duten
bi edo hiruekin,
direnak izan,
gustatuko litzaguke
ez dadila gertatu
lehenago gertatu
zena»**

plan serio bat egin nahi dugu Nafarroarako lehen esan bezala. Beste estrategia bat. Hemen zaila baldin bada han askoz ere zailagoa gertatzen bait da gure plangintza garatzea. Nafar gehiengo batek, kontutan hartu behar da, ez duela ontzat ematen euskal irakaskuntza zabaltzea. Guk argi dakusagu momentuz dauden ikastolak inolaz ere ez ditzakegula isten utzi. Argi dakusagu ere egoerari soluzio bat guk geuk eman behar diogula.

Beste gai inportante bat, egunotan kalean dabilena eta zuen estrategia dokumentuan azaltzen dena, euskal egunkariaren proiektuarena dugu. Zer eritzi duzue honetaz?

Gure ustez egunkaria egiteko momentua iritsi da. Euskara irakaskuntza hizkuntza bilakatu bada ere zoritxarrez zailtasun ikaragarriak ditu kalean zabaltzeko. Ez dakit aurrera ala atzera goazen, bizitzeko hizkuntz bezala. Ikastoletan bertan gure haurrek gu baino hobeto ikasten dute euskaraz baina hitzegun guk baino gutxiago hitzegiten dute, eta hor aurrera begira apustu handi bat daukagu, eta noski, irrati eta telebista euskaraz badauzkagu egunkari bat ere behar dugu. Horretan egiten diren ahalegin guztiak gu-

retzat oso onak dira. Proiektu konkretuetaz ez daukat ezer esaterik ez dudalako inongo informaziorik ez eta proiektuen berririk. Hain zuzen, gaur bertan Egunkaria Sortzen-ekoekin bilduta gaude.

Azkenekoz kaleratu zenuten idazki batetan aipatzen zen egunkari bakar bat izan behar zela, autonomia, etab. Prest zinetela aipatzen zenuten elkarrekin lan egiteko. Hori zertan mami-tu duzue?

Badirudi herri honetan zoritxarrez egunkaria egin ez gero bakarra beharko lukeela izan. Bakarra izan behar horrek zailtasunak ekartzen ditu, ze era guztietako pentsamoldeak daude hemen, eta gauzak honela, gure eritziz, gure esperientzian oinarrituta, egunkari berri horren oinarri juridikoa nolabait konpartitua beharko luke izan. Guri eskatu zaigun berdina, eta hor gehiago jokatu behar bada diru publikoaren. Beste gauza da hori nola gauzatu. Iruditzen zaigu juridikoki titularitate konpartitua askoz ere errazagoa izango dela honelako zerbaiterako bilatzea gure proiekturako bilatzea baino.

«**O**nartu dugun
etorkizunerako
proiektua,
beharbada orokorki,
errealitate politikoan
kokatzen bagara,
utopia hutsa da»

TXT

Komikia

194

ARGIA

Denborapasa

HITZ GEZIDUNAK

ZUBEROKO ANTZERKIAK		BELAZE AUKERA- PENA		ARSENIKOA JATORRI ATZIKIA		NIRE UGARIAK		SORBALDA 500		IKATZ BIHURTU ARGI, HITZ ELKAR.	
ARBOLA MOTA (PL.)											
LAPURDIKO HERRIA SORBURUA				ATZIKIA ITALIAKO				IRATZEA ANITZ EGINA			
						ITXURA ERDI, HITZ ELKAR.					
DUDA PARTIKULA MODUA				KOMUNIKA- BIDE MOTA MUSIKA NOTA						KONTSO- NANTEA OBJETUA	
			ZELANDAKO HERRI BARAZKI MOTA					LEHEN PERTSONA BAZTER			
IPAR. PRESTATU HITZEZ											IPAR BAKOITZ (ATZIKIA)
				IPARRETARRAK KASIK			KARTA JOKOA FOSFOROA				
SENIDEA GOTTIKOA						PUZKERRA BOKALA					
			AREAGO				LARRU				

LETRA BATUKETA

Batuketa honetako letra bakoitzari zenbaki bat dagokio. Zein da bakoitzaren balioa? Zergatik? Ondoko kuadro honetan duzun zenbaki bakoitzaren azpian ipin ezazu bakoitzari dagokion letra. Zenbaki bati letrarik ez dagokionean • ikurra ipini. Koadroko zenbaki baten azpian letra bat azaltzen bada, har ezazu aurrez ematen dizugun laguntza bezala.

$$\begin{array}{r}
 \text{JAN} \\
 + \quad \text{ETA} \quad \text{J>D} \\
 \hline
 \text{EDAN} \\
 \hline
 \text{PEPE}
 \end{array}$$

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
		A						E	

EZETZ ASMA

1.- NON OSPATZEN DEN URTERO «NAFARROAREN EGUNA»?

- a) Donibane Garazin
- b) Baigorri
- c) Amaiurren
- d) Petillan

2.- NOR DEN ARABAKO BERTSOLARI TXAPEL-DUNA?

- a) Zigor Enbeita
- b) Abel Enbeita
- c) Rikardo Gonzalez
- d) Josu Respaldiza

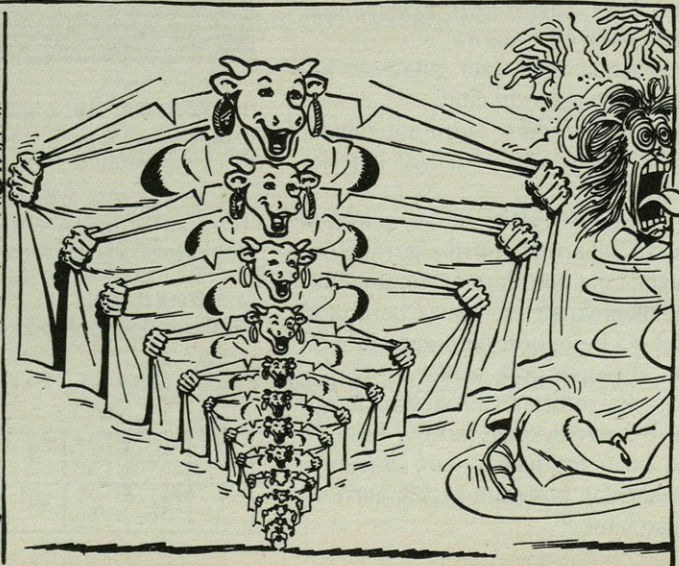
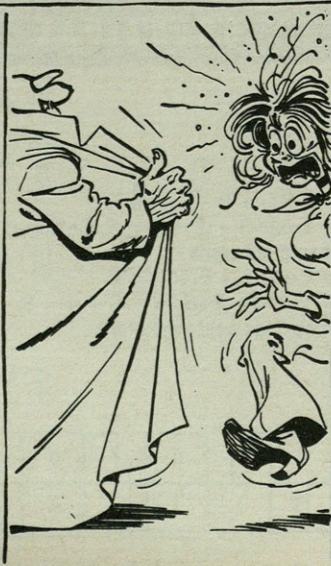
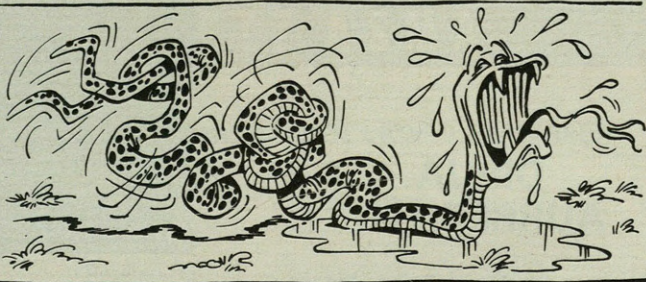
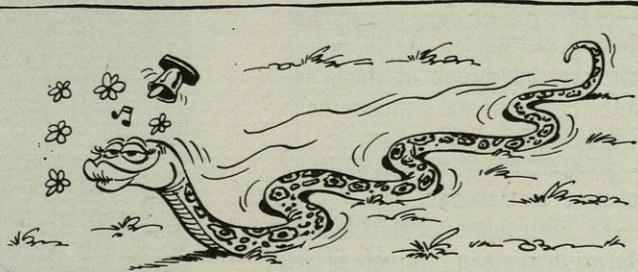
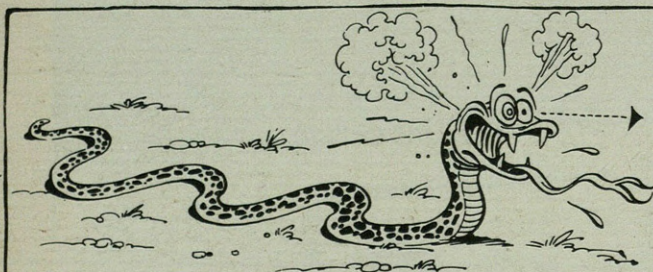
3.- ZEIN DEN AFRIKAKO ESTATURIK ZABALENA?

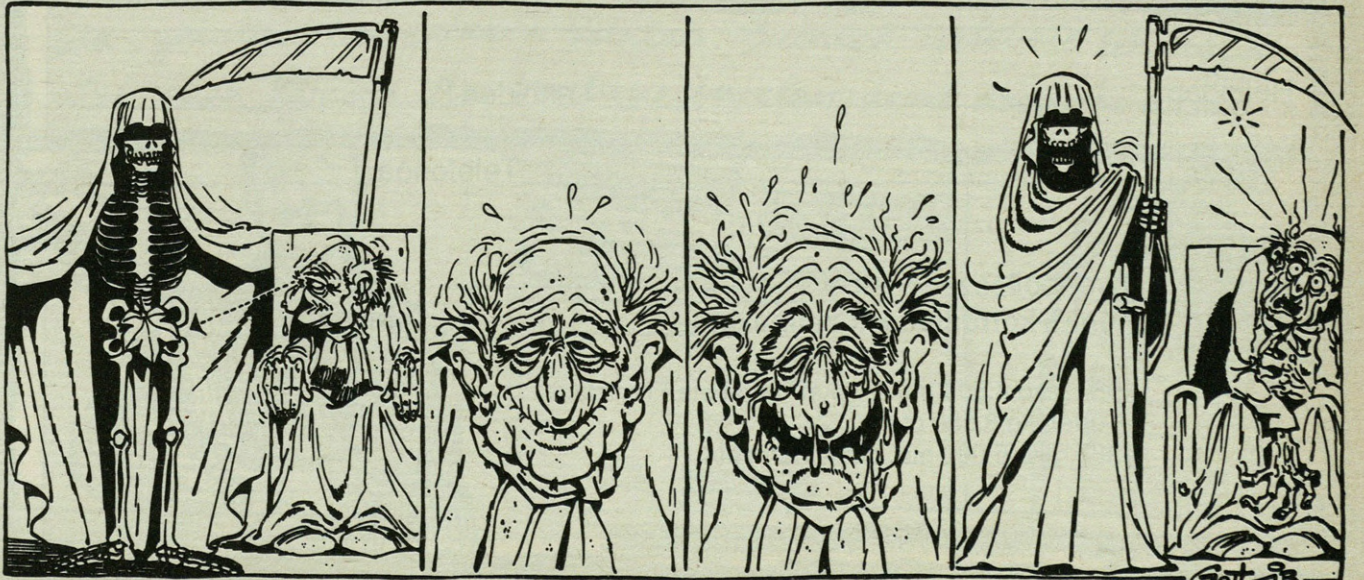
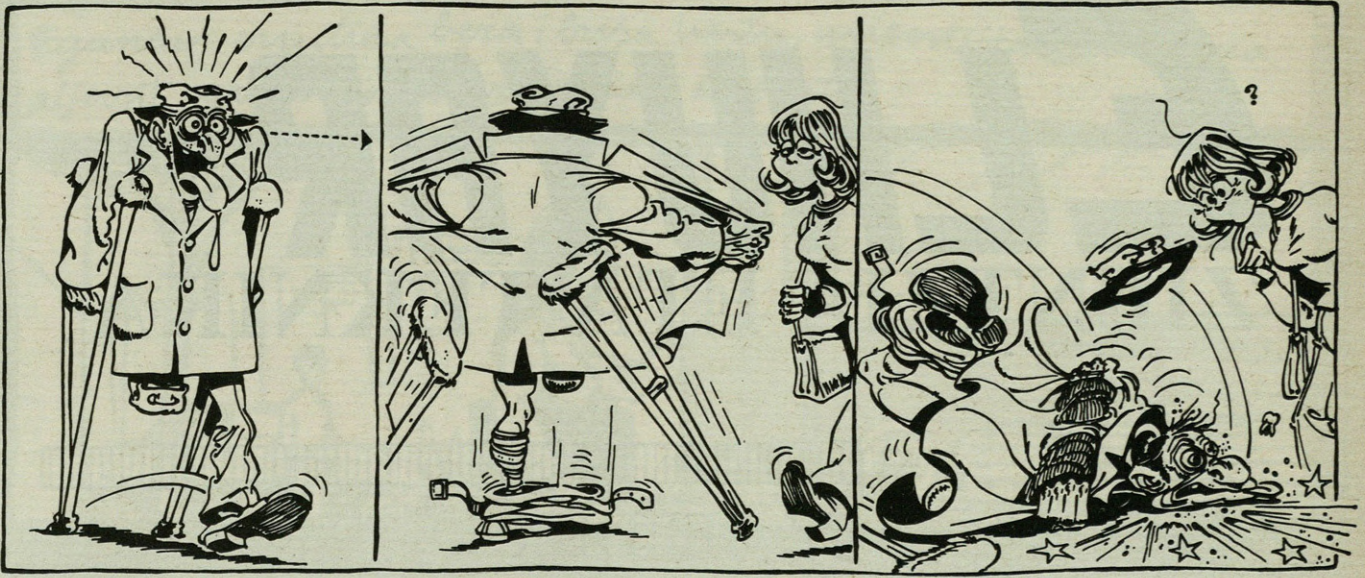
- a) Txad
- b) Zaire
- c) Sudan
- d) Togo

4.- NOIZ LORTU ZUEN INDEPENDENTZIA ANGOLAK?

- a) 1975ean
- b) 1964ean
- c) 1981ean
- d) 1989an

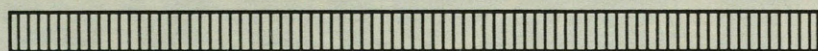
[illegible]

ELHUYAR

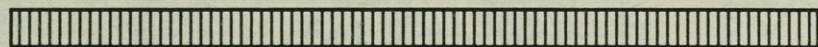
ZIENTZIA ETA TEKNIKA

EZ GELDITU

AZALEAN

ZATOA MUINERA

Elhuyar, Zientzia eta Teknika aldizkaria jaso nahi dut. Urtean honen hamaika ale jasoko ditut gainera doan "Elhuyar" aldizkariaren bi ale.

Izena _____

Helbidea _____ Lanbidea _____

Hiria _____ Telefonoa _____

Ordainketa:

Errenboltsoz

Kontu-korrontea k/k zenbakia: _____ Bankua: _____

- ☐ 1989.rako 4.500 pta. Euskal Herria eta Frantzia.
- ☐ Bi urterako 8.500 pta.
- ☐ 1989.rako 5.000 pta. beste herrietan.

hilabeteetan behin zure eskutan

BIZI EREDUAK *Natxo Allendek 90*

Egunero errutina bera: busa hartu, unibertsitatean dirua alferrik galdu eta leher eginda etxeratu.

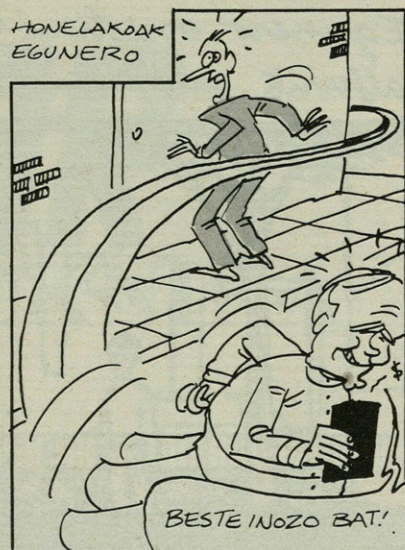
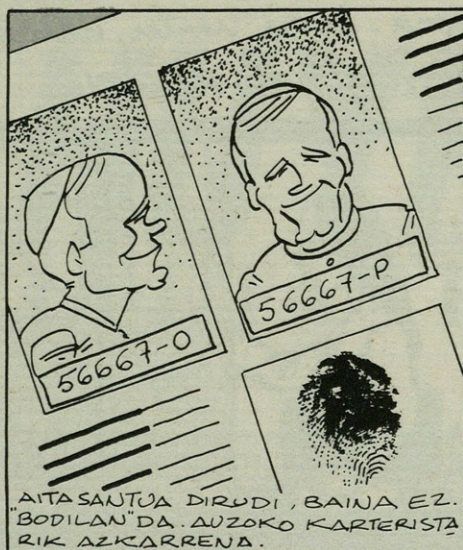

Gero, 25 urtekin eta merke piska batera zure kasa bizi zeko, gurasuengandik urrun.

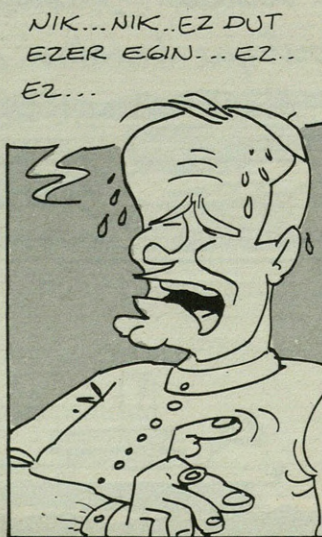
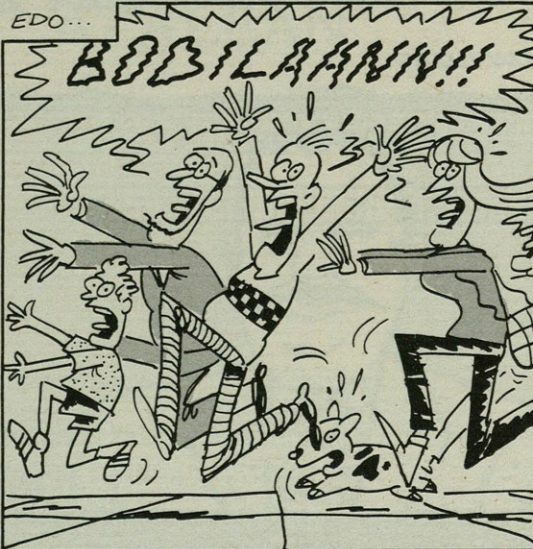

Eta gainera langabezia zelatan. Zulenek urtebete lehenago utzi zuten karrera eta boutique batetan dabil dendari gisa.

DAGOENKO AUZO GUZTIAK
DAKI BERE BERRI. HORREGA-
TIK "BODILAN" AGERTZEN DENEAN
KARTERAK KATEZ LOTU...

IRAGANAREN IKURRAK

EKIALDEAN DESAGERTU ARREN GURE ARTEKOEK HOR DIRAUTE

Erromaniako Leninen brontzezko estatua erretzera eraman dute azkenean metala berriro erabiltzeko. Bilboko Otxarkoaga auzoko gazte elkarte batek, «Peña Pa-yá» delakoak, Madrilgo Errumaniaren enbaxadara eskakizuna egin zion ea estatua Bilbora, Otxarkoagara, ekarri zezaketen Bucarest-en nahi ez zutela eta. Enbaxadan ez omen zituzten serioegi hartu eta ez dirudi azkenean Vladimir Ilich Otxarkoagara etorriko denik.

Beste irudi batzuk, ordea, labe garaiaren sua ekidin ahal izango dute, kapitalismoari eskerrak hain zuen, paradoxa dirudien arren. Izan ere, amerikar eta japoniar mag-nate batzu lehian hasi dira estatuatzar handiok erosi nahian. Estatu Batuetan bizi den Jan Bohuslav tenis entrenatzaileak, adibidez, Florida-ra eraman du Txekoslovakia-ko Stalin-en ia lau metrotako estatua. Iru-dia zegoen herrian, Zabreh-en, bertako ospitaleko ekipamendua hobetzen erabiliko omen dituzte salmentaren bidez lortu izan dituzten 50.000 dolarrak.

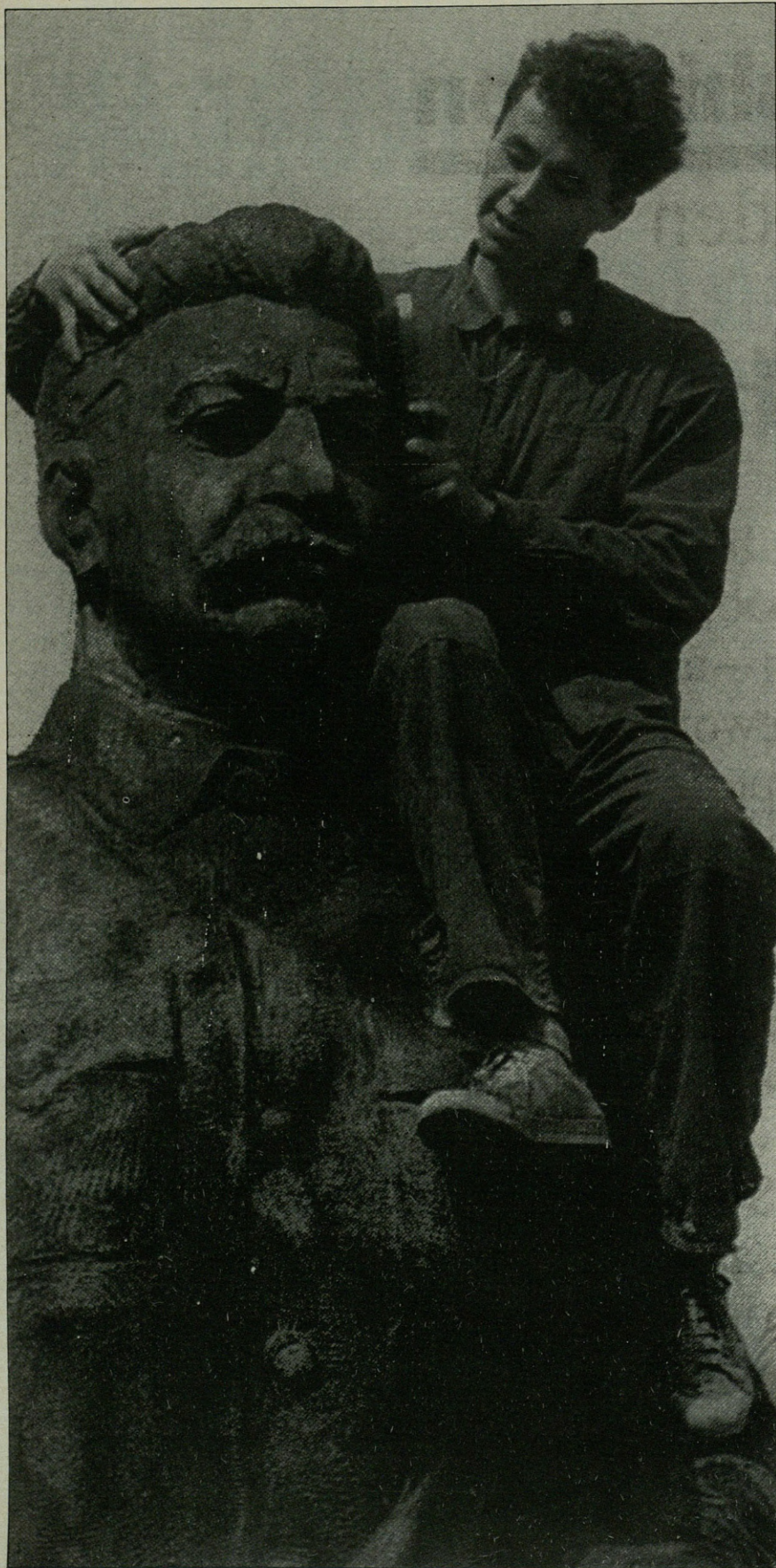
Irudi salmenta hau negozioa izan daitekeela ikusirik, ez litzateke harritzekoa hurrengo hiletan Ekialdean komunismoaren bistako aztarnarik ez geratzea kasik. Euskal Herrian, aldiz, ez dago jada Franco generalaren zaldizko edo bestelako estatuarik baina bere agintearen berrogei urte lu-zeen oroigarriak nonahi aurki ditzakegu.

Hauetarik harrigarrienak «Eroritakoei» oroigarriak dira beharbada. Gehientsue-nak eraldatu egin dituzte (batzuk duela pa-re bat urte besterik ez), baina Nafarroan topa daitezke oraindik adibide tristeak. Eta Estatu Espainolean are gehiago oraindik, 36 eta 37an Euskal Herrian hainbat sarras-

Eki Europako aldakuntza politikoek sortutako irudi jarriotik aipagarrienetekoa Bucarest-en Lenin-en estatua erraldoia kendu zutenekoa izan da. Lenin-en estatuekin batera, izar gorriak, kale izenak, iragan hurbilarekin zerikusia zeukaten mila detaile desagertarazi dituzte Ekialdean aste gutxiren buruan. Hego Euskal Herrian, ordea, ez da zaila oraindik frankismoaren aztarnarik kaleetan aurkitzea.

«Una, Grande, Libre» dio arranoaren ikurra Donostian, 1990 urtean.

Stalin-en estatua galant hau Florida-ra eramango dute 50.000 dolar ordaindu ondoren.

ki egin zituzten «heroien» omenezko monumentuak.

Uztarri eta geziak

Nonahi topa dezakegun beste sinbolotxo faszista zera da: frankismo garaiko «Movimiento»-ko ikur ziren uztarri eta geziak. 50.etan eraiki izan ziren etxebizitza askotan ezarri ziren plaketan agertzen zen uztarri eta gezien seinale hori. Gaur egunean, toki askotan desagertu egin dira, baina beste hainbestetan hor segitzen dute garai latz haien oroigarri gisa. «Una, Grande, Libre» lelo famaduna ere ikusi genezake oraindik, kalean bertan zenbait erakuntzarako paretetan edota zigilu ofizial batzutan ere.

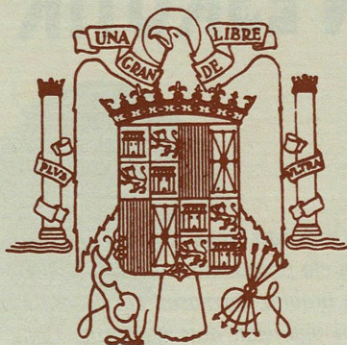
Ekialdean, ordea, izar gorriak desmantelatzeari berehala ekin diote. Hungarian, eraikuntza publikoetatik jeitsitako izarrak turistei saltzen dizkiete. Izar gorrien amaieran duela gutxirarte komunista ziren alderdi beraiek hartzen dute parte gogo biziz. Zentrismoruntz edo sozialdemokrazia-runtz bira egitean, aurreko ikurrekin beren irudiak nahas ez ditzaten egiten diete uko sinbolo zaharrei, ikur neutroagoak eta kolore modernoagoak —berdea, adibidez— aukeratuz.

Hemen aldiz, kasu bat aipatzekotan, estatuko banderaren koloreak eraman nahi ez dituen kirolariak sekulakoak entzun ditzake. Gorri-horiaren presentzia bera mila elementuk errepikatzen digu kaletik, posta buzoiekin hasita.

Ideien arloan ere, baliogabetzat jotzen dituzte Ekialdeko lurralde hauetan orduarte dogma ziren hainbat irakatsi. Bulgarian, lehengo azarorarte bertako agintari izan zen Todor Zhivkov-en idazlan oso-tuen aleak —36 liburuki astun ditu bakoi-tzak— milaka bildu dituzte, paper lantegietan erreziklatzeko. Alemanian, Berlin-eko Humboldt unibertsitatean marxismo fakultateko 100 bat irakasle langabezian —eta 2.000 ikasle noraezean— geldituko dira ekainean, ez bait da beste ikasturterik izango.

Ekialdeko Alemaniako gazteek ez dute agian marxismoaren teoria gehiago ikasi beharrik izango, baina Hego Euskal Herrian, oraindik, soldadutza egin behar dutenek balore «patrioak» barneratzeko klaseak jasotzen dituzte koarteletan. Gainera, kalean frankismoaren aztarnak erraz aurkitzen baditugu, are errazago koarteletan. Arlo militarrean, irabazleen ikurrez gain,

galtzaileenak ere kontutan hartzen dituzte: duela urte batzu Joseba Elosegik «etsaiari irabazitako» ikurriña Madrilgo museo bate-tik eraman zuenean agerian utzi zuen hau.

■ run 36an «askatu» zuen De los Arcos generalak kale bana dauka bere izenaz Donostia eta Iruñean

Izen aldaketak

Irudiak ezezik, komunismoarekin zeri-kusia duten izen berak ere desagertzen ari dira Eki European. Kasu nabaria Eki Alemaniako Karl Marx Stadt-ekoa da. «Karl Marx Hiri» honetan erreferenduma egin zuten pasa den hilean eta bertako herritarrek hiriak lehen zeukan izena —Chemnitz— berreskura zezan alde botatu zuten. 145.000 chemnitz-tarrek eman zuten izena zahar-aren aldeko botoa eta 40.000ak Karl Marx Stadt-aren aldekoa.

Hiri honetan bertan badago, bestalde, Marx-en buruaren estatua bat, zazpi me-trotako altuerakoa, eta hau ere salgai da-go. Kasu honetan —basta egin beharko dute lehian bi er- agertu bait dira, Japo-niako talde bat eta Mendebal Alemaniako Trier hiriko udala. Trier Marx-en jaioterria da eta halako burutzarrak turismoarentzat herria elementu erakargarria bihurtuko lu-keelakoan egiten dute apostua trier-tar agintariak.

Hurrengo urteetan, behintzat aldakun-tzen uhinak Sobietar Batasuna indar beraz astintzen badu, beste izen ezagun asko al-

da behako dituzte. Leningradoz («Lenin Hiri») gain, Leninakan dago Armenian eta Leninabad Tadjikistan-en, biak hiri jende-tsuak eta esanahi berekoak. Leninez gain, 1917o iraltzako beste pertsonaia batzuk ere badituzte beren omenezko hiriak SESB-ean zehar, hala nola Kirov edo Orz-honikidze. Sobietar Batasuneko bi mendi garaienak ere, Tadjikistaneko Pamir men-dikateko bi tontorrek, Pik Komunizma eta Pik Lenina dute izena.

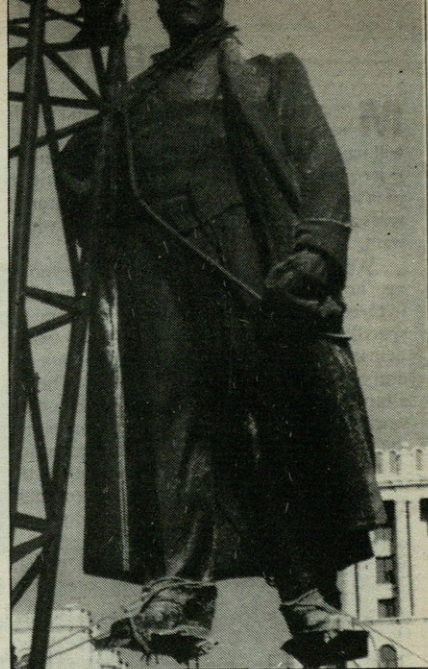
Beste izen batzu, ordea, aspaldi baztertu zituzten mundu komunista bertan. Stalinen heriotzaren ondoren, harek utzitako aztar-nak izkutatu izan dira pixkanaka. II. Mun-du Gerratean famatua egin zen Stalingrado hura, adibidez, Volgograd da gaur egu-nean. Dena dela, Albanian, sistema sozia-listaren azken europear gotorlekuan, Qyte-ti Stalin izeneko herrixka bat gelditzen da oraindik.

Kale frankistak

Izen kontuan baita, hainbat eta hainbat kale eta abenidaren izenak ere aldatzen ari dira European. Hego Euskal Herrian ere, kale izendegia dextente aldatu zen frankis-moaren amaieran, eta izen ezagunenak de-sagertu ziren arren —Mola, Franco edo Pri-mo de Rivera— beste askok oraindik hor dirau. Hegoaldeko hiriburuetak kaleetan exenpluak baditugu. Bilbon, adibidez, Ge-neral Latorre kalea eta General Solchaga plaza daude. Latorre delako honek Gipuz-koaren konkistan hartu zuen parte, eta To-losa-ko «askapena» du meritu bikaintzat. Solchagari dagokionez, gerrate zibilean Bizkaiko kanpainen ibili ondoren, IV. Es-kualde Militarreko kapitaina generala izan zen.

Iruñean, berriz, De los Arcos generalak du kalea bere izenean. Militar honek ere Gipuzkoako kanpainen hartu zuen parte, zehazki Irunen «askapenean», hiri honek sute ikaragarria jasan zuen gerrako mo-mentu tristean. De los Arcos berak Donos-tia bertan du beste kale bat, eta ez honek bakarrik, Generalísimo Franco bera aurki dezakegu Gipuzkoako hiriburuko kale izendegian.

Generalen arlotik kanpo gure herrietako beste bazter batzutan izen harrigarriak ba-ditugu. Hala nola «Mártires de la Tradi-ción» (Donostian) edo «Baluarte de la Victo-ria» (Iruñean). Iragan hurbil eta penagarri honen aztarnez gain, beste kale izen eta detaile askotan ideologia «españolista» ba-

Lenin-en Bucarest-eko estatua hau Bilbora ekartzeko eskakizuna egin zuten Otxarkoagako gazte batzuk.

Berlineko marxismo fakultateko 100 irakasle eta 2.000 ikasle kalean geldituko dira ekainean fakultatea ixtean

ten presentzia isladatzen da. «Reyes Católi-cos», esate baterako, Iruñean ezik, Hegoal-deko beste hiru hiriburuetan daude. Eta «del Ejército» edota «de España» bezalako kasuak ere ez dira falta. Kasu bitxia bada ere, aipatzekoa da Erandion (Bizkaian) Karl Marx kalea ere badutela.

LUIS FERNANDEZ

Buruaren kontrola ezarri nahia Estatu Batuetatik ekarritako aparailuen bidez

ZORIONTASUNA MAKINEN ESKUTIK ETORRIKO OTE?

Bizi ditugun larritasun eta egoera kezkarriak omen dira egun hain zabalduta diren stressa eta antzeko gaixotasunen sortzaileak. Honi aurre egiteko, makinetara jo zuten aspaldi amerikarrek. Beste askotan gertatu izan den bezala, bereganatu egin ditu gizarte europarrak berrikuntza hauek.

Egun daramagun bizimoduak sortzen dizkigun egoerak gaintitu asmoz, beti ere amerikarren eskutik, zenbait sistema «pasibo» eskuratu ditu gizarteak azken urteotan. Lehenik «gimnasia pasiboaren» arrakasta izan genuen. Zer da «gimnasia pasiboa»?

Kirola egitea atsegin ez eta gorputza zaindu nahi dutenen paradisia da, alperren paradisia alegia. Sei edo zazpi mahai, zeinetan etzan eta makinak berak egiten dituen eginbeharrekoak, inolako sufrimendu eta izerdirik gabe. Stauffer sendagileak sortu zuen 1940 urte inguruan egun Estatu Batuetan hain arrakastatsua gertatzen ari den sistema hau, poliomyelitis gaitzak jota, elbarritua zuen emaztearen mesederako.

Ordudik hona, eta honek gizartean eduki dezakeen arrakastaz jabeturik, enpresa frangok komertzializatu du kaliforniarraren asmakizuna. Askorentzat neketsuak gertatzen diren ohizko entrenamenduak ordezkatuz, barnean dugun energia zabaltzeko ahalmena omen du sistema honek.

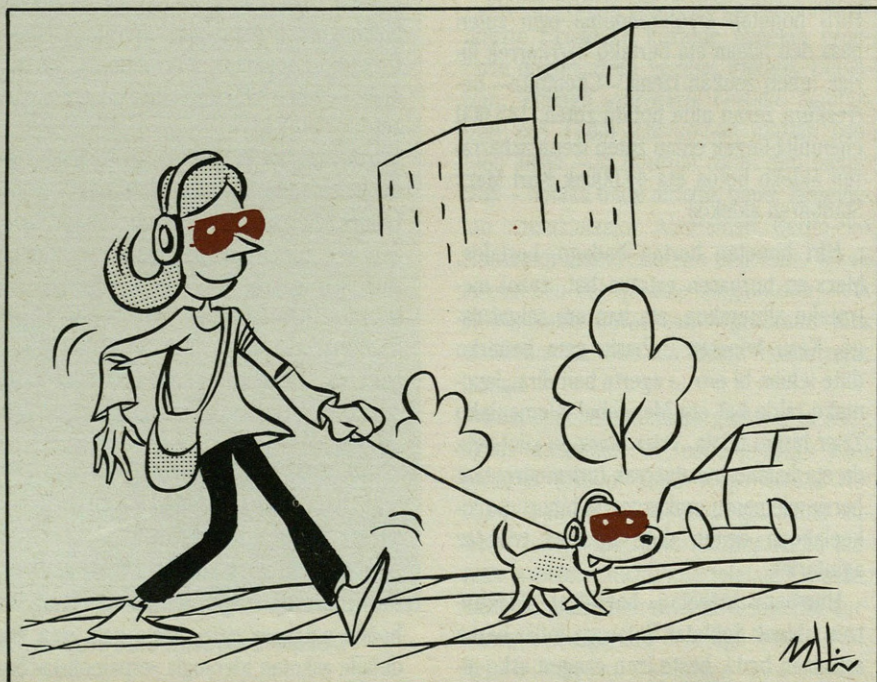
Sendagile amerikarraren berezko kontzeptua, Stauffer izenekoa, sei mahaiez dago osatua. Honelako sistema baten ordu bateko saioak, ohizko gimnasiaren sei orduko ekinaldiaren adina balioa du. Lehenengo mahaian eginiko saioak adibidez, oinez hiru kilometro egitea bezala da.

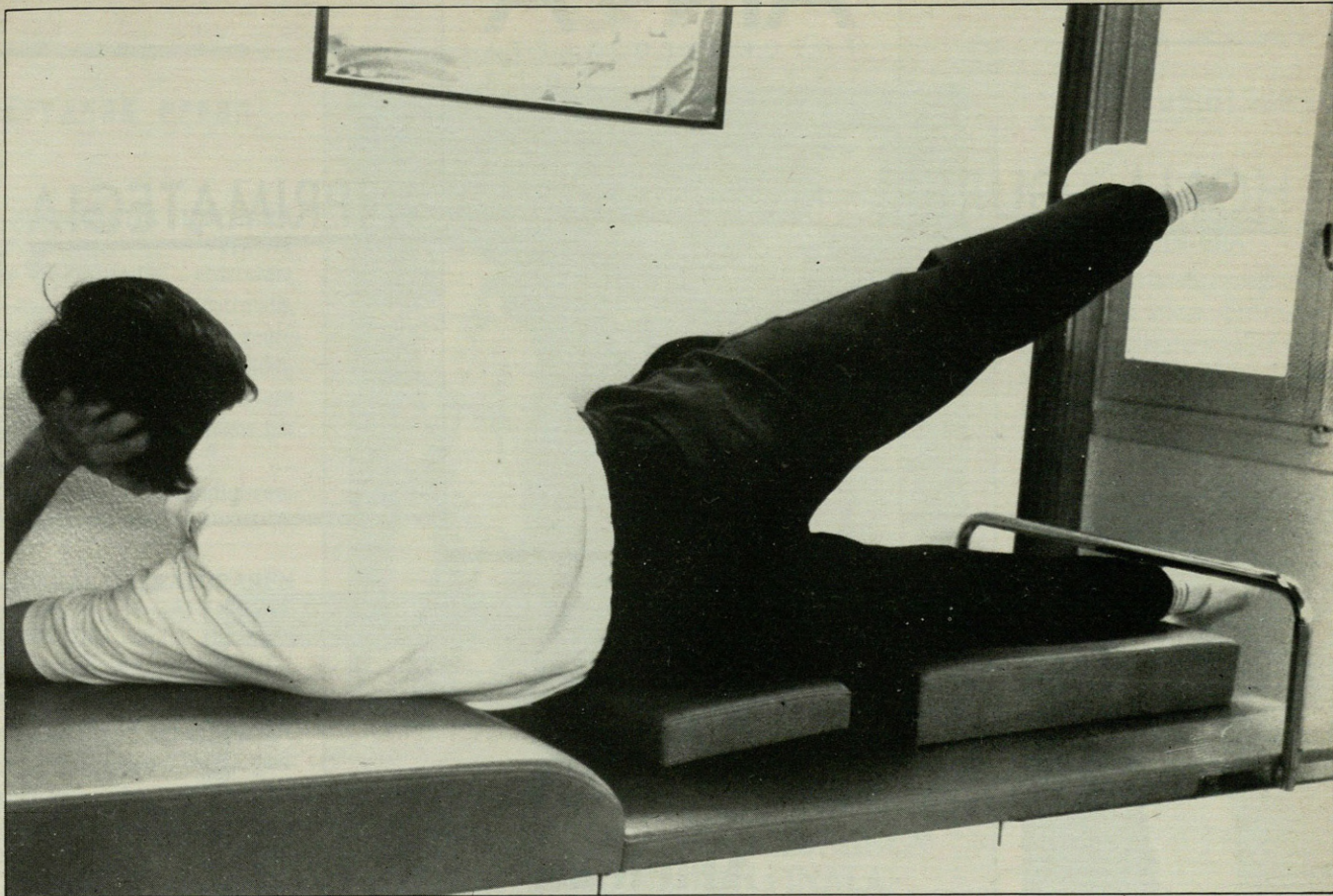
Gorputzaren kontrol fisikoarekin konformatu ez eta makinaren bitartez gizakiaren

burua kontrolatu daitekeela pentsatzen dute zenbaitzuk. Zientzi gizonak askotan azaldu izan dute gizonaren arimaren egoera bakoitza, buruaren aktibitate elektriko edo kimiko berezi batekin erlazionatua dagoela. Aktibitate hau, kanpoko kina den bitartez alda daiteke, soinu eta argiz osaturiko estimuloz. Kinada hauek buruaren zati berezietara zuzendu dezaketen aparatuek mekanikoak ere badaude, sentsazio egoera bereziak sortuz. Hauetako bat dugu zoriontasunaren makina deitu izan dena.

«Gizarteari eragiten dioten gaitz psikologiko eta psikosomatiko gehienek bizi ditugun tirabira, larritasun eta egoera kezkarri ugarietan dute iturburua. Gaitz horiek aurrez galerazi daitezke eta sendabidean jarri, gure adimena erabiltzen ikasiz», zioen Hispano Amerikako Parapsikologia Zientzien Institutoko kidea den Pedro Carrascok. Honenbestez, burua erabiltzea erakutsi asmo duen sistema dugu. Argia eta musikan oinarritua, betaurreko eta entzungailuz osaturik, stressa gaintitu, ongitasuna lortu, kreaizioa gehitu, erretzeari utzi, eta kirol gaitasuna indartzeko omen da baliagarria besteak beste sistema hau.

Yoga, lasaitasun teknikak, buruaren kontrola izan dira orain arte erabili izan diren teknikak. Oraingo honetan ordea, etzan, entzungailuak eta betaurrekoak jarri, eta maiztasun ezberdinez bidalitako argi izpi eta musika ezberdinek sortzen duten egoerak egiten ditu posible arestian

Sei edo zazpi mahaiez osaturiko sistema dugu, zeinean makinak egiten dituen eginbeharrekoak.

aipaturiko efektuak. Buruan ditugun bi hemisferioen arteko oreka lortzea da helburu nagusia, arrazoiaren jabe den ezkerreko hemisferio eta eskubikoaren artekoa. Oreka hau lortuz gero, errezagoa litzateke aipaturio xedea eskuratzea.

Aktibitate elektrikoa

1929 urtean Berger doktoreak buruaren aktibitate elektrikoa lehen aldiz aipatu zuenetik, ikerketa frango izan dira honen funtzionamendua kontrolatzeko, gizakiaren izaera animikoarekin duen erlazioa aztertu nahian.

Ekintza hau, buru uhinak deiturikoen bi-

tartez neurtzen da, segundu bateko maiztasunaz. Zoriontasunaren makina deitu izan denaren arabera, hiru maila daude: beta izenekoa, 14-28 ziklo segunduko; egoera honetan, antsietate, larrialdi, kilikadura egoeran aurkitzen da gizakia. Alfa fasean, 7-14 ziklo segunduko alegia, lasaikuntza, abstrakzio eta ikasteko egoera bikainenean aurkitzen da gizakia. Theta fasean, 3,5-7 ziklo segunduko, aktibitate sortzailea da oinarria. Azkenik, delta fasean, 0,3-3,5 ziklo segunduko, inkontziente edo lozorroan aurkitzen gara.

Kanpo kimuez ezarritako buru indukzioak, erritmoarekiko egokitasuna sortzen du, lortu nahi den egoera animikor iritsiz.

Argia eta musika

Argia eta musika dira egoera animiko hori erdiesteko erabiltzen diren bitartekoak. Betaurrekoen bitartez Alfa eta Theta sisteman sortzen diren argi izpiek, lasaikuntza egoera sortzen dute, stress eta antsietateari muzin eginez. Musika eta indar magnetikoek ere areagotu egiten dute patxada hau.

Adimena erabiltzen ikasiz, gaitz ugari aurretik galerazi eta sendabidean jarri daitezke

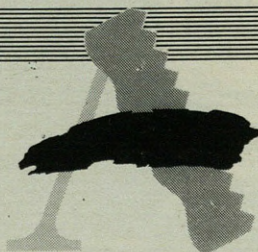
Entzungailuen bitartez, musika burura ailegatzen da, baina erritmo desberdinez belarri bakoitzetik; dena den, erritmo bakoitza jasotzen du azkenean entzuleak, nahi dugun egoera eskuratzen laguntzen digunak.

Honenbestez, 75.000-100.000 pezetako aparatuen bitartez, egun gizaritatearen gaitzik nagusienak gainditzeko ustea dute sistema honen sortzaile eta zabaltzaileek. Beste asko ordea, eskeptiko azaltzen dira.

I.GOIKOETXEA

Gimnasia pasiboa: kirola atsegin ez eta gorputza zaindu nahi dutenentzat

*Mundaiz bidea, z/g
20012 DONOSTIA
Tel.: (943) 274711
(943) 274721*

Arteleku

ORDENAGAILU BIDEZKO ANIMAZIOA

1990eko Maiatzaren 28tik Ekainaren 1era

- Arduraduna: Roger CABEZAS
- Inskripzio epea: Maiatzaren 23ra

KOLOREAREN ERABILERA

TAPIZGINTZAN

1990eko Ekaina

- Arduraduna: M.ª Asumpció RAVENTOS
- Inskripzio epea: Maiatzaren 25era

ERAKUSKETA

«Karne & Klorofila» Bilduma 1976-1990

- Vicente AMEZTOY

ZERBITZU IRAUNKORRAK

- Arte Mendekideko Liburutegia eta Dokumentazio Zentrua
- Bideoteka (Bideo Sormeneko Ekoizpenak)
- Uzteko Langelak
- Erakusketa Aretoa
- «ZE HAR» izeneko arte mendekideko boletina

INFORMAZIOA: ARTELEKU. Kristobaldegui, 14 - B.^o Loiola.

20014 Donostia-San Sebastián. Tfno. 45 36 62 / 45 37 44

Gipuzkoako Foru Aldundia. Gipuzkoako Plaza, z/g. 20004 Donostia.

Tfno.: 42 35 11 / 47 00 21

Gipuzkoako Foru Aldundia
Diputación Foral de Gipuzkoa

Kultura, Hezkuntza, Kirol eta Turismo Departamentua
Departamento de Cultura, Educación, Deportes y Turismo

Erranak erran

EUSKARATIK ERDERARA ITZULI

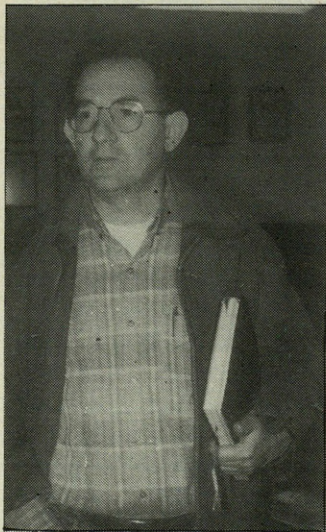
“Euskaratik erderetara itzultzearen auziari adarretatik heldu beharrean gaude, geure sukalde zokoan lizuntzen gelditu nahi ez badugu. Politikoki ere auzi honi irtenbide iraunkor bat bilatu beharra dago.

X.Mendiguren.
(«Eguna», 90-5-10)

«EUSKAL LITERATURAREN GAI TABUAK

“ (Zein dira?) Herriaren agonia. Uste dut hori dela taburik handiena. Bizi gara gauzak normalak balira bezala, hizkuntza normala bagenu bezala, politikoki batuak bagina bezala eta ez dela egia erraitea, hori tabuda.

Itxaro Borda
(«Susa», 25. zenb.)

KULTURAK BILBON DROGATU

“Gaur Bilbon dagoen kulturak, Udaletxeak berak sorturikoak, drogomenpekotasunak sortarazten ditu, ez bait da kultura kritikoa, altxamendurako».

Mikel Arizeta.
(«P y H», 571 zenb.)

LAU AZKOITIA ETA BINA ARAMAIO ETA MALLABIATIK

IGANDE HONETAN ZALDIBARREN TRIKITI GAZTEAREN FINALA

Azkoitiko aurre finalak emandako txarteekin besapean, prest ditugu Zaldibarren igande honetan, hilak 20, Euskadiko VIII. Trikitilari Gazteen Txapelketaren finalean ihardungo duten 8 bikoteak. Lau Azkoitik abiaturiko dira eta binaka Aramaio eta mallabiatik.

30 milako, trofeo eta txapela eskuratzeko elkar lehian arituko direntzako paratu den jo beharra, hauxe: bizkaiko trikitixa, Lasturgo fandangoa, porrusalda eta arin-arina. Epai mahaian berriz, Iriondo, «Urki» eta Arantzabal izango ditugu.

FETXAK IRAGARRITA: EKAINAREN 11TIK 16RA

LEKEITIOKO EUSKAL ZINEMA ETA BIDEO BILERA PLAZAN JADA

Aurten XIII. edizioa izango dugula, aditzera eman dira dagoeneko Lekeitioko Euskal Zinema eta Bideo Bileraren hainbat xehetasun. Hain zuzen ekainak 11 eta 16 bitartean plazaratu beharreko topaketa hauek Itsasoaren omenaldi gisa aurkeztu nahi omen dute. Gogoratu bestalde, maiatzaren 26a arte zabalduz izango dela lanak aurkezteko epea bertako Argazkilari Elkartearen.

□ Ekainaren 23an, eta ez irailaren 9an errenkadotan bertan aipatu genuen bezala, paratuko da Euskal Herriko Irrintzi eta Zinkaren I. Txapelketa Bizkaiko folklore taldearen eskutik. Hala ere —adierazi digutenez— dirulaguntzak jasotzeko zain daudela, deialdi hau bertan behera gera liteke (horren berri emango genizueke).

Txutxumutxuka

I. MUJIKA IRAOLA «EREIN» ERA

□ Andu Lertxundiren laguntzaila gisa, bien artean «Erein» argitaletxeko Literatura zailaz arduratuko lirakeela, Inazio Mujika Iraola idazle donostiarra Ereinkoen ñomina'n dugu apirilez ge-

rozitik. Bere betekizunak (Lertxundirekin batera) literatur sail horren planteiamendu eta antolaketak, sail berriak mamitzea, eta gerora begirakoak konkretatzea genituzke.

«MASKARADA» TALDEA MARX ANAIEKIN

□ Marx anaiei hainbat testutan oinarrituta, «Maskarada» antzerki talde bizkaitarra, urte hasieratik, musikal bat jorrazten ari da kafe teatro moldeetan —nahiz eta eskenategi zabalagotan plazaratu litekeen. Paneraren zuzendaritzapean, lau aktorek osatuko lukete paratuko lukete muntai hau. Marxtarren parodia moduan sortu eta koreografia lan, dixie musika eta jendarteko harremanez gorpuzturiko muntaia alegia.

JOXAN OIZ

KULTUR MINISTRARITZA FRANTSESAREN SOSAK BIDERATUKO DITU
IPARRALDEKO KULTUR ELKARTEEN ARTEKO KORDINAZIOA OSATUZ

Euskal Kulturaren Erakundea kultur erronkari eusteko prest

Apirilaren 7an Baionako Merkataritza eta Industriako Ganbaran, Iparraldeko hautetsiak eta «Pizkunde»ko partaideak Prefetaren presentziarean bildu ziren Euskal Kultur Erakundearen estatutoak aztertu eta bozkatzeko. Maiatzaren 5ean R. Kanblong izendatu zuten EKEren lehendakari.

Ipparraldeko euskal kultura munduak gorabehera anitz ezagutu ditu ezagupen ofizialak lortzeko. Euskal Herriko Zentro Kulturaren porrotaren ondoren, eta bereziki 88ko bukaeran bere istearen ondotik, dossier hori zintzilik zegoen eta euskal kulturaren eskakizunei erantzun bat goitatzzen zen. Konpromezu batetara iritsi dira botere publiko, politiko eta Pizkundearen artean, azkenean Pizkundera interlokutore bezala izan delarik.

Hamar urtetako lanaren emaitza

Gaurko Euskal Kultur erakundea aipatzeko atzera jo behar dugu, erakunde honen sustaiaik 81ean landatu bait ziren. «Assises de la langue et de la culture basques» delakoak 81eko udazkenean iragan ziren eta ondoren euskal kultur munduko eskakizunei, Mission Rannil delakoek erantzun bat ematea onartu zuten. Hastapenetan euskal munduak nahi

zuen kultur zentroa, Euskal Herriko Kultur Zentroa bilakatu zen.

Nahiko laster, proiektuetan eta ibilmoldean arazoak sortu ziren eta 84ean Arroka, AEK eta Seaska atera ziren. Bestalde, Parisen botere aldaiketaren

ondorioz, zentroaren zuzendartizan buru berri bat jarri zuten eta honen politika orokorra desbideratzen zihoan heinean tirabirak gogortzen joan ziren.

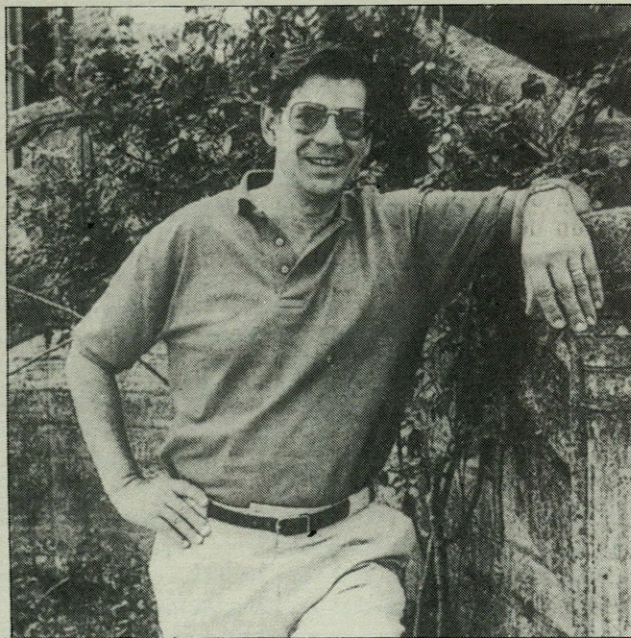
Halaber, 88ko ekainaren 18ko zentroaren biltzar nagusian, Jacques Abeberryk zentroak euskal munduko aktibitateak baztertzen zituela salatu zuen. Hastapenean hain zuzen, hauek %70ekoak baziren %25era erortzen hasi ziren 88ean. Biltzar Nagusi horretan Euskal Herriko Kultur Zentroa zartatu zen, Kultur elkarteek bertan behera utzi zuten, beste proiektu baten parte hartzeko prest

zirela baina zenbait baldintza aintzinatuz. Lehen saiatze hori gogorra izan zen, agintariekiko mesfidantza nabarmenduz. 1988. urteko bukaeran zentroak bere ateak itxi zituen.

Iparraldeko hautetsiak euskal kulturaren alde

Badirudi postura edo iritzi aldaketa badagoela Iparraldeko hautetsien artean euskal kulturari doakionez. Hain xuxen, azken hilabeteetan euskal kulturari zor zitzaion egitura baten inguruan eztabaida asko sortu dira. Pizkundeak bere aldetik, proposamen berri batzuk egin zituen eta lan honen emaitza agertu zen Pierre Joxe barne ministrariaren bisitarekin batera 89ko ekainean. Horren kariatara ministroak ados jarri zirela bi egitura berri osatzeko iragartzen zuen, bat euskal kulturarentzat eta bestea Baionarentzat.

Proiektu hori Iparraldeko auzapez askoren aintzinean aipatu zuen (100en bat, Iparralde osoak 166 biltzen ditu) eta horien erantzuna ukan zuen, hemen Pinatel jaunarena nahiko interesgarria izanda. Hain xuxen, bere mintzaldian Pinatel jaunak, Hazparneko auzapeza, euskal kultura bere lekua berreskuratu behar zuela aldarrikatu zuen. Auzapez guztiei antolaketa berezi bat proposatu zien, SIVOM (Syndicat Inter-

Ramuntxo Kanblong Euskal Kultur Erakundearen lehendakari berria.

communal á vocation multiples) delako bat osatzea, babes politiko bat emateko aipatzen zen kultur erakunde berri horri eta erabiliko duen dirua zain- zteko.?

SIVOM bat zertarako? Hon- nek ahalmen batzuk emanen dizkie auzapezei. Hain zuzen, estatua prest bada dirua emate-

baina odei ilun bat atera zen biltzarra bukatu aintzin. Hair- xuxen, kultur elkartekide ba- tek izendatu beharreko zuzen- daria euskalduna izan zedila eskatzerakoan. Funtsean galde- ra zuzena horrelako egitura ba- tentzat baina ez zen Prefetaren gustokoa izan eta erreakzio go- gorra jasan zuen, Estatu fran-

“ *Orain arte Iparraldeko herri gehienak ados jarri dira Euskal Kulturaren Erakundeari dirua emateko, biztanle bakoitzeko bi libera emanen dutelarik kulturarentzat* ”

ko euskal kultur erakunde bati, herrien laguntza eskatzen du eta SIVOM horren bidez politi- ka elkartu bat eramaten ahal- ko dute. Orain arte Iparraldeko herri gehienak ados jarri dira sindikatu horretan parte har- tzeke eta baita ere Euskal Kul- tur Erakundeari dirua emate- ko. Halaber, herri gehienek biztanle bakoitzarentzat 2 libe- ra emanen dute kulturarentzat. Bi herrik ukatu dute bai sindi- katuan parte hartzea eta baita ere dirua ematea: Lohitzun Na- farroa Beherean eta Ozeraiñe Zuberoan.

SIVOMak benetako indarra hartzen badu politika oroko- rrak eraman daitezke Iparralde osorako, ibilmolde berri bat li- tzateke hemengo hautetsien- zat. Geroak erranen.

Apirilaren 7an EKEren sortzea

Denbora joan da, gibelatze frango izan da hemen, hala eta guztiz ere apirilaren 7an Baio- nako Komertzio eta Industria- ko Ganbaran denak zeuden proposatuak ziren estatutoak aztertzeke: hautetsi, prefeta, kultur elkartetako kideak.

Egitura ofiziala sortua zen

tseseko hizkuntz ofiziala fran- tsesa dela oroitaraziz eta galde- ra hori pausatuz segragazio egiten zela, legez kanpoko pro- posamena zela, esanez.

Jadanik nabari zen babes ofi- ziala eskatzen delarik euskara eta euskal kulturarentzat ozto- poak jartzen direla. Norainoko libertatea ukanen du egitura berri honek benetan gure esku- bide kulturalak zaintzeko? Aginte politikoak benetazko asmoak ote ditu euskal kultura- ren arazoei konponbide bat atzemateko.

Euskal Kultur Erakundea, egitura ofiziala, hor dago. Orain bizierazi beharko da, proiektuak finkatu. Euskal kul- tur elkarteek ukanen dute zer egin eta erran. Untxalez haute- tsien laguntza goitazen ahal dute. Horiek ere antolakuntza berri bat badute, baliatuko ote dute Iparraldearen etorkizuna hobetzeko. Aipatu behar azke- nik, beste urratsa bat emana izan dela aurreko asteetan, izan ere maiatzaren 5ean Ra- muntxo Kanblong izendatua izan zen EKEren lehendakari posturako.

IXABEL ETXEBERRIA

EKEren Administrazio Kontseilua.

EKEren administrazio kontseilua

Uztartitzeko Herriko Etxean kokatuko dira egitura berriaren bu- legoak. Leku honek untxalaz ez du garrantzirik ukan behar, bere betekizuna administrazio arlokoa izango baita. Kultur elkarteak la- guntzea izango da erakunde berriaren helburu nagusia. Hona he- men bere administrazio kontseilua:

—Zortzi ordezkari Biltzar nagusian izendatuak:

- Teresa Seguin (artistak)
- Jakes Abeberry (dantza eta musika)
- Filgi Claverie (kultur zentroak)
- Peio Goiti (ondarea)
- Pantxoa Etxegoin (antzerkia)
- Xipri Arbelbide (idazleak)
- Erramun Bachoc (euskara bultzatzea)
- Peio Cedarry (irriatiak)

—Kolektibitateen 8 ordezkari:

- Estatutik: Prefeta + Kultur ministraritzako ordezkaria
- Erregiotik: M. Leclerc + Daniel Poulou
- Departamendutik: Jacques Coumet + J.P. Destrade
- Herrietatik: Bi ordezkari

—Diru arazoetarako komite kudeatzailea

—Lehendakaria: Ramuntxo Kanblong

I.E.

«SATORRAK» IZENPEAN LEHEN POESIA LIBURUA ARGITARATU DU SUSAREN ESKUTIK

Andoni Tolosa: «Itsuak izatea gustatzen zaigu eta aldi berean argia ikusi nahi dugu»

Lehen zitara huts egin eta bigarrenera puntual iritsi behar. Hernanin, zuhaitz itzal bat topatu eta elkarriketari heldu genion. Literaturaz eta gizarteaz, satorrez azken finean, mintzatu ginen.

Poesia idaztea hasera batean terapia gisako zerbait zela aitortzen du, estudiatu beharrean, kasik inkonszienteki egiten zuten ihar-duna. «Beti erabat dispersoa izan naiz, ez nintzen gai soilik estudioan murgiltzeko, beste zerbait behar nuen, gitarra jo, marraztu. Jarraitu izan dudana gauza bakarra poesia izan da».

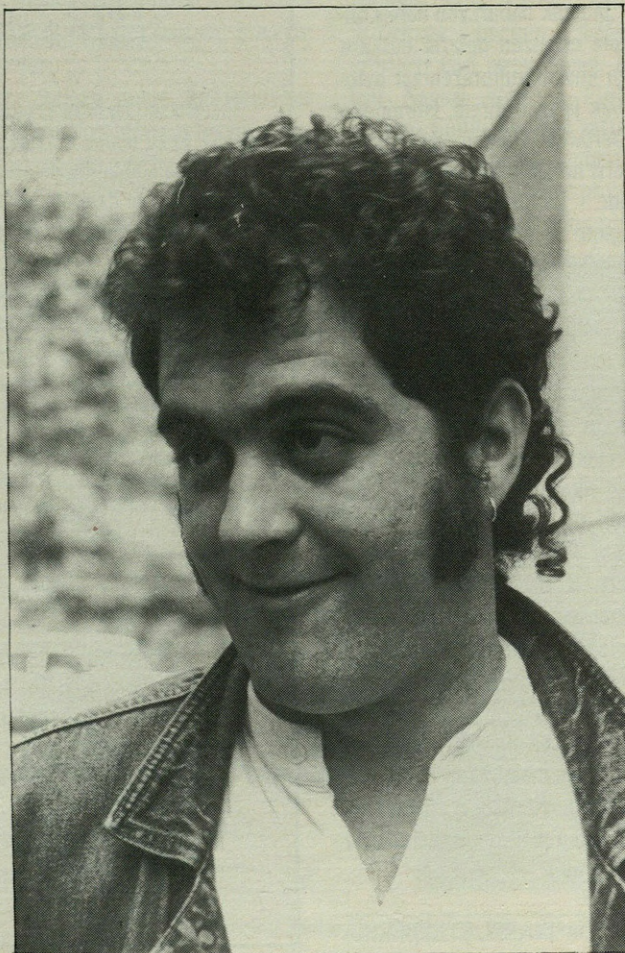
Bere poesiak hartu eta Susara ekarri zituenean poesia lana konszienteago lantzen hasten da. «Asko lagundu dit, norbaitek esatea hau hobetu daiteke. Bero-bero egin duzuna hotzean ikusten duzu eta lantzen hasten zara, espresio berriak aurkitzen eta konszienteki idazten eta konturatzen zara poesia us-te baino askozaz gehiago dela».

Satorra argi bila

«Satorrak» oinarri, poesia bi-tarteko, mundu oso bat eraiki du. «Guztiok gara apur bat sator, ni bizi naizen ingurunean behintzat. Nire inguruan dabilen jendea beti dabil estu eta larri bizitza berarekin eta badaude jokabide batzu satorrekin

parekatzen gaituztena. Ihesare-na adibidez, ezkutatzearen ohi-tura, eguzkiari, egun argiari

beldurra, zeren gizarteak inposatzen digun joku hipokrita horretan, zerbait izan beharra eta garenaren artean sortzen diren kontraesanak oso gogorak dira». Bera satorra balitz egun osoa pasako luke galdezka ea zer demontre ote dagoen kanpoan, zulotik kanpora, hortik dator liburua, zulotik at dagoena begiratzetik.

Liburuaren zati desberdinekin osotasun bat eman nahi izan dio; «zuloak» zatian hiriko zulo beltzak, gaua, aipatzen ditu. «Aterpeak», non komiki erreferentziak, pertsona propioei idatziriko bertsoak ageri diren, Tolosak babes lekutat hartzen dituenak. «Argi Itsuak» atalean, «itsuak izatea gustatzen zaigula eta aldi berean argia ikusi nahi dugula eta hor sortzen zainkigun tirabira eta kontraesan guztiak azaltzen dira». «Larruarenak» amodioa eta desamodioaren munduan dabil, «bata ezin da bestetik banandu». «Laberintoa», ihesa eta itzultzearen arteko mugetan dabil eta azkenik poesia bakarrean osaturiko «Hurrengo Aintzirak». «Zuloetatik irten eta zerbait aurkituko dugunaren promesa bat da. Goazen, esatea, zerbait aurkituko dugu».

Liburuaren tonua etsipenezkoa, gorrotozkoa da. Esperantzak ere badu lekurik, aldaketak, iraultzak. «Aldaketa aldatze soilagatik positiboa da, egoera berri bat sortu eta horri aurre egitea». Irtenbideaz, «hurrengo aintziraz» galdetzean, lan egitea dela esaten digu. «Zentzu askotan, politikoan, gauzak aldatu daitezten. Konsekuente izatea eta gero eta konszienteagoa izatea postura hartze hori».

LOREA AGIRRE

HERIOTZEAZ INOR GUTXI OHARTU BADA ERE
GARRANTZIZKO GIZONA IZAN DA EUSKAL KULTURAN

Iragan astean hil da Martzelino Garde apez euskaltzalea

Erriberako Zarrakaztelun sorturik, euskararen aldeko lanetan zihardun, inoiz hertsikeriaz izan bada ere. Ikastolen sorreran, «Principe de Viana» euskal gehigarria nahiz «Diario de Navarra»ren euskal orriak eraman ditu bere bizkarrean.

Zarrakazteluar Marcelino Garde apez nafarroako euskalgintzan hainbat polemikatan ibilitako gizona genuen. Azken honetan bere lana «Diario de Navarra»k astero ateratzen duen «nafar Izkuntza» orriaz arduratzen baldin bazen ere, Patxi Zabaleta euskaltzainak dioskun bezala, «Frankoren garaian lanean aso saiatutako gizona» izan da.

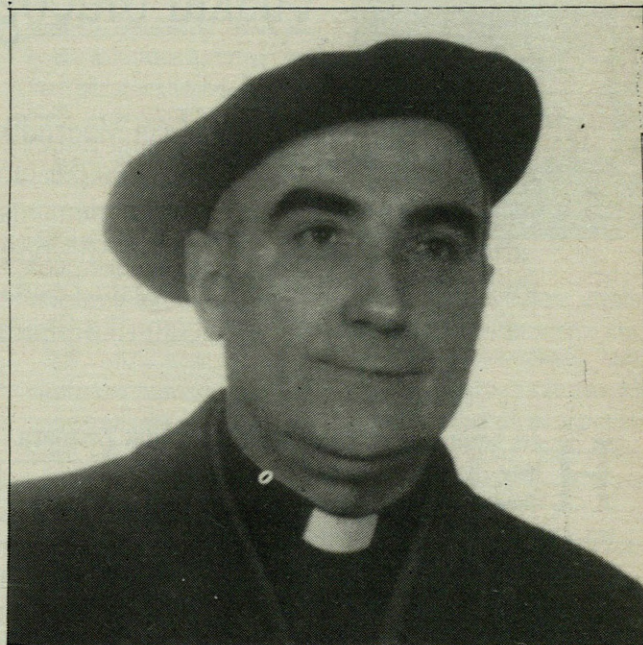
1925.ean sorturik, 1950.ean apezgoa eskuratzen du. Zarrakaztelu, Ustarrozen, Garde edo Genebillan arituz Ripodasa igorri zuten zigorturik, politika arloko ideiak medio. Patxi Zabaletak dioskunez: «Jose Agerrrek sortutako talde batekoa zen, PNVko azken presoei laguntzen, publikazio ttiki batzu egiten, nor edo nor pasatzen eta honelakoetan hasia». Euskarara ikasten hasi zen eta franko ikasi ere, erronkariko euskarara gehien bat, nahiz mintzatzeke nekez moldatzen zen.

Batikano Bigarrenaren ondoren hautatua

Batikano Bigarrenaren ondorengo hauteskundeetan aurre-razale guztien buru gisa azaldu

zen gure gizona, eta hautatu egin zuten: «*momentu hartan zen gizon bat mundu guztiak progresista bezala zeukana, gero hasten da ikasten OPUS-eko unibertsitatean eta sortzen dira gainera Iruñeko ikastolako istiluak 1969-70 urte horietan, eta hau osotara bere mendea hartzen du beste apez batek, Anjel Hermoso de Mendoza izena zuen Deikazteluko batek, eta orduan anti-marxismo amorrazio ikaragarri batek hasten da jarreak osotara aldatzen*» dio Patxik. Iruñeko ikastolen afe-
ran, Clavería, Olkots eta talde horrekin jokatu zuen, irakas-kuntza konfesionalaren alde «Paz de Ziganda» ikastolaren aldeko apostuan, San Fermin izan zelarik bestelako bideetan abiatu zena.

Ondoren hasiko dira bere kanpainak «El pensamiento Navarro»ren bitartez, beti erdaraz. Garai hartan ateratzen da «El Akelarre de Larraiz: Ez dok amairu-Principe de Viana» izeneko artikulua, Principe de Viana euskal gehigarritik Diez de Untsaga bidaltzeko balio izan zuena: «*bera hasi zen orduan gehigarri hura bideratzen, eta desastre bat izan zen,*

hilean behin publikatu beharrean urtean bi aldiz egiten zuen... San Ferminetan Orreagan elur anitz bota zuela eta agertzen den puntua. Hortik aurrera osotara bakarrik gelditu zen, leku guztietan marxistak eta amodio librea ikusten bait zituen» diosku euskaltzainak.

Diario de Navarraren euskal gehigarria

Principe de Viana gehigarria itzaltzetik, 1984ko irailetik gaurko egunak arte, Diarioren «Nafar Izkuntza» euskal orriaz arduratu da, apirilaren 27an agertu dela azken aldiz hil baino lehen. Orriaren bereizgarriak aski ezagunak izanen ditu gure irakurleak, politikatik kanpo erabat, kultur eta erlijio

gaietara bideraturik, nafar nahiz giputz hizkerak lantzen ditut batua onartu gabe, Marcelino Garbe bera ere batasunaren aurkako zelarik. Diariora deitu dugu jakiteko orria nork hartuko duen eta zein ezaugarri aldatuko edo segituko dituzten; arrazoi hotzen artean berdin jarraituko omen duela esan digu bertako langile batek, oraindik bilkuran haomentatu ez dutela gaineratuz.

Marcelino Garberen hileta elizkizunetara komunitate autonomoko hainbat apez joan dira nafarrekin batean. Nafarroako PNV-ko buruekin batera berriaz Xabier Arzalluz izan zen Zarrakaztelun maiatzaren zazpigarrenean.

IÑAKI KAMINO

ZESTOAKO ZINE ETA BIDEOGINTZAREN TOPAKETEN MARKOAN
ZALETU ETA AMATEURREK BILTZEKO AITZAKIA HILAK 24 ARTE

Ane Fernandez, Madrilen jaiotako euskal bideogintzaren oldarra

Euskaraz mintzo etorri zen 81ean Madrildik. Orain bi urte kultur etxe bateko bideo ikastaro batez hasi eta gaur Zestoan. Hauxe alemaniar arima duen Ane Fernandez donostiarraren ibilbidea. Egunotan aurkeztuko du Zestoan «Palmira», erotismoaz kutxaturiko filmea.

Hasi berritatzat jotzen du bere burua Anek bideoaren mundu honetan, izan ere orain bizpairu urte ekin bait zion —beti argazkigintza iharduerarekin uztarturik, gogoaren arabera— bideo langintzari. «Kultur etxe bateko ikastaro bat izan zen lehen kontaktoa eta hortik poliki-poliki joan nintzen gero eta gehiago ikasten eta egiten, azkenik igaz Madrileko CEIV delakoan ikastaro bat burutu nuela». Halarik ere, hasberri etiketak ez dio inolako konplexurik sortu, haatik, jo eta kea aritu da bere lanak eskaini, erakutsi, aurkeztu eta plazaratzen. Beldurra galdu eta ausartu zen kultur etxetako maila domestiko hori bere kabuz gainditzen. «Horrela, lanean ordu asko emanez, lan han hemenka ibili naiz nere bideoak lantzen eta erakusten (bideoaldietara, festibaletara,...). Printzipioz nere asmoa ez da izan sariak-edo irabaztea, baizik eta kaleratu, jendea ezagutu. Topalekutat hartzea alegia».

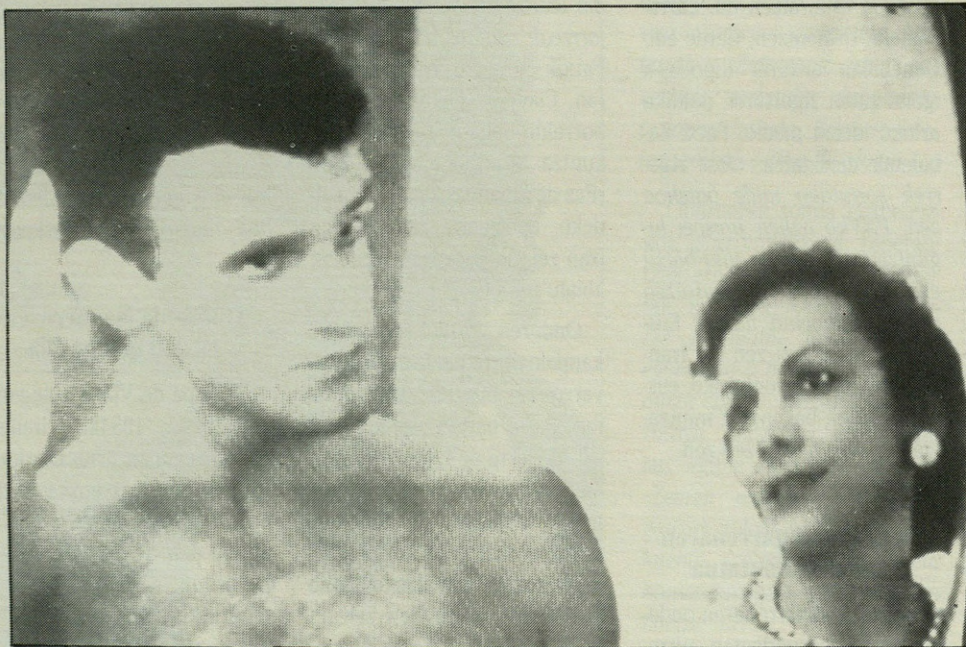
Madrildik Zestoara

Bere lehendabiziko lanak imajinekin jolastuz sortutakoak ditugu, kamara gobernatu edo musika ezartzen ikasteko baliagarriak. Besteak beste, tapiz irudiekin osaturiko «Teppiche»

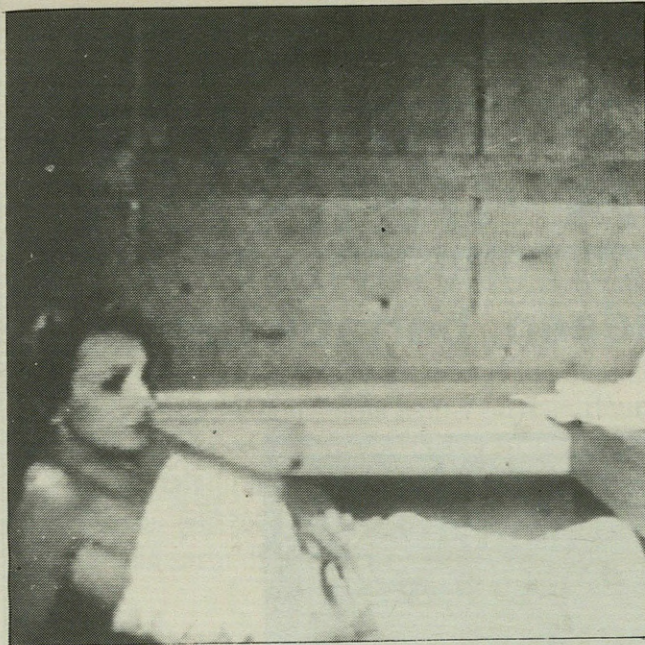
—alemanieraz dugu izenburu hau, Alemania eta Berlin bait da orain bi urte Anek duen erreferentzi puntuetariko bat—, «Melusina 88» edo argazkiak txertatuz osaturikoak. «Saltoa, Madrilen nengoela egin nuen, non Berlinen filmatutako erreportajeak, mundu alternatiboari buruzkoak, editatzen ihardun nuen. Eskolako lanaz aparte noski, lortu nuen (ez dakit nola!) labur bat produzi ziezadaten: «Punto de contacto» izenekoa. Hor asko kezkatzen nauen gaia mamitu nuen, topo egin eta aldendu be-

harrarena, maila afektibo, pertsonal zein jeneralean suertatzen den situazioa. Topo egin eta maitemindu, besterik gabe. Ni Berlinekin bezala alegia». Segidako esperientziak argazkietan aritzea eta Zestoan pantailaratu beharreko laburraren gidoia mamitzen hastea.

Zestoan plazaratuko den «Palmira» bideo honen gidoia hain zuzen, Xabier Mendiguren ipuin batez oinarrituta dago, Anek azaltzen digunez: «berak eskaini zizkidan 4-5 ipuin eta 'Korte askotako pelikula' izeneko bat gustatu zitzaidan

Niko Lizeaga eta Elena Irureta (Palmira), filmearen fotograma batean.

Gaia nahiz giroaz, erotismoa sumatzen da, zinema beltzaren ñabardurez.

eta aukeratu nuen». Gidoia jorrraturik, gurutz bidea bilakatu zitzaizkion finantziabidetan murgildu zen Fernandez. «Izugarria, ikaragarria izan da! su-bentzio trixte bat lortzeko egundoko paper pila instantzia,... oraindik mamituta ez duzun proiektu bat aurkeztu behar duzu, engaiatu behar duzu jende asko oraindik enteleki-gid den batean, bufi kriston lana». Urtebetez biltze eta ate jakako iharduna eta gero, etorri zen azkenik Ane Fernandezen bataioa: bakarrik edo laguntzaile batez lan egitetik, ekipo handi xamar eta aktore profesionalez aritzera. Aurrekontua berriz, 400 mila pezetako dirulaguntzak arinduriko milioi pasatxokoa.

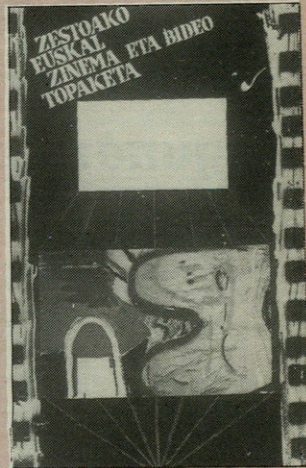
Giro erotikoa

Aneren estraineko lan «ta-mainako» honen errodaiea azkar askoa izan da, aurreko urrian hasi eta urrian bertan bukatu. «Oso lan erritmo handian egin izan da aktoreen lan konpromezu fetxa kontuak zirela eta. Kendu behar izan nituen hainbat pasarte, baina azkenean bi asteburutan egin zen dena, kasik etengabe lan erritmoan». Postproduzioa ere ikaragarria nonbait, izan ere lehenengo editatze guztia bertan behera utzi zuen Anek: «Horriblea ere, berritua egin behar izan genuen editaje osoa ez bait zitzaidan gustatu nola ateratu zen». Euskara hutsez errodatuturiko filme honek izan zuen, halaber, doblaje (gastelerazko

Zestoa, «Bideoak hil zuen zinema star-a»

Aurten ere, hamairugarrenez hain zuzen, euskal zinema-gintzaren bilkura nagusia zabaldu egin da: Zestoako Zinema eta Bideo Topaketak plazan ditugu. Hilaren 14en hasita, maiatzak 24 bete arte euskal zinemazaleek izango dute zer ikusterik Zestoaldean. Hala nola eta alde batetik, urtean zehar pantailaratutako hainbat filme, labur zein luze moldetan. Bestetik, Koldo Larrañaga kritiko, irakasle, zinegile, biltzaile eta, finean, zinema munduko saltsa guztietan ibilitakoari eskaini beharreko omenaldia; eta azkenik, bideo eta zinema topaketak.

XIII. edizio honetan nabarmentzekoa litzateke bideogintzak hartutako pisua, super 8aren kaltetan (20 zinta lehenengoan eta 4 besterik ez zinema formatoan). Adibide gisa, igaz orriotan bertan Joxe Gaztañaga antolatzaileak bideolanen pixu eta maila murrizta, kexu, konstatazen bazuen ere, aurtengoan antolatzaile berek —alarma hotsak oraindik aditu gabe— onartzen dute goibel zine formatoan aritzearen behe-

rakada. Azken batean, gerora begira, lantze eta entrenu gisa ezin hobea den zinema moldearen makaltze baten aurrean geundeko (bideo erakargarriak eskaintzen dituen malgutasun eta erraztasunek eragindakoa nonbait).

Hala ere, jakin badakigu Zestoakook bere funtzioa beteko dutela: euskal zinemagintza amateurren berma eta altabozarena egitea, zaletuak bildu, eta harremanetan jarriaz.

J.O.

“Lantze eta entrenu gisa ezin hobea den zinema moldearen makaltzearen aurrean geundeko”

azpitutuluak dituen beste bertsio bat ere egin zen) eta musikatzean arazorik. Finean hasieran otsailean amaituta zegoen pelikulak bere itxura osatua apirila arte ez du ezagutu, «Emitzak hala ere asko poztu nau, baita ere jendearen lana».

Fernandezek dioskunez, zinema beltzaren moldeez eta gaia nahiz giroz —«soilik»— erotismoaz beterik dagoen filmeak (emakume heldu eta gazteago den gizon baten arteko harremana isladatzen duen zinta) 10-11 minututako iraupena du, Mikel Garmendia, Elena

Irureta eta Niko Lizeaga antzezle nagusiak dituela. Orain, Zestoakoa eta gero, Ane Fernandez filme hau ahalik eta gehien zabaltzen saiatuko da (bere erakusle zaletasun horri eutsiz), hain zuzen Valencia eta Lekeitioko lehiaketetan ere plazaratuko du eta Europan pantailaratzeko jesiotan ari da (derrigorrezko Alemanian ez ezik, kontaktoak lotzen ari da Frantzia eta Polonian. Eguntan ordea «larritasunak eta gero, alditxo sabatiko batean sartuko naiz».

JOXAN OIZ

Besteak bezain irрати... euskaraz... Iruñerrian

EUSKALERRIA IRRATIA

Egunez egun, urtebete aidean, bertatik bertara

Lagundu nahi al diguzu?
Euskalerria Irratia Elkartearen
partaide egin zaitez.
Urteroko kuota,
sei mila pezeta.

EUSKALERRIA IRRATIA Antso Azkarra 96 - 13º Tel. 170151 31011 IRUÑEA

ORAIN DUZU AUKERA!

Iruñerriko euskaldunek elkarren berri izan dezaten

ASISKO-88

DUELA HOGEITABOST URTETAKO PROIEKTUA MARTXAN

Musikaren Museoa sortzeko egoitza bila

Duela hogeitabost urtetako urriaren 12an antolatu zuen «Europe N.1»-k musika-gau haundia hamargarren urteurrena ospatzeko, Parisen, Lyonen, Rouenen baita Bruselas, Haifa eta New Yorken. Jaialdi hauetan lortutako etekinak «Frantziako Kanten Museoa» sortzeko erabili behar ziren. Dirudienez, azkeneko txanpan sartu da hainbeste oztopo eta gorabehera jasandako proiektu honek.

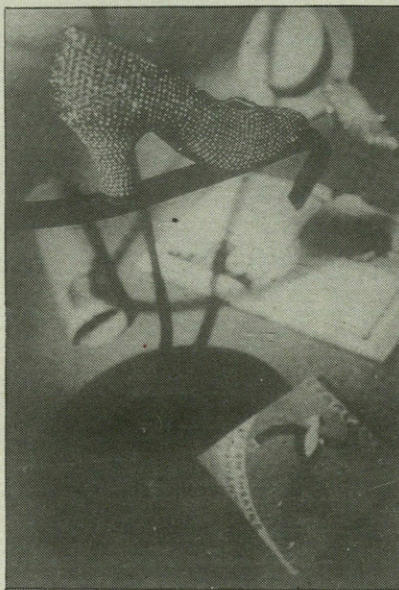
Kanten Museo bat nola antola daitekeen asmatzen ez duenarentzat, bertan aurkitu ahal izango diren objektu batzuk aipatuko ditugu hasteko: Maurice Chevalier-ek sinatutako «canotier» bat, Mistinguett ahanztezinak erabili zituen zapatak, Édith Piaf-ek Operan emandako azken saioan jantzi zuen soineko beltza....

Eta horrez gain? Horrez gain musika, era guztietako diskak eta diskak asmatu aurreko soinuen bilketak. Nola, non, noiz... oraindik zehaztu gabeko puntuak dira baina, lehendabiziko urrats sendoak emanak daude dagoeneko.

Aspaldiko proiektu honek jende arruntaren eta eliteen onespina izan zuen hasiera hasieratik eta hala ere, kultura ministraria zen André Malraux-ek bide libre eman arren, proiektuen linboan iraun du urtetan. Toki falta, eritzi desberdinak, barne-zatiketak... horietako bat edo horiek denak izan omen dira arrazoiak eta bitartean Arte eta Herri Tradizioetako biltokietan gorde dira Kanten Museorako izan behar ziren objektuak.

Museo berriaren zuzendaria izendatuta dago, Serge Hureau kantaria, eta egoitza finkoa biltzea omen da oraingo bere kezka nagusia. Hureau-k baditu asmoak eta Pariseko alkateak 20. auzoko eraikin berrietan kokatu nahi badu ere erabaki gabe dago azken kokapena.

Animazio planak martxan dira eta liburutegia, mediateka, «denboran atzera egiteko makina» eta bestelako ideiak aidean dabilta. Zuzendariaren ustez gai desberdinen inguruko erakusketa «arinak» eta bestelako erakusketa sendo eta serioagoak nahastu

behar dira proiektu honen baitan museotik kanpoko lanari garrantzia emanez. Asmo horietako bat «kantaren ibilbidea» edo horrelako zerbait litzateke, Pariseko music-halletan barna egindako ibilbideak antzezle-kantariak gidaturik.

Hureau-k era guztietako musikak maite ditu eta eskuratzeko zaila den materiale guzti hori jendeari helarazteko imaginazio nahikoa ere badu, dirudienez. Hala ere ahots kritiko batzu ere agertu dira, Museoren lehenasuneko zeregina galtzen ari den ondarea salbatzea ez ote den planteatuz.

Mikel Laboak kantaldietan erabiltzen dituen bakero eta jertse urdinak biltzen hasi beharko dugu, badaezpada ere.

J.M. HERITZ

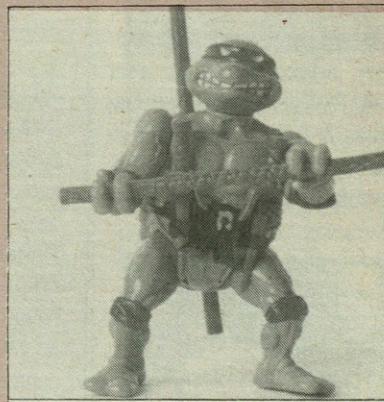
Zipristinak

SAN FRANCISCO EZ DA HOLLYWOOD

□ Hollywood-etik kanpo ere zinea egiten dela ba omen dakite batzuek Ipar Ameriketara, San Franciscora hain zuzen ere. Eta frogagisa bertako International Film Festival, zinezale amerikarren Meka. Maiatza honetan bukatu berri den hogeitamairugarren edizioan Afrikaldetik etorritako produktuak izan dira nagusi: Malitiek Cheik Omar Cissoko, Mauritaniatik Med Hondo, Burkina Fasotik Gaston Kabore Burkina...

SOR JUANA INES DE LA CRUZ APARTEKO EMAKUME BATEN HISTORIA

□ Gezurra dirudien arren, filmeak egin egiten dira krisian amildurik dagoen egungo Argentinan. Azkena Maria Luisa Bemberg-ek zuzendutako «Yo, la peor de todas». Octavio Paz-en «Sor Juana Inés de la Cruz o las trampas de la fe» liburuan oinarriturik, XVII. mendeko etxeko andreen bizimoduari alde egiteko monja sartu zen intelektualaren bizimodua agertzen zaigu, Assumpta Serna-k antzesturik.

DORTOKA MUTANTEEK DICK TRACY IRENTSIKO

□ Ez ba, denboraldiko «Batman» berria ez da «Dick Tracy» izango, promoziorako Madonna eta Warren Beatty espreski enrolaitu arren. 90eko filme hiper-arrakastatsua Hong Kong-eko produktora independente batek ekoiztu du eta samuraz jantzitako lau dortoka adoleszente eta mutante ditu protagonista: Leonardo, Michelangelo, Raphael eta Donatello. «Teenage mutant ninja turtles» komiki heroien parodia da eta markak hausteaz gain, «kulto» filma bilakatu da EEBetara.

Zinema

Zur eta lur

● Richard Burton. Gomendagarria oso aktore gales itzelaren biografia. Hamabi nebarreben artean destakatu zen, aita alkoliko eta amazurtz. Irakasleak eman zizkion lehengo antzerki klaseak. Haren omenean, haren izena hartu ere Burton, Richard hartu zuen. Entzun dutenek sekulako abots hunkigarri, zirraragarri eta aparta zeukala komentatzen dute. Erdi-publizitatea bada ere, egilea Melvyn Bragg eta argitaletxea (gaztele-raz) Plaza y Janes. Bestela ingelesez ere badago aukeran.

● When Harry meets Sally. Horretaz hitz egin dezagun. Zertaz? Ba, sexuaz eta adiskidetasunaz. Posible ote da gizon-emakumearen arteko harreman estu eta min bat sexu, oheratze eta bar luze hori gabe bizitzea? Giltzarri horietan oinarritua Sallyk Harryekin topo egiten duen haxe.

● We're No Angels edo Nunca Fuimos Angeles gaztelaratu dutena, Hegoaldean. Robert de Nirok defraudatzen gaitu hainbeste aurpegi keinuren artean, soberazkoak direlakoan gaude. Sean Penn ordea askoz landuago dago psikologia aldetik eta sinesgarritasun haundiagoa bereganatzen duela. Hasierako eta hurrengo girotze lanetan osteran lan sakona eta fina benetan. Ez dago txarto.

'ROSALIE EROSKETETAN'
KREDITU SISTIMAN

Zuzendaria: Percy Adlon. **Aktoreak:** Marianne Sagebrecht, Brad Davis, Judge Reinhold. **Musika:** Bob Telson. **Argazkia:** Bernd Heini. **Produkzioa:** Alemana. 1989. **Jatorrizko izena:** Rosalie Goes Shopping.

Marianne eta Percy, hori pareka karakola eta barea. Pareak jo-ta-su kreditu sistimari eman dio. Bete betean. Kreditu sistiman zuhurtasunez sartu ondoren, kontsumoak makaltasuna darakusa. Gaia gordinki horixe. Karakola eta barea gidoi xume eta korapilobako honetan karikaturak lortzeraino heltzen dira, ardatz gisa Marianne Sagebrecht aktorea bera, arintasunez mugituz. Zango arin eta buru astun, jakinik aktorea honen tankera eta tamaina, ez da makala. Gorputzari dagokioenean hori emakume puska, baina mugitzeko daukan airetasun horri dagokioenean, ostera, haitzak daraman luma bat dirudi. Percy erabiltzen badaki.

Mezu aldetik, pelikulan azaltzen den postari beltzak gomendatzen diona etxeoandeari: 'Badakizu ezta? Zor txikerrak norberarenak dira, itzelak ostera guztionak!' Hori entzun bezain bizkor etxeoandre zuhurrak ekiten dio ordenagailuari eta lortzen dituen emaitzak harrigarriaz aparte parregarriak ere badira. Inguruko senideak piper erdi batez konturatzen ez direla. Senarra, haur samarrak ez daki zer egin baratzean daukan abioi kuttunekin, seme-alabek, bakoitzak bere gutziaren arabera, badaukate eduki ere, deseatzten eta amesten duten guztia.

Keinu ugari kontsumo eta kreditu sistimaren kontra. Hasi zaitzte kontatzen eta konturatuko ere etxeoandre honek supermerkatuan izurde, bai, izurde bat erosteko 37 kreditu txarteletatik bat aukeratuko duela.

ERMINE M. BELAUSTEGIGOITIA

Zine Klubak

● Azkoitiko Gaztetxeko Zineklubak sekulako programazioa eskainiko dio hemendik eta uztailearen 15a bitartean zine alemanari. Sail honetan 'espresio eta errealismo sozial' delakoa. Jakitun zaudete. Maiatzaren 20ean, filme bi. Robert Wiene-ren zuzendaritzapean: **Das Kabinett des Dr. Caligari** 1919koa, historikoa dagoeneko. Ondoren **Nosferatu**-ren jatorrizko eta lehengo bertsio sonatua, Murnau-ena, 1921ekoa. Zineko zinezaleentzat zoragarri!!!

● Bilboko Fas zineklubak **¿Te acuerdas de Dolly Bell?** filmea pantailaratuko du maiatzaren 21ean, 1981. urtean Veneciako zinemaldian Opera Prima Onenaren urrezko lehoia jaso zuena.

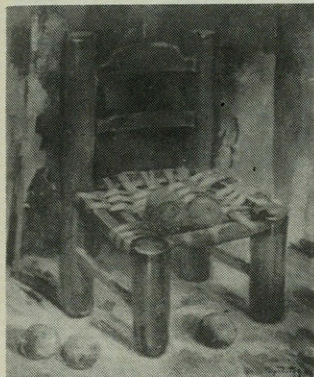
● Maiatzaren 22an **¿Quien engañó a Roger Rabbit?** filmea eskainiko dute Loiolako kultur etxean, arratsaldeko 6etan eta haur jendeari zuzendua.

● Zine erotikoa zikloaren barne, Donostiako Okendo kultur etxean Brian de Palma zuzendaria **Doble cuerpo** filmea pantailaratuko dute maiatzaren 22an, arratsaldeko 7,30etan.

Artea

Betaurrean izatekoak

● Okendo Kultur Etxean **Baztango margolariak** erakusketa zabaldu dute ekainaren 3a bitartean. Bertan J.M.Apezetxea, Ana Marin, Xabier Soubelet, Tomas Sobrino eta Kepa Arizmendiren margolanak izango dira eskegita.

● Bilboko Arte Ederretako Museoa **papelean egindako originalak** ikusgai izango dira ekainaren erdi aldera arte. Erakuskarri honetan ikusleak bertan ordezkatura aurkituko dituen estilo, garai, teknika, materiale eta egileen ugaritasunak interes berezia ematen dio hain ohizkoa ez den bildumari.

● Maiatzaren amaiera arte **Vifente Ameztory** margolariaren *Karne & Klorofila*, hamabost urtetako lanaren bilduna ikusgai izango da Donostiako Artelekun.

● Maiatzaren 18tik 29ra bitartean Zarauzko Torre Luzea erakustaretoan **Zarauzko Argazki Elkarreak** egindako argazkien bilduma publikoari zabalik egongo da.

● **D.Tamayoren Linboan Olbetan** erakusketa ikusgai dago maiatzaren 25a bitartean Iruñeko Pintzel galerian.

Dantza

● Maiatzaren 20an, igandez, **Dantzari Eguna** ospatzen da Bilbon. Aurreko egunetan hainbat ekitaldi burutu ondoren, igande parteko 11etan ekitaldian parte hartuko duten dantzari taldeek desfilea egingo dute Arenaletik Etxebarriako parkera. Egurdiko 12etan parke honetan egingo da Alarde Nagusia, hainbat dantza modu erakutsiz; 2,30etan parkean bertan bazkalduko dute, eta arratsaldez erromeria iragarri dute Etxebarriako parkean, azken ekitaldi gisa.

● Erreterian **Dantzari Txiki Eguna** ospatzen da maiatzaren 20an, zazpi herrialdeetako 100 haur inguru bilduko direlarik. Goizetik desfilea egingo dute, eta arratsaldez, 6ak aldera eskualde bakoitzeko dantzariak 20 minututako saioa egingo dute Zumardian, beren trebetasun guztiak agerian utzi nahiean.

● Maiatzaren 20an **Eibarko Dantzarien Eguna** ospatuko da. Egurdiko 12,30etan Kezkako lokaletik Untzagaraino kalejira egin eta bertan dantza saioa eskainiko dute. Arratsaldez, Untzagan baita, Dantza Solte Txapelketa iragarri dute 14 urtetik behekoentzat.

● «Argia Euskal Dantzari Taldea»k **Zortziko** euskal dantzen ikuskizuna eskainiko du Eibarren, Ipuuako polikiroldegian, gaueko 10etan.

● Iruñean Dantza Kontenporaneoaren zikloa burutzen ari da, eta maiatzaren 18 eta 19an **L'Ésquisse** taldeak *Welcome paradise* lana eskainiko du, Gaiarre antzokian. Hilaren 24 eta 25ean aldiz, **Lanonima Imperialen** eskutik *Kairos* ikuskizuna ikusi ahalko du gu zaletu guztiok.

Artea

Ikastaroak

● Tapizgintzan kolorearen erabilera lantzeko, diseinua eta sorkuntza trebatzeko **ehungintza tailerra** antolatu du Artelekuk, Mª Asumpció Raventosen gidaritzapean. Ehungintza eza-gupideak izatea ezinbestekoa da

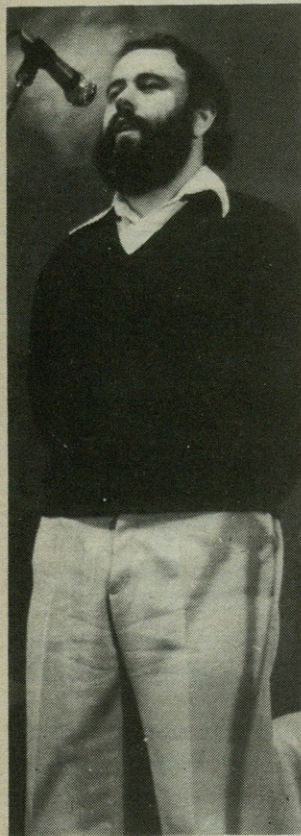

bertan izena emateko, tailerreko arduradunak berak aukeratzu parte hartzaileak, eta aurkeztutako argazki/diapositibek garrantzi handia izango dute aukeraketa orduan. Izen emateko epea maiatzaren 24ean amaitzen da.

● Aurrekoaren antzera, Artelekuk **Ordenagailu bidezko Animazioari** buruzko mintegia zuzenduko du Roger Cabezas Bartzelondarrak. Lehen egunean oinarritzko elementuak eta ordenagailuan irudiak nola sortzen diren ezagutzeko ideia oinarritzkoak aztertuko dira, ordenagailuz lagundurik. Bigarren egunean jada ordenagailuz irudiak sortzen hasiko dira mintegiko partaideak, ondoren ordenagailu bidezko animazioan sakontzen joateko. Izen emateko epea maiatzaren 23an ixten da.

Bertsoak

Plaza saioak

● Maiatzaren 18an Bertso afaria egingo dute **Arrasateko AEDn**; izen emateko telefono honetara deitu: 795446.

● Santutxuko Bertsolari Eskolak antolaturik, aurrera darraite Bilboko **Arenaleko kioskoan** bertso saioek. Hilaren 19an eta eguerdiko ordu-batetan Imanol Lazkano, Andoni Egaña, Iñaki Murua eta Jon Azpillaga arituko dira bertsoetan.

● Igandez, hilak 20, Leitzan bertso jaialdia iragarri dute Xalbador, Mañukorta eta Lizasoren eskutik, Iparralde Egunaren ekitaldien barne.

TXIMELA-REN BERTSOAK BI LIBURUTAN

Luis Maria Rezola «Tximela», 70 urtetako tolosaldeko gizonaren bertsoak plazaratu ziren joan den maiatzaren 8an eginiko aurkezpenean, Tolosako Udaletxeko Kultur Aretoan. Antonio Zabala bere ordezkari eta liburu pasatzeko ibili den arduradunaren eskutik joan zen liburuaren egituraren prentsa aurrekoa.

Lehenik bere gaztediko bertsoak dira irakurgai, oraindik ezaguna ez zen garaikoak. Ondoren dator atalik mamitsuena, gerra garaiko bertsoak hartzen dituena. Hemen, Euskadik bizi izan zuen egoera haria dela, hainbat bertso idatzi zituen. Gerratean ibili eta espetxeratzea tokatu zitzaion zoritxarrez. Lau hormetan loturik eta etxetik urrun, bertsoak idazteko aukera besterik ez zuen izan; bere familiari sorta ederrak idatzi zizkion, emazteari batez ere. Euskara ere gogoan du eta gartzelako egoera latzaren aurrean bere eritzia jasotzen da hainbat bertsoetan.

Bertso teknikaren aldetik klasikorantz jotzen du, patxadako doinuak erabiliz. Bertso sorta haundiak idatzi izan zituen, gai zehatz baten gainean berrogetaka bertso ere sortuz. Aipagarria da bestalde liburu honetan ederki agertzen denez olerkigintza ere jorratu zuela, nahiko txukun moldatuz. Olerki luzeotan idazteko errezasuna nabarmentzen zaio. Beraz, gordeak zeuzkan bertsoek, bere seme Modesto eta Aita Zabalar eskertutako aukera izan dute, benetazko altxorra gerta daitekeelarik liburu hau.

Amaiera gisa, gogora dezagun «Tximela»ren gazte garaiko bertso bat, prentsaurrekoan bere semeak kantatu zuena:

Zumardi haundi ondoan
ikusi nuen lehengoan
mutilzar batek nola zedukan
neska bat besoan;
esku bat xorxor lepoan
bestea xirxir kolkoan
xirriki xorka zer egin zuten
ez dadukat gogoan.

BOTA PUNTTUBA

Kultur Astea

● **Leitzan**, bertako Euskal Kultur Taldeak antolaturik, XII. Kultur Astearen ospatzen dute maiatzaren 19tik 27ra bitartean. Ugariak eta ezberdinak dira egitarauaren barruan iragarri dituzten ekintzak.

Larunbatez, arratsaldeko 8etan antzerki emanaldia izango da *Ama begira zazu* taldearen eskutik, izen bereko obra taularaturaz, eta Gaueko 11etan gaite-roak ibiliko dira herrian barna.

Igandean **IX. Iparralde Egun** ospatuko dute, Lapurdiko Hiriburu eta Leitzaren arteko adiskidetasun III. urtean ekitaldi frango antolatuz. Eguerdi aldera Iparraldeko euskal kirolen saioa, Sarako Indarra taldearen eskutik; 12,30etan jaialdia: Zuberoko dantzariak, bertsolariak (Xalbador, Mañukorta eta Lizaso) eta abeslariak (Martikorena eta Irigoien anaiak); 2,30ak aldera herri bazkaria, ohizko den zikero jatea alegia, txarangaren doinuak lagundurik.

Astelehenez, arratsaldeko 7,30etan *Euskara denona* deritzon Nafarroari buruzko I. erakusketa aurkeztuko dute, eta hurrengo egunetan filme emankizunak, hitzaldiak, gazteentzako tailerrak, xake partidak, musika emanaldia... iragarri dituzte.

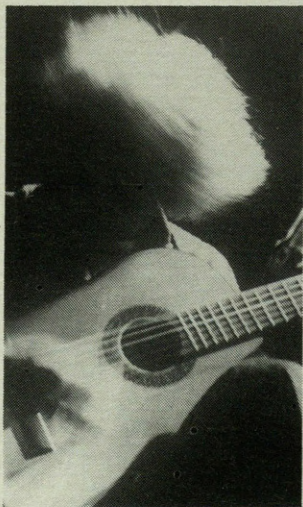
Kultur Astea amaitzeko, maiatzaren 27an, igandez, eskulangintza erakusketa ikusgarria zabalduko dute, txalapartati eta tritilarien presentziaz.

Musika**Kontzertuak**

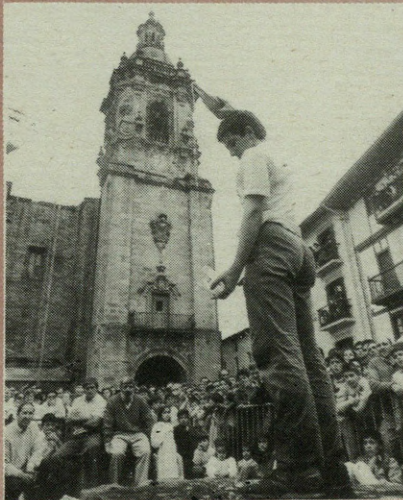
● **Delirium Tremens** taldeak kontzertua eskainiko du maiatzaren 19an Urretxuko pilotalekuan, gaueko 11etatik aurrera. Hilaren 26an aldiz Gasteizen arituko dira, Plaza Españan, arratseko 8ak aldera.

● Beasaingo polikiroldegian **Su ta Gar** taldearen kontzertua iragarri dute hilaren 25erako, ostiralez, gaueko 10,30etan hasteko dena.

● **M-ak** eta **Os Resentidos** taldeek kontzertua eskainiko dute Hernaniko polikiroldegian maiatzaren 25ean, gaueko 11etatik aurrera. Larunbatez berriz, hilak 26, Gernikako Jai-Alai parkingean iragarri dituzte gaueko 11ak aldera. Eta hilaren 27an Bergarako Txibisto aretoan, arratsaldeko 7,30etan.

● Maiatzaren 19an dantzaldia izango da **Lisker** taldearen eskutik Donostiako Zurriola pasealekuan, gaueko 10,30etatik aurrera.

Festa giroa**SAGARDO EGUNA USURBILEN**

Maiatzaren 20an urtero ohi bezala egun sonatua ospatuko dute Usurbilen, IX. Sagardo Eguna burutzeko bait da. Gipuzkoa mailan egiten den tankera horretako ekitaldirik garrantzitsuen, hartu duen egitura egokiagaitik batez ere.

Aurten, bitxikeri gisa, sagarrondoaren txertaketari buruzko erakusketa egingo dute, zer nolako prozesua daraman argazki eta txertoen bidez argitzera emanez.

Bestalde, azken urteotan bezala, igandez Usurbilera hurbiltzen den orok 40 sagardigileren sagardoa dastatzeko aukera paregabea izango du. Urtero jai modu honetara 3.000 litro sagardo ekartzen badira ere, arratsalde parterako guztiz amaitzen da, maiz ez-tarri lehorrean geldituz bisitaria.

Sagarkiekin egindako gozokien dastaketa ere iragarri dute, arratsaldez hainbat tarta, pastel, bonboi eta abar erakutsiz.

Baina zerbait berezia aipatzekotan, azken urteotan Sagardo Eguneke ekitaldirik nagusiena bilakatu den *botatzaile txapelketa* ezin aldera utzi. Usurbilen baino ez bait da egiten, partehartzaile ugari bilduz. Lehiatzeko honako xehetasunak hartu behar ditu morroiak:

— Lehenik, botila sei edalontzitan hustu behar da, oreka bilatuz eta ahalik eta sagardo gutxien alferrik galduz.

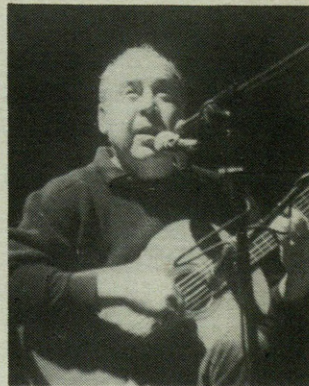
— Bigarren, estiloa neurtuko da; edalontzia eta botilaren arteko altueraren arabera, erakutsitako trebetasuna puntuatuko dute epaileek.

Ekitaldi guzti hauetaz gain, bi libururen aurkezpena ere egingo da egun hauetan. Batetik Patxi Sainz lasartearraren *Sagardogintza Lasarten*, eta bestetik Bota Puntutubak egindako lana, duela bi urte Bateginik kanpainaren barne izandako bertso jaialdia herriko bertsolarien artean liburutatu bait du, prentsaurrekoan aurkeztuko duenari Sagardo Egunean.

Musika**Kontzertuak**

● Hilaren 20an Erramun **Martikorena** eta **Irigoin anaiak** kantari izango dira Leitzan, eguerdiko 12,30ak inguruan. Ostiralez aldiz, hilak 25, **Txingudi Bing-Bang** taldearen emankizuna iragarri dute toki berean.

● Talde lokalak zikloaren barne, Altzako kultur etxean **Gruppo dos** arituko da ostegunez, hilak 24, arratseko 8,30etatik aurrera.

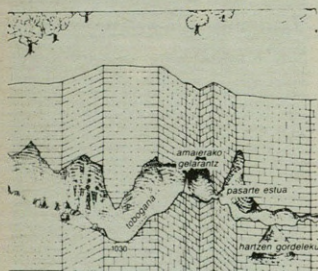
● Maiatzaren 26an **Mikel Laboa** kantari izango da Eibar-ko Unibertsitate Laboralean, gaueko 10ak aldera hasteko.

● Maiatzaren 26an **Tahures Zurdos** taldeak Fikako frontoian eskainiko du kontzertua, gaueko 10,30etatik aurrera.

● **Deba Beheko Txistularien Alardea** egingo dute Debako Foru enparantzan maiatzaren 19an, arratsaldeko 7etan. Hurrengo egunean, hilak 20, plaza berean eta eguerdiko ordubetetan Donostiako Musika Kontserbatorioko Banda Sinfonikoaren kontzertua izango da.

Astia

Euskalduntzea

DEBA-GARAICO
AEK EGUNA

Larunbatez, maiatzak 19, **Arrasaten** burutuko dute festa giroan Deba-Garaiko AEK kide guztiek beren eguna. Ekitaldiei hasiera emateko, goizeko 11etan txaple-roak jaurtitzearekin batera dultzaineroak beren ibilbidea hasiko dute. Eguerdiko 12etan eta Sebero Altube plazan Euskal Herriko maparen pintaketa murala egingo dute, Aizpurutxo hankapalo taldea, Kopi eta Amaia txalapartajoleak eta Josu eta Jokin trikitilariak giroa alaitzen izango direla.

Ordubatetan poteo herrikoari tokatuko zaio txanda, trikitilari eta hankapaloekin, eta 2,30ak aldera bazkaria iragarri dute Monteron, bakoitzak bere jatekoa eremanez eta AEKk edaria ipintzen duela. Arratsaldeko 5etan berriz, barrenak ondo baretuta, AEK egunaren azken ekitaldi gisa joku herritarrek iragarri dituzte. Kaskara biltzea, sokatira, zaku lasterketa, asto lasterketa, maleta karrera eta santxeski erakustaldia. Hala ere, ziurrenik jai giroak goizaldeko ordu txikiak arte iraungo du Arrasaten.

FUSTIÑANAKO BARDEAK

Bardenas Realesek, Loma Negraren hegoaldean, itxura erabat harrigarria du. Barranco del Serradorren zehar ibiliz, madari itxurako muino multzo bat aurkitzen da, elkarren gainkako buztin piloz eta karaitz ondarez osatua, oso kolore kontrastatuekin. Aintzinako gotorleku baten ondarrak gainekaldean dituelarik Fraile Altoren profil tente eta ikusgarriak menpean hartzen du beste mundu batetako paisaia hau.

Bardeen alde honetako pistetan *mountain-bike*arekin ibil daiteke, hala ere uzta garaia igaro arte landaturiko lurretako bidezidorrez kanpo oso nekeza gertatzen da. Orduan kainoi txikiak baliagarri gertatuko dira Fraile Altoran erabat hurbiltzeko.

Fustiñanatik Fausterako bidean 20. km. inguruan Barranco del Serrador zeharkatzen da zubi txiki batetik. Tontorrean etxe berezi bat dago inguru osoaren gainetik. Sakanaren eskuineko ertzetik goraka doan pista hartu eta iparraldera igoten da. 358 kota ondoren lepo txiki bat igaro eta norabidea aldatu behar da, eskuine-rantz hartuz, Barranco del Serradorren ertzer, lur landatuen ingurune baterantz jeitsiz. Kainoi bat zeharkatu eta ekialderantz lepo txiki bat gainditu eta malkar garrantzitsu batera iristean, sakan utzi eta ekialdera eskalatu gaineko gandorra. Gainekaldeko pistatik gailurrera heltzen da haitzak ezkerretik inguratuz. Bidezidorrik gabe zuzenean igon daiteke bi gailurrak bereizten dituen lepora. Itzultzeko Fraile Alto ingura daiteke.

Fraile Altotik ez oso urrun Valdenovillaseko sakan zabala ere araka daiteke, pista txukun batek erabat zeharkatzen bait du. Mapa militarrek nahiko zehaztasun handiz erakusten du pista hauen 1980 arteko eraketa. Baina lur landatuen bilakaeran pista berriak egiten dira zaharren orde. Beraz, esplorazio honetan sartu aurretik ezinbestekoa gertatzen da mapak irakurtzeko ohitura handia izatea, eta behar beharrezkoak dira iparrorratza eta altimetrea.

KEPA MAULE

Mendi
ibilaldiak

● Arrasateko **Besaide** eta Aretxabaletako **Murrukixo** mendi elkarrekin Degurixan zabor garbiketa iragarri dute maiatzaren 20rako, igandez.

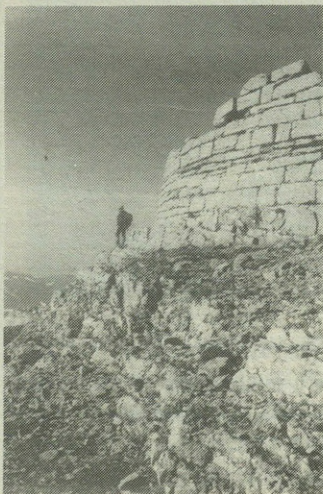
● Maiatzaren 20an baita, Durangoko **Tabira** mendi taldeak Sodupeko ingurualdia egiteko deialdia zabaldu du.

● Donostiako **Aitzte** mendi taldekoak maiatzaren 19-20an Midirantz abiatuko dira asteburupasan.

● Eibarko kirol elkarrekin mendizale taldeak Usategietako gainetik Ilarregirako txangoa iragarri dumaizatzaren 19rako, larunbata.

● Andoaingo **Euskalduna** mendigoizale taldekoek Logibal-Holtzarte-Barazea-Kakoeta ibilaldi luzea egingo dute asteburuan, maiatzaren 19-20an.

● Tafallako **Alaitz** mendizale elkartetik Guardetxe-Txindoki-Amezketako zeharkaldia iragarri dute iganderako, hilak 20.

Osasuna

Elikadura

LIGHTMANIA

Batzuk etorkizuneko elikadura gisa ikusten dute; beste batzuk berriz publizite agentziek asma-tutako moda garestia baino ez dela diote. Imagina eta estetikari saldutako gizartean, eder eta aberats izan behar denean, ez dago lodientzat tokirik.

Akats oso ohizkoa da *light* elikagaiak argaltzeko onak direla pentsatzea. Oker haundia, ez bait da berdina *ez loditzeko* ego-kiak izatea eta argaltzeko baliagarriak izatea. Oinarrian, *light* produktuak koipeak edota karbono hidratoak gutxitu zaizkien elikagaiak dira, ordezeko beste produktu bat gaineratuz, ura gehientsuenetan. Adierazgarria da *light* maionesaren kasua, non koipearen ordezkari botatzen zaion, prozesu berezi baten bidez.

Ez da batere gomendagarria norkbere kasa argaltze erregimenak burutzea, eta are gutxiago *light* produktuetan oinarrituta. Pisua galtzeko asmoa izanez gero, lehenik eta behin nutrizionista btengana jo ezazue, eta berak ezarritako dieta jarraitu.

SUDURRETAKO ODOLJARIOAK

Konsultara joateko arrazoia izaten dira askotan sudurreko odol-jarioak; batez ere sarri gertatzen direnean. Lehen lehenik, esan dezagun sudurretako odol-jarioak arazo arina direna, ume zein pertsona helduetan. Hala ere beren arrazoia bilatzen saiatzea ez da alferrikakoa. Baina lehenik, odol-jario hauen maiztasuna zehazteko esan dezagun zenbait gauzatxo.

Sudurra kanpora irteten den gorpuzti denez, ez da harriztekoa kolpe edo istripuetan errez zauritzea. Bestalde, sudur-zuloetako mukosa oso mehea da eta odol hodi txikiz beteta dago, hoditxo hauek angulo eta bihurtu asko dutelarik. Honela, oso erraz gerta daiteke hoditxo hauek apurtzea eta ondorengo odol-jarioa hastea.

Odol-jario hauen zergatiak lokalak, sudurretakoak bertakoak izan daitezke askotan, arinak normalean. Traumatismok izan daitezke, umeak berak eragindakoak (hatzamarrak sudurretan sartzeagatik) edo kanpotiko kolpeengatik sortuak. Bita katarro eta marfundiak ere. Kasu hauetan, marfundia sendatzean odol-jarioa eten egiten da. Arrazoi lokalak gainera, badira arrazoi orokorrak ere; askoz ere gutxiagotan gertzen direnak zorionez (bihotz basoetako eritasunak, eritasun hemorragikopak, giltzurrunekoak eta hipertentsioa bereziki).

Normalean *etxeko sendabide* edo ohizko prozedurekin odol-jarioa geratzeko lortzen da: burua atzerantz botatzea, bekokian edo garondoan zapi hotzak jartzea e.a. Ondoren komeni izaten da koagulazioaren aurkako substantzia batean bustitako kotoizko edo gasazko tapoi-moduko bat jartzea. Luze jota ere 10 minutu ondoren odol-jarioa geratu ez bada, medikuarengana jotzea komeni da.

Umetan kauterizazio prozedurak ez dira oso gomendagarriak orbaina uzten dutelako, eta umeak orbain hau apurtzen badu aurrekoa baino larriagoa izan daitekeen odol-jarioa agertuko da.

E.MINTEGI

Osasunaren ardura

IZAINAK ITSUAK SENDATZEKO

Izainek (*Hirudo medicinalis*) odol gehiegikeria erazteko dituzten ezaugarriak aspaldidanik ezagutzen dira, eta garai batetan asko (agian gehiegi) erabiltzen ziren. Duela gutxi, Galeseko Biopharm Limited ikerketa eta garapenerako elkarteak, askorentzat nazkagarriak diren izaki txiki horien beste ezaugarri bat aurkitu du.

Galeseko hegoaldean dagoen Swansea hirian kokatu da munduko izain-granja bakarra eta bertan Amazoniako oihan tropikaletatik datorren izain mota bat garatzeari ekin diote. Eta zertarako? Pertsona helduen itsutasuna sendatzeko!

Helburu terapeutikoetarako Amazonaseko izainen jario bat erabiltzen da, *orgelasa* izenekoa, glaukoma izeneko egoera sendatzeko edo tratatzeko eraginkorra gertatzen ari dena. Glaukoma ez da begibarneko presioaren gehitzea besterik, pertsona helduetan itsutasuna dakarren arrazoietan ohizkoenetako bat. Biopharm enpresak bestalde, *orgelasa* eta izainak berak jariatzen duen antikoagulantea konbinatu nahi ditu begiatzeko odol-bilduak kirurgiarik gabe deuseztu eta eliminatzeko bide berri baten bila.

JABIER AGIRRE

**Ez dugu oraindik goia jo
Zure harpidetzarekin,
aldapa samurrago**

LARRUN

Euskal nazio projektu bati buruz

LARRUN aldizkariaren harpidedun izan nahi dut

Izen-deiturak _____

Bizilekua _____

Herria _____

Banku edo Aurrezki Kutxa _____

Bulegoa _____

Kontu zenbakia _____

Sinadura _____

Helbidea:

Telebista - Irratia

Airean erantzun

Marie Pierre Heguy: «Zaila da euskaraz aritzea inguru frantsestuan»

Baionatik 'airean' erantzun ditu gure galderak Marie Pierre Heguy yk. 'Radio France Pays Basque'n aritzen da berriematen, egunean ordu gutxiz bada ere, Ifarraldeko zein hegoaldeko entzuleei zuzen-durik.

ARGIA.— Irrati estatala izanik, ordu batzuz emititzen duzue euskaraz. Noiz eta nondik jaso ditzakegu emanaldi horiek?

Marie Pierre Heguy.— Ifarralde guztian emititzen du Radio France Pays Basque-k, eta Hegoaldean Zarautz alderaino. Euskal Herrian, eta baita Landesetako parte bateraino, kasik Bordeleko txoko horretaraino. Hori Frekuentzia Modulatuan, egun guztiz astelehene-tik igandearaino, eta gehienbat frantsesez. Zazpirak eta hogeietatik zortzirik arte euskarazko emankizun bat, eta eguerdian beste bat. Eguerdiko hori AMn bakarrik.

A.— Non dira Ifarraldeko entzule euskaldunak?

M.P.H.— Erran behar da badela halako zatikatze bat. Kostalde honetan konzentratzen dira euskaldun berriak, Baionatik Hendaiaraino. Barnekaldean Ustaritzetik Baxenafarroaraino eta Xiberuaraino dira euskaldun gehienak. Entzulerik... uste dugu baditugula. Kontutan hartzen dugu nola gero eta haur gehiago dabilen ikastoletan, eta horientzat ere

gure lana profesionalki egin behar dugu. Beste irrati batzuekin alderatuz, gure lana profesionala da, ez da euskararen jakitea aski.

A.— Zein neurritako zailtasunak dituzue Ifarraldean euskaraz aritzeko?

M.P.H.— Arazo handi bat da guretzat nola ekonomia saillean edo edozein sailetan ez den soberakinik erraz euskaraz batzuen solastatzea, eta bereziki ekonomia mundu horretan... zaila da, inguru honetan dena frantsestua bait da. Nahi baduzu prioritate bat da guretzat, betidanik izan dena, euskarazko emankizunak, berriak bereziki FMra pasatzea, Onda Erdietan bakarrik ematen bait ditugu. Emankizun orokor bat nahi genuke egin berriak eta animazioarekin. Hori dugu galdegiten. Galdegiten dugu beste berriemaile bat ere, osoki euskaraz arituko dena. Momentuan ez dugu erantzunik Paristik, gure zentraletik. Guk hemen dugun buruzagia ados da, eta galdegina du gauza hori baina ez dugu laguntzarik, ez diruaren alde-tik... Hori da arazo gaitza.

A.— Eta Hegoaldeko komunikabide edo erakundee-kin baduzue harremanik?

M.P.H.— Harremanik ez dugu, baina nola empresa proiektu baten egiten ari garen, kontutan hartzen dugu gero eta gehiago firma handiei behar diegula so egin. Horretarako pentsatzen dugu harremanetan jartzea bestaldeko irratiekin, eta beste irratiren batekin halako kolaborazio batean jardutea.

A.— Irratiko langileen artean 'berriketari' eta 'animatzaileak' bereizten dituzue. Zenbat ari zarete euskaraz?

M.P.H.— Berriketari bat eta erdi ari gara euskaraz dakitenak: ni eta beste bat lan erdia eginez. Animatzaile bezala, Gilles Irigoien, eta Koldo Ameztoy ipuin-kontalaria ere animazio emankizunetan ari da. Ipuinak pentsatzen, asmatzen, idazten eta kontatzen ditu irratirako. Hori gure irratiko produktu berezi bat da.

A.— Aurrera begira, lehen helburua?

M.P.H.— Euskarazko emanaldia luzatzea, denboraz egun osoz emateko. Zerbitzu publikoan gainera.

A.— Horretarako jendea bada prestaturik?

M.P.H.— Ez! Hori dugu kezka handi, handi, handi bat. Berriemaile batek hemen sartze-ko eskola batetik behar du atera; Bordelen bada berriemaile instituto bat, edo Parisen... eta ez da egun berriemaile-gairik Euskal Herri honetan.

A.ETXEZARRETA

Ikusitakoak ikusita

Telebista harroputza

Komunikabideen diskurtsoak ezarritako botereari eusteko balio izan ohi du, zoriarekin bakar batzuetan kontrako zer-bait lortu duen arren. Apokaliptikoak alde batetara utzirik, telebistak egin duen mirakulu bakarra ikusentzulegoaren astia erabat saturatzea izan da. Eta hori jadetsi ondoren, bete-ta baina aseezina, bare ederre-ko irriparreaz jantzi du bere pantaila, eta bere buruari begi-ratzeari ekin dio. Nonnahi efektu bereziak, pantailaren lautasuna eta errealtate horren elektronikotasuna azpimarratuz, kanpoko errealtateari gero eta jaramon gutxiago egiten dio, ikusentzulea lilu-ratzeko, ikusentzuleak ere telebistaren bidez baino jakin ez dezan...

Arrasate, Eskoriatza eta Andoingo telebistetaz mintzatu zitzaigun Durangokoa. Bi ezberdinen arteko elkarriketa gertatu zen, *benetazko kazetariak* irakasle-aurkezleari kazetari frustatua ez zen izango galdetzen ziolarik. Zapuztua telebista ez den guztia.

Herri txikietan izkutaturik jaio dira herri telebistak, haundizarrek haien berri ez jasotzea nahi izango bailuten. Goxogia bide da publizitatearen-tzat hiritan biltzen den biztanlego handia, eta behar bada hiri telebistak gaitz lortuko luke herri telebista izatea, eta agian telebista izango litzateke bakarrik.

R.M.MARTIN SABARIS

Liburuak

ALDIZKARIAREN IZENA:
TXABOLATEGI.

EZAUGARRIAK:

USABALGO LASKORAIN
IKASTOLAKO ALDIZKARI.
1. ZENBAKIA.

Ez du graziarik falta Tolosako Usabal auzoan dagoen Laskorain ikastolako ikasleek argitaratu duten aldizkariaren lehendabiziko zenbakiak: azalean ikastolaren irudia erakutsi dute, sei txabola modular nahiko trakettsak... eta beraz, «Txabolategi» deliberatu dute aldizkariaren deituratzat.

Edukiari dagokionean, ezer gutxi utzi dute kanpoan 52 orrialdeetan barrena, Tolosako euskararen egoerari buruz Iñaki Azaldegirekin eginiko elkar hizketaren atzetik, antzerkigintza («Amā begira zazu...»), bideoa, musika (Andoaingo taldeak eta disko kritikak), zinema (Hitchcock), bertso-larritza, literatura, ekologia (Lemoizi buruz) eta kirolari eskainitako atalak lotu bait dituzte, denborapasak eta testak tartean direla.

Ez hori bakarrik ordea, lehen zenbaki honetan idazle eta kazetari lan eskerga primeran probetxatzen dakitela agertzearekin batera, aldizkari bat nola egiten den erakutsi digute: letra moldez txukun konposatua,

argazkientzako leku aproposa gordez maketazioan, inkesta kuadroak moldatuz eta denborapasa mundialak inprimatuz.

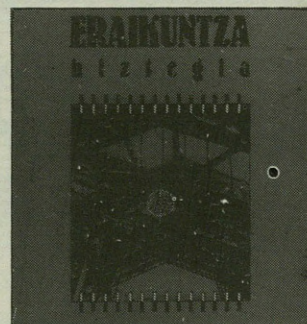
Ikusitakoak ikusita, gure erredakzioko kazetariak jaikingo dute hemendik aurrera kolaboratzaile berriak non fitxatu.

IZENBURUA:
ERAIKUNTZA HIZTEGIA.
EGILEA: UZEI.
EUSKALTERM.
ARGITARATZAILEA:
ELKAR - UZEI.

Azkeneko «Berba» aldizkarian iragarri bezala, hementxe daukagu «Eraikuntza Hiztegia» UZEIren eskutik. Arkitekturaren eremua-

ren barruan dauden beste bi arloak albo batera utzita (hirigintza eta arkitekturako historia), eraikuntzari heldu dio Xanti Iruretagoienak zuzendutako taldeak, hots, arkitekturaren alderdi teknologikoari.

Merezi du argitalpen honen interesa lehenbailehen azaltzeak, hainbat eta hainbat jenderi erabilgarritasun eskasekoa iruditut bait dakioke. UZEIkoek beraiek aitortzen dutenez, eskegienak administrazio mundutik etorri zaizkie, hain zuzen, obra-izentzia, etab. direla eta, Euskal Herriko udaletxe guztietan hainbeste akta eta paper euskaratu behar izaten dituztenen eskutik. Erabilgarritasuna, be-

raz, ezin zalantzan jarri. Bestetik, Donostiako Arkitektura Eskolan izan daitezkeen premiei ere atekazabaldun nahi izan dizkiete.

Hiztegiaren egitura aldetik, euskarazko definizioak eta erdaren arauetarako hitz-zerrenden ondoren, azkenean datozen irudiak dira aipagarri. Orrialde mordsokatan, irudietan kokatzen dira eraikuntz munduko terminologi hitzak, beste moduko erabilgarritasun bati begira.

Gainerakoan, 1.500 sarreara kopurua dauka hiztegiak, ordenamenduari dagokionez, katalanerazko «Vocabulari Básic de la construcción» oinarritzat hartu dute.

ALDIZKARIAREN IZENA:
ENE BADA.

EZAUGARRIAK:
LEGAZPIKO JAIEI
BURUZKO
MONOGRAFIKOA. 1990KO
MAIATZA.

Herrietako prentsaren barruan, esperientzia sendoenetakoa dugu Legazpikoa, eta horrez gain, zaharrenetakoa, zaharrena ez bada. Eta ez da medaila

Puntako argitalpenak

(Bilboko «Herriak» liburudendak emandako datuak)

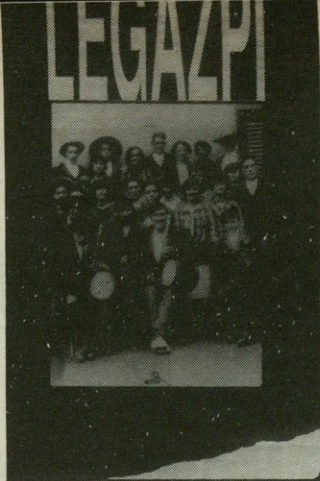
LITERATURA

- 1.— «Berdez jantzitako neskak», Xabier Etxaniz. Pamiela.
- 2.— «Arinago duk haizea, Absalon», Felipe Juaristi. Erein.
- 3.— «Ifarraldeko orduak», Joseba Sarrionandia. Elkar.
- 4.— «Emakume olerkiak», Julia Otxoa. Torremozas.
- 5.— «110. Streeteko geltokia», Iñaki Zabaleta. Elkar.

OROTARIKOAK

- 1.— «Urdaibai: Gernikako itsasadarreko hegaztiak», Aitor Galarza eta Anjel Dominguez. Bizkaiko Foru Aldundia.
- 2.— «Gure mendietako bide ezezagunak», Mikel Angulo. Elkar.
- 3.— «Autodeterminazioa: Ekialdetik dator enbata», askoren artean. Larrun 9.
- 4.— «O Tempora! O Mores!», Eduardo Gil Bera. Pamiela.
- 5.— «Schopenhauer, Nietzsche, Spengler Miranderen pentsamenduan», Joxe Azurmendi. Susa.

kontua, igerri egiten zaie. Zazpi urtez «Hots» aldizkaria argitaratu zuten, eta jende askok ez badaki ere, festa garaian egunero kalera zuten «Hotsegunkaria». Esperientzia horrek emandako eskarmentu eta lezio guztiak argi aski nabarmen zuten dira garai berriko «Ene bada» honetan. Maketazio aldetik, kontzepzio aldetik,

informazio aldetik, lerro informatiko aldetik, hau da, alde guztietatik, herrietako euskal prentsan argitaratzen den aldizkaririk onena. Eredu dira, beste inori meriturik kendu gabe, jakina.

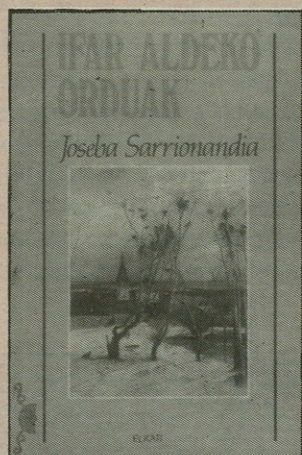
Ohizko sailetatik aparte, azken zenbaki hau Legazpiko feste nagusiei dedikatua dago, eta egitarauaren azalpenaz gain festen historia

gogotik harrotu dute orain-
goan. Argazki zaharrak, aspaldiko festa-programen erreproduzioak, Legazpiko festen historia laburra... Lkuspegi desberdinetako jendearentzako plaza, harrotasunez eta kalitatez egiten dute lana «Ene bada»koek.

JOSU LANDA

Mamiak harrotzen

Trajedien kronika klabe minorrean

IZENBURUA: IFAR ALDEKO ORDUAK.

EGILEA: JOSEBA SARRIONANDIA.

ARGITARATZAILEA: ELKAR. EUSKAL LITERATURA SAILA.

Harrigarria da Joseba Sarrionandiak, liburutik liburura, proposamen berriak egiteko daukan ahalmena. Hain erraz identifikatzen zaion idaztanka samur, «xarmangarri» horrekin batera (baselinaz bezala idazten duela esan zuen inork), lehenagoko lanak etengabe kolokan jartzeko beharra sentitzen duela dirudi. Norbere lanak berrikustea eta ia liburuak apostu berri bati eustea, Josebaren idazle etikaren osagarriak dira, bere zintzotasunaren oinarria.

Idazle emankorra izanda ere, ez bait da indiskriminatua. Galbahe zorrotza du bere baitan, eta berea bezalako isolamenduan are estima haundiagoa merezi du beronek.

Ez da preziso Joseba ezagutzea bere erreferentziak zeintzu diren jakiteko, ezta bere fantasma errepikatuenak identifikatzeko ere. Ipuin eta poemetan ezezik, gainerako liburuetan berak eman izan dizkigu bere idazlanei tripak ateratzeko giltzarriak, etengabe telegrafiatu izan ditu bere fantasma. Horregatik dira bere liburuak ikastetxeetako azterketa lanetarako hain aproposak. Arestian aipatutako zintzotasun horren beste erakusgarri bat gehiago.

«Ifar aldeko orduak» liburuan kronistaren papera bereganatzen du Sarrionandiak. Trajedien kronika egiten duela esango nuke nik. Trajediak, zentzu epikoan ulertuta ezezik (liburuan horrelakorik egon badaude), baita zentzu indibidualen ere: gerra eta herbestearen sufrimenduekin batera, eskizofreniaren erretratua edota amodioaren fatalitatea ageri dira ipuinotan. Pluralean deklinatu beharreko tragedia, tonu poetikoan ia. Kontakizunak erreibindikazio eta omenaldira-

ko bide ere badira, ondoren ikusiko dugun bezala.

«Aio aioma» ipuinean ihes egin beharrari lotzen zaio protagonismoa. Haur baten ikuspegiak urruntasun erdi mitologikoa kutsatzen dio, eta darion tristura gurdien kurrinkaren parekoa da.

«Disiecti membra poetae»k eromenaren irakurketa antipsikiatrikoa dauka oinarrian, heterodoxiari egindako kantu tipigisa. Etxeparearen zahartzaroaz egindako sorketa guztiz libre honek umorea eta poetikotasuna maila antologikoan nahasten ditu, «elur guzi hori berorren baitan besterik ez dago» bezalako esaldiak zirrara sortzeraino.

«Haurrak pindaturiko paisaia» bildumako lehen ipuinaren buelta bezala uler daiteke. Sorterrira itzultzea, eszenario gaurkotu eta zuzenki erreal batean kokatua, urruntasunean elikatutako nostalgia idilikoa ispilu baten modura hautsiz ostera.

Umore beltzari egindako omenaldia da «Ukabilka». Gag soila kasik. Liburuak borobiltasun ia perfektotik at geratzen da tonu aldetik. Debilidadea.

«Oroitza ereri» Matalasen erreibindikazioa izateaz gain, proiektzio gaurkotua ere badu

fabula izan daitekeen neurrian.

Deserriaren fantasma ageri da berriz ere «Ifar aldeko nasa», Cortazar edo Fassbinder-en gerizpean. Enkontru eta istorio miresgarrien erdian, omenaldi soila baino askoz gehiago da ipuin hau.

«Gerla historia» gerra zibileko gartzela kontua da, baina nahi duenak damuketa politikoari buruzko alegiazat ere har dezake.

Amodioaren patu aldrebesak, pertsona ez izatera eramaten duenak bideratzen du «Amorante ausarta» narrazioa, narrazio fatala, narrazio zoragarria.

«Liburuetakoa mundu horietara herbestera zaitezkeela» diotenei arrazoiak kentzeko ipuina da «Hamar liburuak». Konprometuzari buruzko debatean dena esanda ez dagoela seinale.

«Oroimena eta desira» erreskatatutako liburu apokrifiko baten erreseina da, heterodoxiaren beste erreibindikazio bat. Liburu baten barruan liburu bera infinitoraino errepikatuz jolas modukoa proposatzen dio irakurleari. Ipuin honen lerrotartetik eztenkada mikatzak isurtzen dira liburu-komentazaila eta kritikoentzat. Ni behintzat dimititzekotan egon naiz.

Poltsikoan daukadan zulotik

Gizarte zibilaren jukutria

Benetan argigarria EHU-UPVko errektoretzarako hauteskunde atarian gertatutakoa. Ilunean zeuden zenbait arazo argitu egin dira egunetik egunera, halaberharrez, komentaria ofizialek ere zer esan ez bait zekiten. Nola da posible sindikatuen ordezkariak araudiaren interpretazio jerarkizatua egitea? Zein desberdintasun dago Barberá eta Barandiaranen programen artean? Nola erabakiko da elkarrengandik hain gertu omen dauden hautagai bien arteko lehia? Lehia horretan zer pisu erabakikorra dauka estamentu bakoitzak? Klabeak banaka eta ia zurrumurru bidez jakin ahal izan dira, eta bere ondorio nagusia hauxe: kanpaina atariko galtzaileak ez dira «Ertza»koak izan, Emilio Barberá bera baizik. Eta hondamenaren arrazoia, sinplea bezain beldurgarria: errektore inozoak sinetsi egiten zuen unibertsitatearen nolabaiteko autonomian, unibertsitatean posible zela eskema politiko parlamentario hutsa izango ez zen zerbait, unibertsitatea izan daitekeela gizarte zibil famatuaren osagarrietako bat... Errektoreak, ikuspegi erratu horren ondorio gisa, bekaturik larrienean jausi zen: ez zen garaiz ohartu bloke demokratikoaren abisuaren mehatxu doinuaz: edo HBren kontra zaudete, ondorio guztiekin, edo bere alde zaudete. Buldozer baten modura, gizarte zibilaren egituraketa eragozten ari den mezuak harrapatu du EHU-UPV ere: gurekin egoteko, hain etsai izan behar. Gizarte zibil famatua mahai-inguru erraldoia da: baten batzu bakarrik izan daitezke deituak. Gaixo Barberá! Bere azken esperantza HBkoen sostengua bereganatzea da. Merezitako bere jubilaiziotik, agian melankoniaz pentsatuko du: «demokrazia botua emate soilera mugatzea, totalitarismorako beste bide bat da».

JOSU LANDA

Hogei urteotako ura

AURTEN hogei urte bete dira Ipar Euskal Herriko lehendabiziko ikastola sortu zela. Hogei urteko historia, euskaldunon euskarazko heziketa eskubidea aldarrika —manifestazioak eta gose grebak tartean— eta eskubidea errealitate bilaka dadin eguneroko etengabeko lanean —egoitza berriak eraiki, ikasketen bigarren mailari erantzun eta Pariseko Hezkuntz Ministeritzaren nolabaiteko onespena erdietsiz—. Guraso eta irakasleen urteotako esfortzuak, *Seaska* federakunde legez egituratuta, 900 ikaslek euskarazko heziketa duina ukan dezaten eragin du, oraindik ere euskaltzale ororen ezinbesteko sostengu ekonomikoaren premia eduki arren, Nafarroako ikastolek bezalatsu.

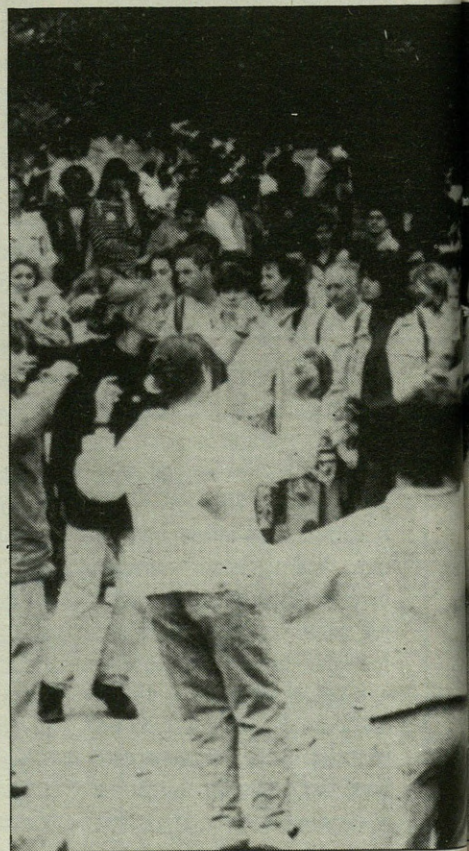
Horregatik, iragan igandean euskal herrialde ezberdinetako jendeak Senperen izan zuen topagune, han burututako Herri Urrats-en edizio berrian ordura arteko marka guztiak gaindi erazteko asmoz. «Inoiz ez da ikusi komunikabideetan *Seaskaz* hainbeste hitz egiten», adierazi zuten Seaskako ordezkariak; «gure egoerari arreta berezia eskaini diote —baita *Radio France* eta *Sud Ouest*-ek ere—, eta orain arte *Seaska* manifestazioak egiten zituen talde bat izan bada, orain irakaskuntza euskaraz eta emaitza onenekin ematen duen eskola multzoa bezala aurkezten dute».

Iparraldeko ikastolek baikortasun uneak bizi baldin badituzte ere —urtarrilaz geroztik instituzio ofizialeetatik 7 milioi liberako dirulaguntza jasoz eta 61 irakasle lanpostu Estatu frantsesak beregain hartu dituela—, ez dute samurra etorkizuneko bidea, betiere kontutan hartuz gaur egungo ikasleagoak eta irakasleagoak ez dituela bigarren mailako ikasketak (unibertsitate aurrekoak) kudeatu eta segurtaturik.

Datorren urteko Herri Urratsek leku berria estreinatuko du, urteotako Senpere ordezkatzuz: Ustaritze eta Hendaia dira oraingo aipatzen diren topagune posibleak.

EUSKALTEGI Homologatuen Batzordea osatzen duten hogeiabi ikasguk manifestu bateratu bat aurkeztu zuten pasatu den ostiralean Bilbon, aste honetan batzorde horrek HABEko zuzendaritzarekin izango duen bileran aurrerantzerako baldintza zenbaiten negoziaketa premia aditzera eman asmoz.

Eskakizunen artean, euskaltegien egituraketa eta iharduera arautuko duten ebazpen funtzional eta eraginkorrak euskaltegien partaidetza zuzenaz osa daitezten nabarmendu dute euskaltegi homologatuek; eta halaber, euskararen irakaskuntza doantaseruntz bideratuko duen eta egin-kizun horretan diharduten euskaltegi zein

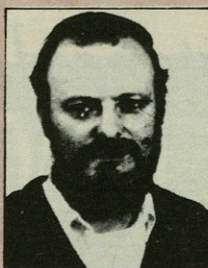

pertsonen lan egoera hobetzeko dirulaguntzen kostu errealetarako egokipena egin dadin.

Ostera, kontutan hartu beharko litzateke euskararen irakaskuntza erregulatzeko bide bakarra ez dela ikasguen homologazioa, Nafarroako eta Iparraldeko euskaltegiek nozitzen duten egoera administratiiboak ez bait du horretarako aukerarik eskaintzen.

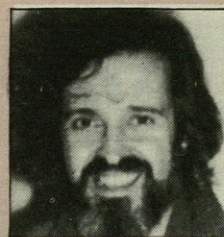
Besteren artean, gisa honetako arazoak aztertuko dira asteburu honetan Leioan Euskal Kulturaren Batzarreak (EKBk) antolatutako Euskalduntze eta Alfabetagintzaren lehendabiziko Ihardunaldietan, non euskaltegi homologatuak ez ezik hala euskaltegi ofizial nola libreek ere parte hartu-

J.M. Zalakainek puntua jarrita

Txema Auzmendi
(Euskaldun Kazetarien
Elkarteko lehendakaria)

— Egunotan EKE (Euskaldun Kazetarien Elkarte) sortu da euskaldun kazetariak biltzeko asmotan. Ez du sindikatu bat izan nahi, baina ez ote da elkarte korporatibista bat izango? Nola egin ihes arrisku horretatik?

Esan dezadan, hasteko zer ulertu behar den «elkarte korporatibistaz»: Bere lanbide bereko kideen interes ekonomiko amankomunak defenditzen dituen elkarte.

EKEren helburua, ordea, euskal komunikabideen normalkuntza prozesuan bultzada eta laguntza ematea, egungo euskarazko kazetaritza finkatzen eta hobetzen saiatuz eta eguneroko prentsa (idatzia, irrati zein telebidezkoa) tajuz antolatzen lagunduz, besteak beste.

Kasu batetan (elkarte korporatibistarenean) interes ekonomikoek dute lehentasuna; bestean (EKErenean), berriz, ordezkatzeko prozesuan aurkitzen den euskara egoera horretatik atera nahi dugu, euskaldunok gure herrian euskaraz bizitzeko dugun eskubidea lantegietan (komunikabideetan) gauzatuz. Hortaz, arazoa korporatibismoari ihes egitean baino euskal komunikabideen eta Euskal Herriaren alde apostu egitean datza. Hona hemen EKEren lekua.

ko duten. EKBko antolatzaileen adierazi dutenez, «*ihardunaldiok arras garrantzitsuak izango dira etorkizunari begira, batak bat azken urteetan ikasgu ezberdinen artean harremanik izan ez delako, eta horren kausaz egoera istilutsu eta larriak gertatu dira. Ihardunaldiotan euskaltegien ikuspegi ezberdinak aztertu eta puntu amankomunak indartzen saiatuko dira erizpide bateratu eta baikorren bila.*»

JOAN den larunbatean Euskaldun Kazetarien Elkarte osatu zen Donostian burututako biltzar bat dela medio. Iazko UEUko

ikastaroetan abiatu ziren lehen urratsak, irailean jarraituko zutenak prentsa idatzizko, irratieta eta telebista kazetari euskaldunen lehen bileren bitartez, eta Durangoko Azokan egiteko azkenik elkartearen sorreraren aurkezpen ofiziala. Maiatzaren 12ko biltzar nagusian lehendakaria hautatu berri da —Txema Auzmendi, Herri Irra-

tia-ko lankidea—, eta berarekin batera lehendakari ordea —Elixabete Garmendia (ETB)—, idazkaria —Jon Basterra (Egin)— eta diruzaina —Iñaki Uria (ARGIA)—. Euskaldun Kazetarien Elkartearen (EKEren) helburua, euskaraz lan egiten duten kazetarien lana duintasunez hartua izan dadin baldintzak ezartzean datza alde batetik, eta euskal komunikabideen normalkuntza prozesuan laguntzea bestetik.

Elkarte honen egituratzearekin ia batera egokitu da Jaurilaritzako Hizkuntz Politikarako Idazkaritzak egin duen Euskal Kazetarien lehen Ihardunaldien iragarpena. Hil honen 28 eta 29an burutuko dira Donostian, bertara 70 bat kazetari deituak izan direla.

Bien bitartean, Egunkaria Sortzen Talde Eragileak udazkenean kalean jarriko duen «Euskaldunon Egunkaria»ren aldeko kanpaina martxan jarri du herrietan osatutako batzordeen bitartez, maiatzaren 12an ospatu zelarik Saran estraineko Egunkariaren Eguna.

GORKA ARRESE

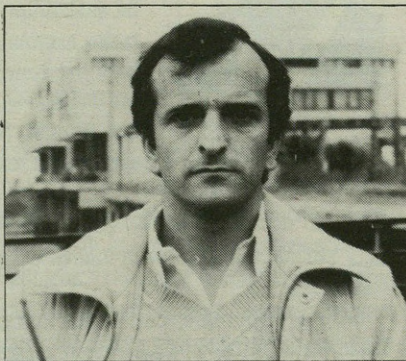
Unibertsitatea eztabaidarako tokia?

BASKONGADETAKO lurraldekoatasuna duen Universidad del Pais Vasco/Euskal Herriko Unibertsitatean, errektorea hautatu beharra dago. Garrantzi handiko kargua, erraz uler daitekeenez, errektorea ez bait da alferrik berrogeitabost mila ikasle, zortzirehun administrazio eta zerbitzutako langile eta bi mila eta bostehun irakasleren buru, eta urtean hamabost mila milioitako aurrekontua bideratzeko ahalmenaren jabe izango. Botere handiko kargua, hortaz, bertan hartzen diren erabakiek eragin handia izan bait dezakete etorkizunari begira. Garrantzi politikoa duen kargua, noski.

Horregatik ez da harritzekoa, talde ezberdinek errektoregoko pastelaren zatiren bat bereganatzen egiten ari diren ahalegina, bide batez beste talde batzuk apurrik txikiena ere izan ez dezaten. Indar faktiko famatuak atzean direla, hasia da jadanik botereagatik lehia, eta boterea eta maitasuna tartean direla, edozein amarruk balio dezake. Horietariko bat izango da artikulu honen gaia.

Euskal gizartearen indar sozial desberdin asko dira eta unibertsitatean ere. Edozertara, oraingoan, aipaturiko lehiarako hiru taldetan bildu dira indarrok, errealtate soziologiko desberdinen ispilu. Horregatik gertatutakoa ondo aztertzea komeni delakoan nago, gizartean gertatzen denaren islada dela uste bait dut.

Kontua da ezen hiru horietako bi talde, erabat *status quo*-ren aldekoak direla eta ez dutela zalantzan jartzen oraingo egitura unibertsitaria, ez beren programetan ez beren praktikan. Legezaleak dira ezer baino lehenago (legeak beren interesen aldekoak direlako, noski). Beste hitzekin esateko, kanpotik (unibertsitatez kanpotik eta Espainiatik) unibertsitateari gainjarri eta inposatu zaion lega-

J.R. ETXEBARRIA
(UPV/EHU-ko zientzia fakultateko irakaslea)

lismoaren jarraitzaile zintzoak dira lehenengo eta behin; hots, lehenengo legea (beren interpretazioan) bete eta gero edozer.

Hirugarren taldeak, ordea, *Ertza* izenaz aurkeztutakoak, lege horiek inposaturikoak direla eta berorien helburuak askok lortu nahi dugun Euskal Unibertsitatearen aurkakoak direla azpimarraturik, unibertsitate horren koordinatuak definitu ditu: publikoa, nazionala (euskal nazioaz ari da, noski) eta euskalduna. Esandakoaren bidetik, talde erabat euskadun eta euskaltzalea aurkeztu du, eta estatutuen «ertzak» azpimarratzeko, arautegiaren interpretazio zabala eginez, katedratiko ez den pertsona bat aurkeztu du erretoresagai bezala. Eta bekatu larriagoa dena, oraingo unibertsitate honen kritika egin eta alternatiba aurkeztu nahi izan du, arau juridiko unibertsitarioak aldatu behar direla aldarrikatuz.

Izenak berak dioenez, proiektu hori oraingo legalitatearen «ertzean» egoteaz gainera, ba dirudi azpiko indar aipaezinak «ertzarekin» tupust egiteko eta min hartzeko bildur izan direla, gauza normala bestalde, «ertzak ertz» bait dira. Benetako arrazoiak direnak direla, klastro unibertsitarioaren mahaiak, unibertsitate honetako estatutuen irakurketa hertsia eta itsua eginez, ukatu egin dio *Ertza* taldeari

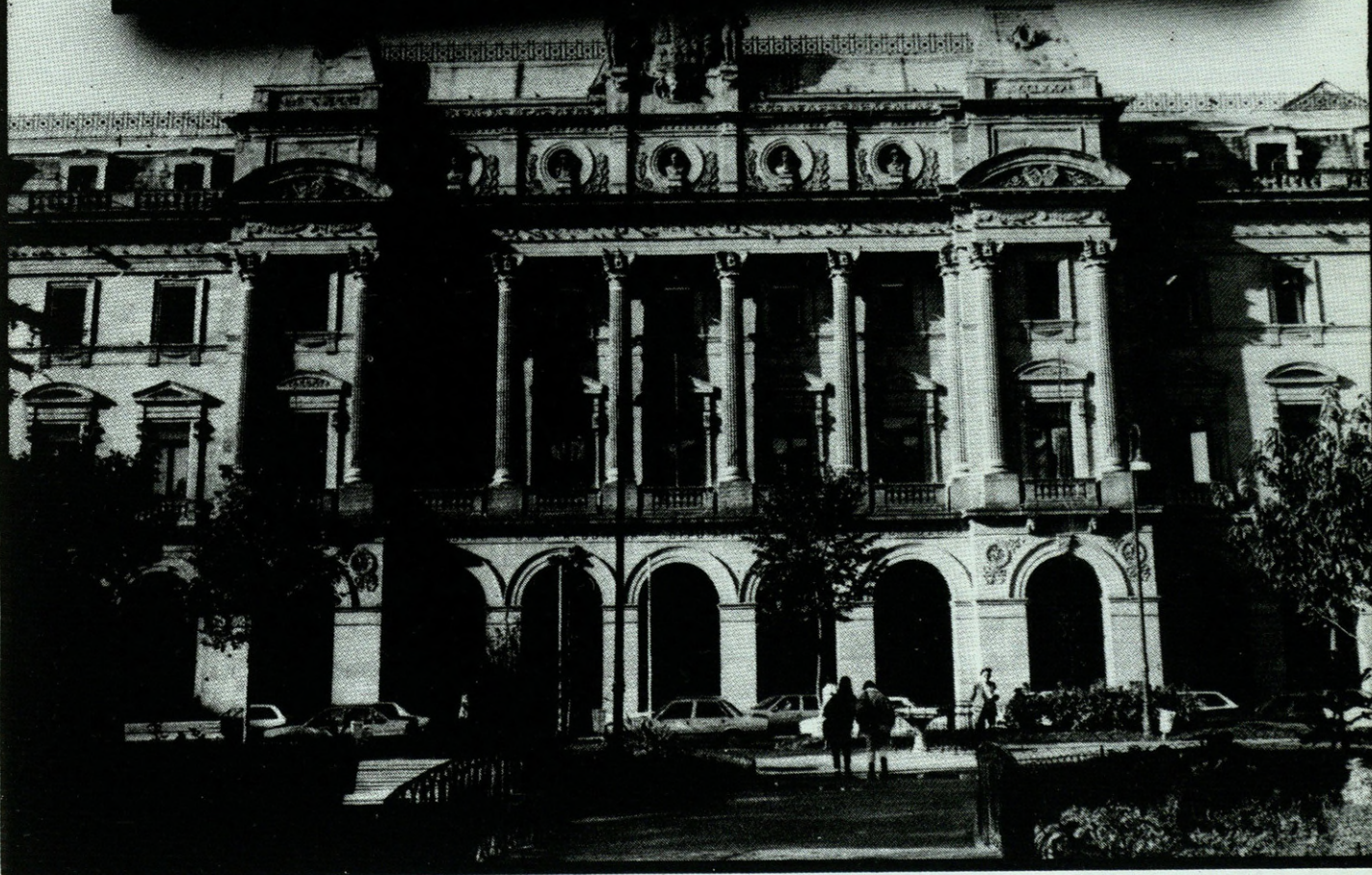
hauteskunde-prozesuan parte hartzeko eskubidea.

Ene ustez, erabaki horrek ondorio atzerakoi nabarmena izan du: Unibertsitatean adierazpen-askatasunaren ukazioa egiteaz gainera, bertako egitura eta helburuei buruz funtsezko eztabaida egiteko ateak itxi ditu. Eta mesede egin die, oraingo egitura hierarkiakoak bere horretan gorde nahi dituztenei.

Ez dut ulertzen, indar aurrerazaleen artean erabaki horrek haserre handiagorik eta erreazio gogorragorik nola sortarazi ez duen. Ni neu behintzat aztoraturik utzi nau, guztiz antidemokratiko eta antiunibertsitarioa dela uste bait dut. Mahaikoek emandako arrazoia, *Ertza* kandidaturaren burua katedratikoa ez izana alegia, zerbait esatearren ganorabako hutsa, funtsik gabekoa da. Kate dratik direnek errektore izateko gai direl frogatu izan balute bezala! Espainola banitz erabaki hori antikonstituzionala ere ba del: esango nuke, pertsonak inolako arrazoirik gabe diskriminatzen bait ditu, eta Espainiako lehendakari izateko eskatzen ez den baldintza dela ere esango nuke. Baina ez naizenez, ez dut horrelako argudiorik erabiliko ez. Konformatuko naiz bai, erabaki hori posible egin dutenak publikoki salatzearekin, prezeki irakasleen ordezkarien buruarena egiten duena eta administrazioa langileen ordezkaria, ezkertiarat bait dauzkate beren buruak. Hauen jokabidea izendatzeko hitz gogor nahikorik ez dudalarik, kalifikatiborik erantsi gabe isiltzea nahiago dut. Baina, horiek al dira langileen ordezkariak?

Nolanahi ere, istorio honen azken kapitulu idatzi gabe dago oraindik, lerro hauek idazten ari naizen unean ez bait da hauteskunde-klastroa abiatu. Zuzenduko al du klastro osoak mahaiaren erabaki antidemokratikoa, eta zuzentasuna eta izpiritu unibertsitarioa kanpotik inposaturiko legalitatearen gainean ipiniko al du! Bestela, ideien eztabaidarako foko egokia izan beharko lukeen unibertsitatea, jabearen ahotza izatera kondentzeko bidean pauso bat gehiago emango du-te.

GIPUZKOAKO FORU ALDUNDIA ZURE ZERBITZURAKO

Gipuzkoako Foru Aldundia

GK:

GIPUZKOAKO KUTXA
CAJA DE GUIPUZCOA

CADUCA FINAL ►

GK TXARTELA

Aldean eraman aldiro

Gipuzkoako Kutxaren
GK Txartela eraman behar
da aldean, eguneraturik
egoteko.

Gipuzkoako Kutxaren
Kutxazain Automatikoetan
erabateko erosotasunez
iharduteko.

Edozein dendatan aldean

eskudirurik eraman gabe
ordaintzeko.

AZ Bulegoetako zerbitzuez
baliatzeko.

Era automatizatuan eta
ordutegi zabalagoan.

Eta diru-arazorik gabe
bidaiatzeko.

GK Txartela.

Aldean eraman aldiro.

GK:

GIPUZKOAKO KUTXA
CAJA DE GUIPUZCOA